

Gardeners' World

Alles
over
wisselteelt

Lonken naar de *lente*

AANDEKLUS

Bouw een voedertafel
voor vogels

INSPIRATIE

Zaai nu voor een
tuin vol kleur

GROENE SCHOOL

Monty's gids voor
prachtige clematissen

Kweek cactussen uit zaad • Kleine planten, groots effect
Helleborus in een pot planten • Zeg ja tegen de jadeplant

€6,99

Speciale editie van Gardeners' World

Tuinieren voor de natuur

Hoe help je met je tuin de natuur en biodiversiteit?
In deze speciale uitgave vind je heel veel tips en inspiratie.

- Welke bloemen zijn het beste?
- Welke soorten bijen, vlinders en vogels kun je spotten?
- Hoe richt je je tuin in zodat jij en de natuur er optimaal van genieten?

€9,99

Bestel de speciale uitgave via
www.gardenersworldmagazine.nl/natuur

Zo eenvoudig is wisselteelt.

p. 58

Zaai nu voor volop zomerkleur.

p. 84

Bewegende planten.

p. 103

De maand van Monty.

Geboren optimisten

Tuinieren is vooruitdenken. Het is ervan uitgaan dat het volgende seizoen nóg mooier wordt. Daarom stekken, zaaien en planten we erop los. Doordat we altijd bezig zijn met de volgende stap, zijn we ook altijd optimistisch. We ruiken de lathyrus al die we zaaien, proeven de nootachtige smaak van verse rucola al op onze pizza wanneer we het zaai-bed klaarmaken en horen de bijen en hommels al zoemen op onze cosmea terwijl we de kleurige zaadjes bestellen.

Er is een constante belofte in het leven van de tuinier, en dat houdt ons gelukkig. Vandaar dat het een bezigheid is die vaak wordt gekoppeld aan een goede mentale gezondheid. Sterker nog, het wordt gezien als medicijn. Ik weet uit ervaring dat het helpt om te tuinieren. Hoe rauw je ook rouwt, hoe erg je ook mist: iets zaaien, iets uit de grond zien piepen, iets oogsten, het horen van de vogels, zelfs het stappen in een egeldrol, het helpt. Vandaar dat ik dankbaarder ben dan ooit om tuinier te zijn, en dankbaar ben dat het februari is. Er kan weer gezaaid worden! Ik stof de zaaitrays af, bereid mijn medebewoners voor op de komst van overvolle vensterbanken met zaailingen, pak jubelend enveloppen vol zaadjes uit en ga aan de slag.

Sta je ook te popelen? Carol heeft massa's tips (pagina 58) om nu vast de basis te leggen voor kleur in je tuin. Ook in de moestuin kun je aan de slag. Dromend van mijn 'Parmigiana di melanzane' zaai ik bijvoorbeeld al mijn eerste aubergines. Op naar een nóg mooier seizoen! En als het dat niet wordt, zaai en stek je gewoon voor het volgende ...

Liefs,

Anne

awieggers@fnl.nl

“Het is februari, dus er kan weer gezaaid worden!”

INHOUD *februari 2022*

SEIZOEN

10 Wij zijn gek op februari

Februari is vaak troosteloos en nat, maar onder de koude grond gebeurt van alles.

15 The Full Monty

Monty buigt zich over de betekenis van 'plantgezondheid'.

16 Topkeuze

Tegenwoordig is er een geweldig ruime keus aan helleborus-variëteiten.

18 Red de bij

Iedere maand geeft de Bijenstichting tips om je tuin nog natuurvriendelijker te maken.

20 Tuingast van de maand

De inheemse eekhoorn zoekt in en rond bomen naar noten en zaden.

22 Kweken en eten

In de moestuin van Rekha is het rustig, maar binnenshuis valt genoeg te zaaien.

25 Zo werkt wisselteelt

Onze tips voor wisselteelt kun je zelfs in een kleine (moes)tuin toepassen.

GROENE SCHOOL

30 Liever de lucht in

Monty legt uit hoe je glorieuze clematissen kiest, kweekt en snoeit.

36 Kweek cactussen uit zaad

In slechts een paar stappen heb je voor een paar euro tientallen cactussen.

38 Mini-helden

Drie onderhoudsvriendelijke combinaties die wekenlang voor kleur en fleur zorgen.

44 Jouw snoeimaand

Grijp de laatste snoeikans voordat het voorjaar aanbreekt.

47 Vraag & antwoord

We geven antwoord op de meest gestelde tuin vragen.

52 Fruit in de moestuin

Maak ruimte voor fruit in je moestuin en ontdek hoe heerlijk het kan zijn.

INSPIRATIE

58 De kiem voor succes

Carol zaait zes planten die in de zomer volop kleur gaan geven.

63 Alles over kamerplanten

Maak je huis groener met deze gids, met dit keer de jadeplant.

68 Laat het voorjaar maar komen

Bereid je tuin in acht eenvoudige stappen voor op het voorjaar.

74 Adams project voor het weekend

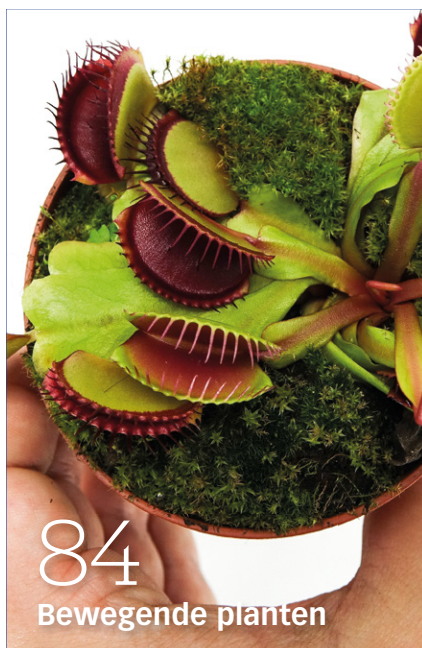
Maak een mooie voedertafel voor vogels.

78 Orchideeën nieuwe stijl

Combineer je orchideeën met andere planten voor nog meer impact.

Laat het voorjaar maar komen

Bewegende planten

Cactussen opkweken uit zaad

Op de cover

- 25** Alles over wisselteelt
- 30** Monty's gids voor prachtige clematissen
- 36** Kweek cactussen uit zaad
- 38** Kleine planten, groots effect
- 58** Zaai nu voor een tuin vol kleur
- 63** Zeg ja tegen de jadeplant
- 68** Lonken naar de lente
- 74** Bouw een voedertafel voor vogels
- 97** Helleborus in een pot planten

FOTO: JASON INGRAM

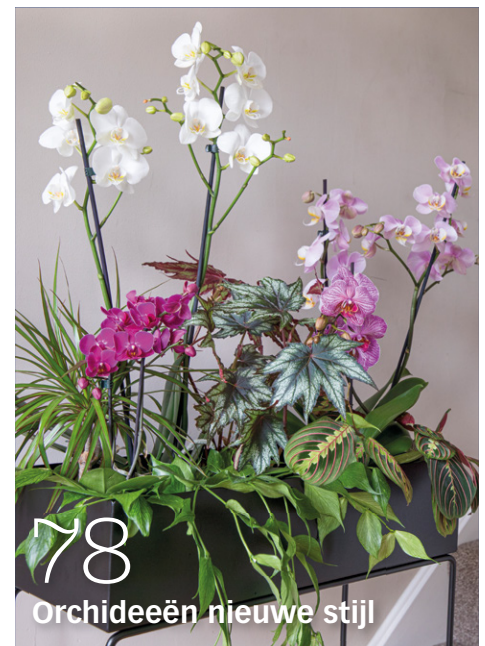
- 84 Wat beweegt planten?**
Plantenexperts Rogier en Marieke over bewegende planten.
- 89 Inheemse helden**
Gevlekt longkruid (*Pulmonaria officinalis*).
- 90 Echte tuinen**
Een kijkje in een tuin in Cornwall.
- 97 Warm welkom**
Een prachtige pot voor bij de voordeur.

AAN DE SLAG

- 103 Monty's maand**
Monty pot primula's op en kweekt peterselie.
- 106 Bloemen in februari**
Plant bloemheesters en zaai lathyrus.
- 108 Groente & fruit**
Zaai slazaad en plant aardperen.
- 109 In de kas**
Zorg voor vorstgevoelige fuchsia's.
- 110 Algemene tuintaken**
Snoei heesterrozen en keer de composthoop regelmatig om.

EN OOK

- 6 Het prikbord**
Tips & tricks, agenda en de laatste tuintrends.
- 96 Puzzel en win**
Vul de puzzel in en win een online cursus 'Ontwerp je eigen pluktuin'.
- 112 Colofon**
Hier vind je al onze contactgegevens.
- 113 Groeigids voor februari**
Dit kun je allemaal zaaien en planten voor een smakelijke en gezonde oogst.

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Kleine zoogdieren

Ook al is het in deze tijd van het jaar vaak koud en nat, de meeste zoogdieren houden geen winterslaap. In plaats daarvan houden ze zich erg rustig om energie te sparen.

Wezel

Mustela nivalis

Herkenning: Klein, slank, rood-bruin lijf van 21 cm met een staart van 5 cm. Witte buik, korte pootjes.

Habitat: In bossen, weiden en akkerland met goede schuilmogelijkheden.

Voedsel: Woelmuizen, konijnen, vogels.

Hoewel deze diertjes zich normaal gesproken goed verborgen houden, komen ze 's winters af en toe toch in tuinen snacken van gemorste vogelzaden, of zoeken ze een droog, warm plekje in een schuur, tuinhuisje of compostbak. Voor de meeste van hen begint volgende maand het paarseizoen, dus ze zullen zich nu steeds vaker buiten wagen om hun buikjes rond te eten en op krachten te komen. Dit kun je zoal tegenkomen:

Dwergmuis

Micromys minutus

Herkenning: Oranje tot rood-bruin met een witte buik. Hij is 5,5-6,5 cm lang en zijn staart is 5-7 cm.

Habitat: Bal van in elkaar geweven grassprietten, in hoge begroeiing.

Voedsel: Zijn dieet bestaat uit zaden, granen, grassprietten en insecten.

Bosmuis

Apodemus sylvaticus

Herkenning: Oranje-bruine vacht en een lichtgrijze buik. Zijn lijf wordt zo'n 8-10 cm en zijn staart telt daar nog eens 12 cm bij op.

Habitat: Aan bosranden en in heggen en is een prima klauteraar.

Voedsel: De bosmuis is voornamelijk een nachtdier en eet zaden, takken, knoppen, bessen, insecten en slakken.

Bospitsmuis

Sorex araneus

Herkenning: Driekleurig lijf van 5-8 cm. Kop en rug: donkerbruin, zijden: lichtbruin en buik: grijs.

Habitat: Graslanden en bossen. Gebruikt vaak een oud muizenhol om in te nesten.

Voedsel: Insecten, spinnen, slakken.

Hazelmuis

Muscardinus avellanarius

Herkenning: Gedrongen lijf van 6-9 cm met een pluizige staart van 7-7,5 cm.

Habitat: Leeft in bossen en hagen en houdt zijn winterslaap in ingegraven ballen van gras en soms in nestkasten.

Voedsel: Zaden, twijgen, rupsen.

Hermelijn

Mustela erminea

Herkenning: Slank lijf van 29 cm. Bruine vacht met witte buik en staart met zwarte pluim. Lijf wordt volledig wit in de winter.

Habitat: Overal waar voldoende dekking is. In hollen.

Voedsel: Kleine zoogdieren, vogels, eieren.

Aardmuis

Microtus agrestis

Herkenning: Geel-bruin lijf van 9,5-13,5 cm met roze staart van 2,5-4,5 cm.

Habitat: Hoog grasland, bosranden, in een bolvormig nest van fijngescheurd gras.

Voedsel: Grassen, vruchten, bladeren, bollen, zaden.

Rosse woelmuis

Clethrionomys glareolus

Herkenning: Kastanjebruine vacht met geel-grijze buik. Lijf wordt 8-11 cm met een harige staart van 3,5-7 cm.

Habitat: Bosranden, houtwallen en heggen. In een bolvormig nest van bladeren en gras.

Voedsel: Gras, wortels zaden, wormen en insecten.

Mol

Talpa europaea

Herkenning: Zwart lijf van 14 cm met een spitse, roze snuit en kleine staart. Grote voorpoten.

Habitat: Ondergrondse hollen.

Voedsel: Regenwormen, larven, insecten en andere kleine zoogdieren.

Agenda

De leukste tuinevents van de komende tijd.

Sneeuwkllokjesfeest Boschhoeve

Wanneer: 10, 11 en 12 februari

Waar: Wolfheze

Info: boschhoeve.nl

Eindelijk, het vermaarde Sneeuwkllokjesfeest komt er weer aan! Dit lentefeest is inmiddels uitgegroeid tot een must voor iedere liefhebber van bloeiende voorjaarsbollen, maar natuurlijk vooral van sneeuwkllokjes. Tijdens deze dagen zijn op De Boschhoeve diverse gespecialiseerde kwekers aanwezig met een uitgebreide collectie aan sneeuwkllokjes, bijzondere bolgewassen en voorjaarsbloeiende heesters en vaste planten. Verder vind je er kramen met 'galanthofilia', variërend van sneeuwkllokjes van wolvielt en wenskaarten tot botanische tekeningen en zilveren sieraden met sneeuwkllokjes. In de tunnelkas is er ruimte voor voorjaarsbloemwerk, vaste planten, de eerste viooltjes en primula's, evenals een collectie pioenen en de voorjaarsbloeiende heesters van Mark en Rein Bulk.

De tuin zal bij goed weer open zijn. In de boomgaard, enkele borders en het voorjaarslaantje zijn meer dan 350 verschillende sneeuwkllokjes aangeplant. De entree voor het Sneeuwkllokjesfeest bedraagt 4 euro (kinderen tot 12 jaar gratis).

Vreemde vogel

Mevrouw I.J. Harmsen-Ludert stuurde ons deze foto van een wel heel erg vindingrijke tuingast. Ze schreef erbij: "Uit bijgaande foto blijkt dat het nog niet zo eenvoudig is om die schattige eekhoorns uit voedselilo's te weren. Het blijkt wel hoe klein ze zijn onder die fraaie vacht om zich door zulke kleine openingen te kunnen wurmen!"

Krijg jij ook wel eens bezoek van onverwachte, grappige of brutale gasten? Zet ze op de foto en deel ze met ons op redactie@gardenersworldmagazine.nl.

In de tuin van ... Diana Verduin

uit Helmond

Een van Diana's grootste hobby's, tuinieren, kreeg ze met de paplepel ingegoten. "Van jongs af aan hielp ik mijn moeder al mee in de tuin", vertelt ze. "Zo had ik meteen quality time met haar en ik leerde het een en ander. Helaas is ze heel vroeg overleden." Toch is ze erin geslaagd om een mooi erbetoon aan haar moeder te bewaren. "Ik heb een camelia-spruit van haar dertig jaar oude *Camellia* (vijf meter hoog). Verder staan er een sering voor mijn oma, een *Prunus* voor mijn tante en een *Rhus* voor mijn vader."

Naast de ontspanning van het tuinieren heeft Diana nog een hobby. "Met macrofotografie kan ik me uitleven in mijn eigen tuin. Ik kan intens genieten van alle insecten en andere natuur die hierdoor aangetrokken worden!"

**IN
JOUW TUIN**
Wil jij iets vertellen
over jouw tuin? Ga naar
gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin
en stuur ons jouw
verhaal.

*“Geen enkele winter duurt
eeuwig. Geen enkele lente slaat
een beurt over.”*

Hal Borland

Wij zijn gek op februari

Op het eerste gezicht is februari een nare maand. Ook al duurt hij gelukkig niet lang, hij is vaak troosteloos en nat. Er is geen overdaad aan bloemen, maar onder de koude grond gebeurt van alles: wortels zijn in beweging en planten maken zich klaar om te groeien. De machinekamer van de natuur draait op volle toeren en binnenkort schieten de groene stengels uit de grond. Nog heel even geduld en dan dient het voorjaar zich in al haar pracht aan.

STER VAN DE MAAND

Cornus mas (Gele kornoelje)

Dit is een zeer goede boom voor een middelgrote tuin. Prachtige vruchten en mooi blad in het najaar, maar het zijn de bloemen in de winter waarom we hem zo geweldig vinden. Ste je voor, je wordt wakker op een koude ochtend in februari, je doet de gordijnen open en het eerste wat je ziet is deze gele pracht. Het is alsof zijn kale takken worden bewoond door talrijke jonge kuikentjes. De vele pluizige, gele bloemetjes zijn een lust voor het oog. Een welkome opkikker in deze maand.

Kan als boom of als struik worden gekweekt en staat graag in de zon of halfschaduw. Vermeerder hem door het nemen van halfrijpe stekken in de zomer.

Hoogte x Breedte 3 m x 3 m

LAAT MAAR VAREN

Als je deze plant koopt en een overvloed aan geurende bloemen, zoete vruchten of felle najaarskleuren verwacht, kom je bedrogen uit. Maar als je op zoek bent naar een statige, elegante, groenblijvende varen die een schaduwplek in je tuin van enig cachet voorziet, dan is dit je beste keuze.

Polystichum setiferum

Bescherm tegen overvloedige winterregens en hete zomerzon. Deel planten in het voorjaar of zaai sporen. **H x B** 1,2 m x 90 cm

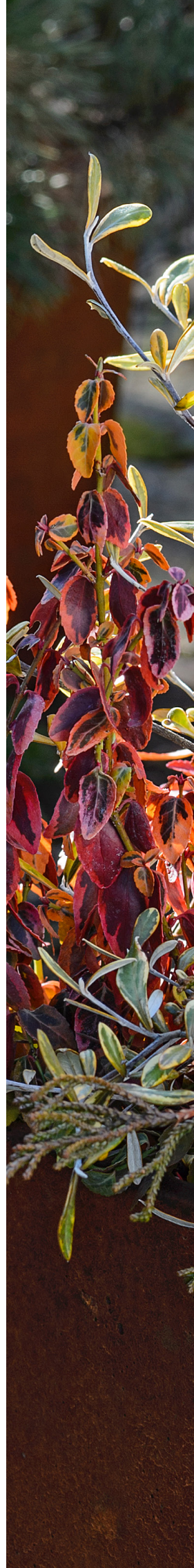
GLANSRIJK

Er zijn van die planten die je aan een liedje doen denken, zodra je de naam ervan hoort. Dat is op zich leuk, maar soms raak je dat liedje de hele dag niet meer kwijt. Het is daarom niet aardig om een dergelijke 'oorworm' met anderen te delen, omdat zij er dan in het vervolg ook last van krijgen.

Dus, hier komt ie: "Came, came, came, came, came camelia ...". Graag gedaan!

Camellia japonica 'Charlotte de Rothschild'

Mooie bloemen en glanzende bladeren die mooi uitkomen in een eenvoudige vaas. Staat liefst in zuurdere grond. **H x B** 6 m x 6 m

STOERE KNAPEN

Heb je een grote bak? Dan zijn een paar viooltjes en krokussen zeker niet voldoende. Je hebt iets forsers en stoerders nodig. Er is nog voldoende ruimte voor een paar voorjaarsbollen, maar je wilt voornamelijk goedgevormde planten met forse bladeren.

***Corokia x virgata* 'Sunsplash'**

Ook wel zigzagstruik genoemd vanwege zijn door elkaar groeiende takken. Kan als haag of in een pot. Verdraagt een flinke snoeibeurt.

H x B 1,8 m x 1,2 m

***Bergenia* 'Bressingham Ruby'**

De schoenlappersplant heeft groenblijvend loof dat kleurt van groen naar donker bordeauxrood in de winter. **H x B** 35 cm x 40 cm

***Euonymus* 'Emerald 'n' Gold'**

Een goede, betrouwbare heester voor borders, bakken en zelfs tegen een muur. Vermeerderd via zomerstekken. **H x B** 90 cm x 60 cm

WAT EEN BAK

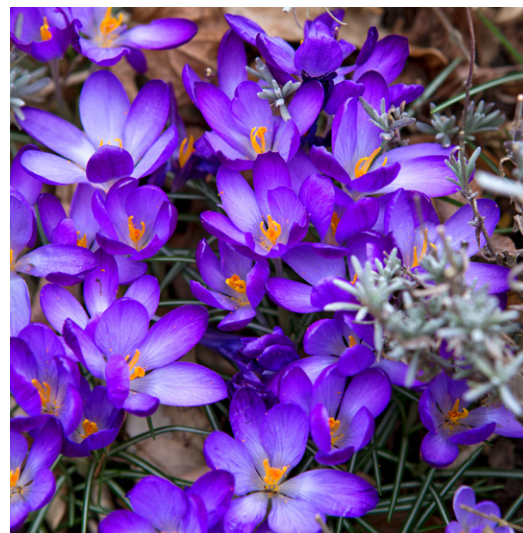
Bijna alles kan dienst doen als plantenbak, zoals een oude wijnkrat. Goede plantcombi, trouwens met delicate witte bloemen en aaibaar blad. Planten zijn er niet alleen om naar te kijken of aan te ruiken, aanraken mag ook. Maar wel een beetje voorzichtig.

Podocarpus 'Kilworth Cream'

De kleur van het loof wordt intenser in de winter. Zet vooraan in borders of in bakken en bescherm tegen de koude wind. **H x B** 60 cm x 60 cm

Erica x darleyensis 'Silberschmelze'

Brede groenblijver met geurende bloemen. Doet het goed in de zon, ook op hellingen en glooiingen. **H x B** 45 cm x 100 cm

FEBRUARI-BLUES

Het probleem van de krokus is dat veel dieren, zoals vogels, konijnen en muizen, ze graag eten. Zodra je een bol uit zijn verpakking haalt, zitten ze al verlekkerd toe te kijken. Gelukkig houdt gaas ze op afstand. Bovendien zijn krokussen niet erg duur, dus je kunt er heel veel van planten. Laat je dus niet weerhouden om je borders, bakken en zelfs je gazon van een winterse opkikker te voorzien.

Crocus 'Whitewell Purple'

Zet op een zonnige plaats, in goed afwaterende grond. Zodra de zon begint te schijnen openen zich de donkerpaarse bloemen met oranje meeldraden. **H x B** 10 cm x 3 cm

The Full Monty

Wat betekent plantgezondheid voor jou? Toen **Monty** een nieuwe rol als internationaal ambassadeur aanvaardde vroeg hij zich dat ook af.

FOTO: JASON INGRAM

Ik werd onlangs gevraagd om een initiatief voor plantgezondheid te promoten. Dit initiatief kwam van de Voedsel & Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO), dus ik was zeer vereerd en heb de uitnodiging dan ook aanvaard. Maar wat betekende dit eigenlijk? Ging het om gezonde planten of om wat planten voor onze gezondheid kunnen doen? De FAO heeft als doel de honger in de wereld te bestrijden, dus kon het ook gaan om mensen zo efficiënt mogelijk van voedingsstoffen en calorieën te voorzien. En als dat zo was, zijn zij dan voorstander van een omvangrijke agrarische sector en hoe verhoudt zich dat tot mijn eigen biologische principes?

Of het nu gaat om wereldvrede of het bestrijden van honger, de Verenigde Naties bewandelt vele wegen om resultaten te boeken. Ik zag dit dus niet als een kans om mijn eigen overtuigingen te verkondigen, maar als een mogelijkheid om met anderen samen te

“Als je je planten verzorgt, verzorg je ook je hersenen.”

werken. Ook al botsten onze opvattingen. Het vage en dubbelzinnige begrip ‘plantgezondheid’ zette me wel aan het denken. Wat betekent dit voor mij en voor mijn manier van tuinieren? Ik weet dat de planten die het minst vatbaar zijn voor plagen en ziekten niet de grootste, rijkst bloeiende, vroegste of zeldzaamste zijn. Het zijn de exemplaren die het beste passen bij de omstandigheden qua standplaats, bodem en klimaat. Elke plant heeft zijn voorkeuren en als je daaraan voldoet zal hij het goed doen. Als je weet wat planten willen en je geeft het ze, dan ben je al half op weg om een prima tuinier te worden. Zet rozemarijn naast een *Hosta* en een van beide legt het loodje.

Voor een groot deel van de twintigste eeuw was er echter een belachelijk arrogante houding om de natuur naar onze hand te zetten. De plant moest het maar doen op de plek, manier en snelheid die de tuinier dicteerde. Voor dat doel werd een hele industrie gebouwd die de planten moest volproppen als een sumoworstelaar. Daarna moest de schade door insecten,

ziekten en plagen die dit dwangvoeden met zich meebracht worden bestreden. En het hele zaakje eindigde, zoals gebruikelijk, in een grote schande. Elke tuinier leert het vroeg of laat: met de natuur valt niet te spotten. Je moet met haar meegaan, anders verlies je. Er is geen andere manier. Plantgezondheid gaat om weerstand en veerkracht, niet om wat de mens allemaal kan beïnvloeden. Sterker nog, wij maken de plant niet gezond, maar verminderen juist hun gezondheid. Weten wat ons niet te doen staat, is net zo verstandig als welke vorm van ingrijpen dan ook.

Er zijn andere manieren om plantgezondheid te meten. Een paar jaar geleden bezocht ik in Zuid-Afrika een project dat mensen aanspoorde en leerde kruidenplanten te kweken voor een verderop gelegen medicijnfabriek. De inwoners maakten hier bezwaar tegen, omdat zij vonden dat de werking van die planten minder was dan wanneer die in plaatselijke grond zouden worden gekweekt. De wetenschappers reageerden in eerste instantie vol ongeloof, maar na een aantal metingen bleek dat de werking van de actieve ingrediënten inderdaad afnam zodra de afstand van de teeltplek groter werd. Dit gaf aan dat planten voor consumptie of medicatie het beste zo dicht mogelijk bij de plaats van verwerking moeten worden gekweekt. De botanische tuin Kew Gardens heeft een afdeling die de actieve ingrediënten van medicinale planten meet en de resultaten zijn verbazend gevarieerd. Er valt veel te leren over hoe en waar we medicinale planten kweken, maar ook over hoe we ze verwerken en vervoeren.

Een ander aspect van plantgezondheid is de mate waarin planten invloed hebben op een goede geestelijke gezondheid. Van de kamerplanten op de vensterbank van een slaapkamer tot een bloeiende bloemenweide op een ochtend in juni, direct en dagelijks contact met planten is ontegenzeggelijk goed voor ons mentale welzijn. Als je je planten verzorgt, verzorg je ook je hersenen. Voor zowel planten als hersenen geldt: streven naar een verkeerd gevoel van perfectie is geen graadmeter voor gezondheid. Veerkracht, aanpassingsvermogen en de juiste groeiomstandigheden zijn goed voor zowel tuin als tuinier.

Monty

'Dorothy's Dawn'
Geaderd, roze gekleurd blad en lang
bloeiende roze bloemen.
Hoogte x Breedte 30 cm x 45 cm

'Ice Breaker Max'
Compact en opvallend. De helderwitte
bloemen staan op stevige stelen.
H x B 25 cm x 45 cm

'Pirouette'
De witte bloemen verkleuren vanaf
maart naar roze met een groene
zweem. **H x B** 35 cm x 45 cm

'Walberton's Rosemary'
Kruising tussen kerstroos (*H. niger*)
en lenteroos (*H. x hybridus*).
H x B 35 cm x 60 cm

Helleborus

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Blad												
Bloei												
Uitnemen & delen												

FOTO'S: JASON INGRAM

'Winterbells'

Een verrassende kruising tussen de kerstroos (*H. niger*) en stinkend nieskruid (*H. foetidus*). **H x B** 40 cm x 60 cm

Topkeuze

Helleborus

Nieuwe kweektechnieken hebben geleid tot een geweldig ruime keus aan variëteiten van hoge kwaliteit.

Zo'n dertig jaar geleden waren de beste helleborussen zeldzaam en duur. Ze werden vermeerderd door ze nauwgezet te delen en waren slechts mondjesmaat verkrijgbaar bij gespecialiseerde kwekers. En de exemplaren die wel algemeen verkrijgbaar waren, waren onbetrouwbaar. Gelukkig zijn de tijden veranderd.

Slimme technieken op het gebied van kruising en vermeerdering hebben geleid tot kleurige en getekende variëteiten van de hoogste kwaliteit, die algemeen en makkelijk verkrijgbaar zijn.

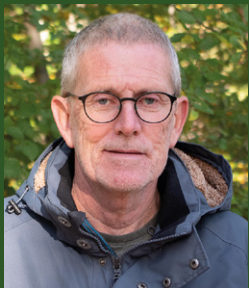
Het zijn nog steeds niet de goedkoopste vaste planten, maar ze bloeien wel lang – sommige nieuwe variëteiten laten hun bloemen al zien voor de kerst. Tel daar het aantrekkelijke groenblijvende loof bij op en je hebt veel waar voor je geld.

Vrij nieuw zijn de hybriden, die ontstaan zijn uit soorten van verschillende families. Ooit werd er gezegd dat sommige soorten niet met elkaar gekruist konden worden, maar het tegendeel blijkt waar. Er zijn inmiddels ook mooie kruisingen gemaakt van gekruiste soorten.

Hier geven we je een selectie van de hybride helleborussen, die ooit onmogelijk werden geacht. Desondanks blijven de beste helleborussen de 'gouwe ouwen', zoals de kerstroos (*Helleborus niger*), maar deze moderne kruisingen zijn werkelijk prachtig.

□ Alle soorten doen het goed in halfschaduw. In de volle schaduw hebben ze het zwaar. Op zonnigere plekken doen ze het beter, zolang ze niet uitdrogen. Ook geschikt voor bloembakken en potten. Winterhard.

□ Bereid deze hongerige planten goed voor, alvorens ze te planten. Knip vermoeid loof indien nodig af. Wacht nog even met het afknippen van uitgebloeide bloemen, want die zijn vaak toch nog erg mooi. De getoonde soorten zijn steriel (ze zetten dus geen zaad) en bloeien maandenlang. Mulch in het najaar met organisch materiaal. Graaf op, deel en herplant ze indien nodig.

De Bijenstichting zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. Iedere maand geeft **Jaap Molenaar**, de directeur van het Bijen Educatiecentrum, ons in *Gardeners' World* de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.
www.bijenstichting.nl

Red de bij!

Les van de Bijenstichting

Een bloemenweide, groot of klein, is de manier om bijen te helpen in jouw tuin. Je zaait hem al vroeg in het voorjaar.

Wildebloemenweides bieden kansen voor solitaire bijensoorten. Wil je kieskeurige solitaire bijen helpen, zaai dan een inheems bloemenmengsel in je tuin zoals de bosandoorn en het boerenwormkruid. Daarbij kun je zowel een- als tweejarige planten als vaste soorten kiezen.

Belangrijk is dat je een stuk kale grond hebt – zoveel mogelijk vrij van gras – om op te zaaien. Deze plantensoorten zaai je vroeg in het voorjaar of in het najaar. Blijf deze weide regelmatig maaien, zodat ook na de bloei de weide opnieuw kan gaan bloeien en grassen niet dominant worden.

In onze webshop hebben we diverse inheemse mengsels voor bloemenweides te koop.

Bijen B&B

Om ervoor te zorgen dat er meer nestgelegenheid en voedsel komt in onze tuinen, organiseert De Bijenstichting de Bed & Breakfast-actie. Deze wordt feestelijk geopend door Anne Wieggers, die deze kans direct aangrijpt om haar zoveelste bijenhotel te plaatsen. "Ik zaai er mooie, inheemse bloemen bij, en het zal je verbazen hoe snel het vrolijk gaat zoemen hier. Reken maar dat de eerste gasten volgende maand voor de deur staan. Dat zou maar zo de gehoornde metselbij kunnen zijn" (zie Bijenportret).

Wil je ook meedoen en een B&B openen voor bijen in jouw tuin? Regel dan direct een lekker ontbijt voor ze. Kijk op de website van de Bijenstichting (bijenstichting.nl).

**10%
KORTING**

Open ook een Bed & Breakfast voor bijen en koop zaaigoed met korting. Gebruik de code **GW2022** in de webshop. www.bijenstichting.nl

De metselbijen

Metselbijen behoren tot de familie van de buikverzamelaars. Het stuifmeel wordt niet aan de achterpoten vervoerd, maar in speciaal daarvoor bestemde beharing aan de onderzijde van het achterlichaam ('de buik'). Metselbijen nestelen in allerlei holtes: van gaten in dood hout tot in lege slakkenhuisjes. Zelfs in een sleutelgat van een deur is een nest gevonden. Het zijn dé bewoners van bijenhôtels. Je hebt verschillende soorten, waarvan de gehoornde metselbij de minst voorkomende soort is. Die kun je al zien vanaf maart. De rosse metselbij vliegt al vanaf april in vele tuinen en de zeldzame blauwe metselbij kun je soms vanaf mei spotten. Zo kun je de hele zomer je Bed & Breakfast voor bijen open houden!

De metselbijen kun je helpen door een bijenhôtel aan te bieden. Zorg ervoor dat de gaten 7-9 mm breed zijn en dat de randen glad zijn (geen splinters). Hang het hotel op een hoogte van ongeveer 1 meter, op een plek waarbij het minimaal een halve dag in de zon hangt. Het is bijzonder leerzaam voor kinderen om dit te bekijken, ook omdat metselbijen totaal ongevaarlijk zijn – hun angel kan onze huid niet doorboren.

Vanaf maart komt de rosse metselbij tevoorschijn. Deze bij is vrij groot (8-12mm), dichtbehaard en is overal in Nederland te zien, zowel op het platteland als in de steden. Eerst komen de mannetjes uit het nest. Zij wachten op de vrouwtjes die daarna verschijnen. Na het paren zoeken de vrouwtjes een holte met een diameter van 6-7 millimeter, zoals een bijenhôtel. De nestholte wordt geïnspecteerd, schoongemaakt en daarna gaat het vrouwtje op zoek naar voedsel. Het liefst haalt zij nectar uit bloeiende planten in de tuin en verzamelt ze veel stuifmeel. Op het stuifmeel legt ze een eitje en vervolgens gaat ze op zoek naar modder. Als een bouwvakker maakt ze een tussenwandje voordat ze een volgend eitje neerlegt. Ze kan wel twaalf van deze broedcellen maken.

Tuingast van de maand

Eekhoorn

(*Sciurus vulgaris*)

Februari kan meedogenloos zijn. Net wanneer je denkt dat het voorjaar in aantocht is, gaat het sneeuwen en vriezen. Leg dus nog steeds voedsel buiten neer voor de vogels, en kattenbrokjes en water voor de egels. Maak je geen zorgen of kikkerdril in je vijver bevriest, want dat overleeft een vorstperiode wel. Lentebollen zijn voldoende winterhard, maar hou wat vliesdoek bij de hand voor het beschermen van je voorjaarsbloemen. Je helpt daar ook vroege bijen en andere bestuivers mee, want die kunnen niet zonder nectarrijke bloemen.

Dit kun je tegenkomen

Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*)

De inheemse eekhoorn heeft een roodbruine vacht met een witte buik. Je treft hem doorgaans aan in en rond bomen waar hij zoekt naar noten en zaden.

Voortplanting vindt plaats vanaf de late winter. Je ziet de mannetjes dan de vrouwtjes achterna zitten door de boomtoppen. Het kraamnest wordt hoog in de bomen gemaakt van takken en comfortabel bekleed met gras. Het vrouwtje werpt tweemaal per jaar, met ongeveer drie jongen per keer. Maar het gaat nog steeds niet goed met de eekhoornpopulatie. Nadat hun aantal door een ziekte in de jaren 1960 drastisch terugliep, krabbelde de populatie in de jaren 1970 weer wat op, maar in de afgelopen tien jaar is het aantal eekhoorns weer met 34% achteruit gegaan.

Ook komen er in ons land steeds vaker exotische soorten voor die een bedreiging vormen voor de inheemse rode eekhoorn. In Zuid-Limburg ontsnapten eind jaren 1990 een aantal Pallas'

Pyjamazweefvliegen komen al vroeg tevoorschijn.

eekhoorns die zich in het wild vestigden. Na uitgebreide vangcampagnes is deze soort nu weer in aantal afgenomen. Verder komen bij ons ook de Siberische grondeekhoorn en de Japanse eekhoorn voor.

Kijk ook uit naar ...

□ **Zweefvliegen.** Rond deze tijd verschijnen in onze tuinen de eerste exemplaren, zoals de zogeheten pyjamazweefvlieg (*Episyrphus balteatus*).

□ **Merels.** Op milde februaridagen kun je hun gezang horen waarmee ze de lente aankondigen.

□ **Citroenvlinders** komen op zonnige dagen tevoorschijn.

“ Je treft de eekhoorn
doorgaans in en rond
bomen aan, waar hij
zoekt naar noten
en zaden. ”

In haar moestuin kweekt **Rekha Mistry**, naast de traditionele groente en fruit, allerlei exotische variëteiten. Je kunt haar volgen op Instagram: [@rekha.garden.kitchen](https://www.instagram.com/rekha.garden.kitchen).

Nu oogsten

Het is bijna gedaan met **pastinaak** en binnenkort bereid ik een ander deel van mijn tuin voor om de volgende ronde pastinaken te zaaien. Ik ben dol op **Galicische kool**, maar ik ben het oogsten ervan beu. Mijn prei-opbrengst hield sinds november maar niet op. De verse, pittige, geurige witte stelen stellen mijn smaakpapillen nooit teleur. De malse stelen van **paarse broccoli** met vers geplukte rozemarijntakjes zijn welkomme gasten aan de eettafel.

Galicische kool geeft je de hele winter een voedzame oogst.

Vers uit de tuin

In de moestuin van **Rekha** is het rustig, maar binnenshuis valt genoeg te zaaien. Plus een heerlijk koolgerecht.

De snijdende wind kondigt de koudste maand van het jaar aan, maar dat weerhoudt mij er niet van om naar buiten te gaan. Goed ingepakt begin ik aan mijn moestuintaken. Het koude februariweer doet mij niets wanneer ik de kweekbedden voorbereid, zolang het maar droog blijft!

Buiten zijn er maar weinig tekenen van nieuw leven, maar in de kas is het een heel ander verhaal. Een paar weken geleden zaaide ik doperwten in een gerecyclede ton en daar is de groei al begonnen. Ik heb de zaailingen van uien uit het huis verplaatst naar de kas en die staan nu broederlijk naast de doperwten.

Binnenshuis is echter het beste teken van leven te zien. Op een tafel heb ik een verwarmingsmat gelegd en daarop staan de potjes met aubergines, chilipepers en paprika's. En die piepen nu net boven de aarde uit.

Op mijn koele vensterbank staan de eierdozen waarin de eerste vroege variëteiten pootaardappelen voorkiemen. Straks haal ik de dozen met zaden tevoorschijn en maak ik me op voor het zaaigebeuren in maart. Het mag buiten dan wel koud zijn, in mijn tuinwereld gloeit het van de activiteit.

Pluk losse koolblaadjes zodat de stam nieuwe blaadjes kan maken.

Smaak van de maand

Palmkool (*Cavolo nero*) is een zeer winterharde groente en blijft zelfs in zeer strenge winters produceren. Ik plant hem diep zodat de kool goed verankerd is. Kool is de perfecte groente voor saaie winterdagen vanwege zijn hoogte en robuustheid. Hij smaakt niet alleen lekker, hij ziet er ook prachtig uit. Je kunt palmkool in heel veel (internationale) gerechten gebruiken, niet alleen in Italiaanse gerechten.

Conchiglie met cavolo nero en ricotta

INGREDIËNTEN

- ▣ 250 g grote conchiglie (pastaschelpen)
- ▣ zout en peper
- ▣ 400 g cavolo nero (evt. vervangen door boerenkool)
- ▣ 2 teentjes knoflook
- ▣ 2 sjalotten
- ▣ 2 el olijfolie
- ▣ 400 g ricotta
- ▣ 100 g parmezaan (stuk)

BEREIDINGSWIJZE

1 Kook de conchiglie volgens de aanwijzingen op de verpakking beetgaar in water met wat zout. Snijd de nerven uit de koolbladeren en snijd de bladeren in repen. Blancheer de kool ca. 4 minuten in kokend water met wat zout. Giet

de kool af en spoel hem met koud water.
2 Pel en snipper de knoflook en de sjalotten. Fruit de knoflook en de sjalotjes in de olijfolie. Meng de sjalotten en knoflook dan door de koolbladeren. Roer de ricotta los en meng hem door de koolbladeren. Breng op smaak met zout en peper.
3 Verwarm de oven voor (elektrisch: 200°C / hetelucht: 175°C / gas: stand 3). Giet de conchiglie af en laat uitlekken. Vul de conchiglie met het koolricottamengsel en leg ze in een ovenschaal. Rasp de parmezaan over het geheel en bak ca. 20 minuten in de oven.

Rekha zaait chilizaadjes in kweekpotjes, die ze op een verwarmingsmat zet. Zo krijgen ze een goede start.

Moestuinklusjes

Het plan voor deze maand is het **voorbereiden van de grond** voor het zaaien en planten van volgende maand, als het weer het toelaat. Ik heb zelf compost gemaakt, dat ik over de gedeelten verspreid waar ik wil gaan telen. Mijn uitgebloeide herfstframbozen snoei ik helemaal terug tot op de grond en ik breng een laag **mulch van goed verteerde compost** aan rond de basis. Over een derde van mijn rabarberplanten zet ik een omgekeerde emmer zodat de stelen mooi rood en smakelijk worden. Ik heb vorige maand mijn **aubergines**, **chilipepers** en **paprika's** gezaaid, maar je hebt nog steeds tijd om dat ook te doen.

3 om nu te telen

Tomato 'Costoluto Fiorentino'

Vleestomaat van Italiaanse herkomst. Produceert heerlijke, grote tomaten met wel vier vruchten per tros. Zorg voor goede ondersteuning met stokken.

Zaaien Zaai in opkweekbakjes of op 0,5 cm diepte in zaaitrays op een verwarmingsmat. Verpot zodra zaailingen meer ruimte nodig hebben en plaats onder lampen of op een warme, zonnige plek.

Basilicum 'Italiana Classico'

Favoriete basilicum voor in tomatensalades. Bij gebruik in gekookt voedsel pas op het laatst toevoegen. Dan behoudt hij zijn sterke smaak.

Zaaien Zaai dun op vochtige zaaigrond in zaaibakjes met een dun laagje vermiculiet erbovenop. Na ontkieming doe je de zaailingen in potjes van 7 cm. Bescherm de plantjes tegen vorst tot je ze in de kas kunt uitplanten.

Bloemkool 'All the Year Round'

Betrouwbare variëteit die smakelijke, grote, witte roosjes produceert. Zaai opeenvolgend zodat je het hele jaar door kunt blijven oogsten.

Zaaien In zaaimodules met zaaigrond in een kas, koude kas of op een vensterbank. Zet zaailingen in individuele potjes zodra de groei begint en plant uit in het voorjaar.

VOLGENDE MAAND Rekha heeft het voorjaar in de bol en prei in haar mand.

Zo werkt wisselteelt

Wisselteelt is eenvoudig uit te voeren, zelfs als je niet veel ruimte hebt. Wij ontrafelen de geheimen van gewasrotatie.

Wisselteelt is een goede manier om gezonde planten en een weelderige oogst te krijgen, ongeacht de grootte van je perceel. En het is makkelijker dan je denkt. In dit artikel geven we je bruikbare tips die je zelfs in een kleine (moes)tuin kunt toepassen. Ons driejarig rotatieplan is overzichtelijk en ideaal als je ruimte beperkt is.

Het idee achter wisselteelt (of gewasrotatie) is het beperken van schade al gevolg van ziekten en plagen die een specifieke plantenfamilie treffen. Ook helpt het voor een goede en gezonde bodemstructuur. Door gewassen met dezelfde behoeften bij elkaar te zetten, maak je het voor jezelf ook makkelijker om ervoor te zorgen.

Het fenomeen wisselteelt was een tijdje naar de achtergrond verdwenen toen chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen werden geïntroduceerd als dé oplossing tegen schade. Nu we ons veel bewuster zijn geworden van de voordelen van biologisch tuinieren, komt gewasrotatie gelukkig weer volop in de belangstelling te staan. Aarzel dus niet langer, en omarm rotatie. Wanneer je je eerste lading gezonde groente en fruit gaat oogsten, ben je blij dat je ermee begonnen bent.

Zo werkt wisselteelt

Schuif elk jaar een plantengroep een plaatsje op, zodat planten uit het eerste bed het jaar erop in het tweede bed groeien.

Nadat je je kweekbedden hebt gemaakt, verdeel je ze in drieën. Maak daarna een lijstje met alle groente die je wilt kweken en breng ze onder in de drie groepen uit ons schema (rechts). Ben je geen fan van een bepaalde groente? Teel dan iets anders, maar hou je aan het rotatieschema.

Het op deze manier groeperen van gewassen maakt de voorbereiding van de bodem een stuk eenvoudiger. Kolen zijn hongerige planten, die goed gedijen in rijke aarde waar veel compost of goed verteerde stalmest aan is toegevoegd. Wortelgewassen houden hier juist niet van. Sterker nog, te veel organisch materiaal zorgt ervoor dat ze 'vorken' en meer energie steken in het maken van blad dan het produceren van wortels. En dat is zonde.

Voeg elk jaar bij de wissel veel organisch materiaal toe aan het bed waar je kolen wilt telen. Hierdoor wordt de bodem in elk bed elke drie jaar verrijkt, op het moment dat het dit het hardst nodig heeft.

Wisselteelt is met name belangrijk voor koolsoorten, aardappelen, tomaten en wortelgroenten. Veel populaire groenten, zoals sla, komkommers, courgettes, pompoenen en maïs, kunnen op elke willekeurige plek geplant worden. Onthoud wel waar je ze geplant hebt, zodat je ze niet jaar na jaar op dezelfde plek zet. Dit gaat namelijk ten koste van hun voedingswaarde. Vaste groenten moet je juist niet wisselen, maar vragen een meerjarige, vaste plek.

Andere groenten, die ook niet per se gewisseld hoeven te worden, kunnen er toch van profiteren. Peulvruchten (erwten en bonen) voeden de bodem met stikstof, dus is het raadzaam om daarna te kiezen voor bladgroenten, die veel stikstof nodig hebben. En niet voor wortelgewassen.

Wees realistisch

Benader wisselteelt als houvast, maar laat je er niet door vastpinnen. Het is geen wet van Meden en Perzen. Met name in een gewone tuin heb je op een zonnige plek meer aan gevoelige gewassen, dan ze per se af te willen wisselen met groenten die het in halfschaduw net zo goed doen.

We trappen hiermee misschien een open deur in, maar beperk je bij wisselteelt tot de groenten die je echt lekker vindt. Haal het maximale uit je stukje grond door tussen de hoofdteelt snelgroeiende tussengewassen te kweken, zoals sla, rucola en radijs.

Pas op voor ziekten en plagen. In een tuin of een stukje grond in een volkstuin hebben

die een grotere kans om over te springen van gewas op gewas dan op een groot land van de boer. Hardnekkige plagen, zoals knolvoet en witrot, kunnen heel lang in de bodem blijven zitten. Hier kan zelfs wisselteelt niet veel tegen doen, dus als je ooit hieraan ten prooi bent gevallen, vermijd dan gewassen die hier gevoelig voor zijn. Wisselteelt geeft je echter wel de beste bescherming en de meeste kans op gezonde oogsten.

Als je slechts de ruimte hebt voor twee bedden, overweeg dan om ook wat groenten te kweken in een paar potten of bakken. Die

kunnen dienen als derde bed. Wortelen, aardappelen, erwten en bonen doen het goed in grote bakken. Door ze daarin te kweken, geef je de bodem ook een extra jaartje om te herstellen.

Of je nu een groentje bent wat wisselteelt betreft, of het al eens hebt geprobeerd (en het had opgegeven), geef het dit jaar een nieuwe kans. Als je eenmaal ziet hoe gezond je planten zijn en ze je de ene na de andere smakelijke oogst bieden, wil je nooit meer terug naar de traditionele manier van groenten kweken.

Voorbereiding:
Flink mulchen met organisch materiaal en goed aanstampen.

Jaar 1 Kool
Spruiten, witte kool, broccoli, bloemkool, boerenkool, koolrabi, koolraap, knolraap, paksoi, mizuna.

Jaar 2 Wortelgroenten en nachtschadefamilie.

Jaar 3 Uien, erwten en bonen.

Vorbereiding:
Voeg aan zware grond
zand toe voor betere
drainage.

Jaar 1 Uien, erwten en bonen
Knoflook, prei, uien, sjalotten, erwten
en bonen.

Jaar 2 Kool.

Jaar 3 Wortelgroenten en nachtschadefamilie.

Vorbereiding:
Losmaken van
compacte bodem.

Jaar 1 Wortelgroenten en nachtschadefamilie
Rode biet, wortelen, selderij, witlof, pastinaak,
aardappelen, paprika en tomaten.

Jaar 2 Uien, erwten en bonen.

Jaar 3 Kool.

6 voordelen van wisselteelt

1 Voorkomt bodemplagen

Wisselteelt vermindert de kans op bodemplagen die een specifieke familie bedreigen, waaronder knolvoet (kool), witrot (look) en rondwormen (nachtschade). Zonder waardplant wordt de levenscyclus van de plagen onderbroken.

2 Houdt de bodem vruchtbaar

Dit kan slechts gedeeltelijk worden bereikt door mest en compost, omdat verschillende groenten andere behoeften hebben. Dit geldt voor zowel micro- als macrovoedingsstoffen (fosfor, stikstof en kalium). Wisselteelt zorgt voor bodemherstel.

3 Bodemleven in balans

Micro-organismen in de bodem variëren van gewas tot gewas en hebben verschillende invloeden op de groei, zoals de opname van voedingsstoffen en de resistentie tegen ziekten.

4 Eenvoudige verzorging

Verzorging en voorbereiding worden makkelijker, omdat gewassen vergelijkbare behoeften hebben.

5 Betere bodemstructuur

Door afwisselend diepwortelende en oppervlakkige gewassen te telen verbeter je de bodemstructuur.

6 Minder wieden

Je wisselt onkruidwerende gewassen (aardappelen) af met gewassen waarbij het lastig wieden is (sla en wortels).

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinoogst, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

In deze rubriek

- 30** Liever de lucht in
- 36** Kweek cactussen uit zaad
- 38** Mini-helden
- 44** Dit kun je deze maand snoeien
- 47** Vraag & antwoord
- 52** Fruit in de moestuin

p. 36

p. 38

p. 44

p. 52

Liever de *lucht* in

Op Longmeadow bloeien allerlei soorten clematis in verschillende seizoenen. **Monty** legt uit hoe je deze glorieuze klimplanten kiest, kweekt en snoeit.

Monty's uiteenlopende verzameling clematissen groeit niet tegen muren of schuttingen, maar tegen wigwams die voor hoogte in borders zorgen.

*“Clematissen zijn
behalve mooi ook
onvergetelijk en
zouden in elke tuin
een plekje moeten
hebben.”*

Ik geloof niet dat er in de tuin van mijn ouders clematissen stonden. De hagen langs de wegen zaten vol *Clematis vitalba* (bos-rank), maar ik herinner me niet één clematis in de tuin. En dat is jammer, want ze zouden zeer tevreden zijn geweest in de kalkgrond van North Hampshire. In de tuin die Sarah en ik tussen 1981 en 1989 in de Londense wijk Hackney hadden, kweekten we veel clematissen: *C. 'Elizabeth'*, *C. armandii*, *C. alpina* 'Nelly Moser' en 'Niobe', en minimaal drie soorten *viticella*, waaronder 'Purpurea Plena Elegans' en *C. jackmanii*. En ook al zijn er zo'n dertig bloemrijke jaren verstreken sinds we daar vertrokken, ik herinner me elk exemplaar op dat lange, smalle perceel.

Clematissen zijn behalve mooi ook onvergetelijk en zouden in elke tuin een plekje moeten hebben. Ik vermoed dat mijn ouders werden tegengehouden door het feit dat clematissen klimplanten zijn en dus een muur of schutting nodig hebben. En misschien remt dit wel meer mensen af. Toch staan ze op Longmeadow bijna uitsluitend in borders, waar we ze opbinden aan wigwams van bonenstaken. Deze manier is bij uitstek geschikt voor laatbloeiende Groep 3-typen (zie kader), omdat je die aan het begin van elk jaar tot de grond terug kunt snoeien, waarna ze de steunstructuur opnieuw begroeien. Maar op deze manier hebben we ook veel vroegere clematissen uit Groep 1 en 2 gekweekt, omdat de planten dan hoogte en structuur aan een border geven. Bovendien kun je de bloemen van alle kanten zien omdat ze niet tegen een plat oppervlak groeien.

Groepsprocessen

Laten we het eerst maar over die 'groepen' hebben. Dit zijn prozaïsche categorieën voor een prachtige, poëtische plantensoort, maar ze zijn wel handig om de planten optimaal te kunnen verzorgen.

In Groep 1 zitten alle clematissen die in het voorjaar bloeien, waaronder de *C. montana*. Deze hebben allemaal kleinere bloemen die in het geval van de *C. cirrhosa* al in januari bloeien, maar de meeste soorten bloeien vanaf april en zijn in juni uitgebloeid. Na de bloei produceren ze nieuwe aanwas die volgend voorjaar bloemen zal dragen.

Dus de beste tijd voor de snoei is eind voorjaar, meteen na de bloei. De meeste hoeft je maar af en toe bij te werken om te voorkomen dat ze de perken te buiten gaan of topzwaar worden. Ik heb *C. alpina* en *C. macropetala* vaak tegen wigwams gekweekt en heb ontdekt dat je ze het beste elk tweede jaar tot de helft kunt terug snoeien. Maar ik heb ook een *C. montana* die ik maar een keer per vijf jaar bijwerk. En ik had een *C. 'Freckles'* die in de Spring Garden zonder enige bemoeienis heel tevreden een boom in groeide, totdat hij op een nacht in een straffe wind bij -10 °C het loodje legde.

Groep 2-clematissen zijn de soorten die van half mei tot eind juli bloeien en de grootste,

Monty's favorieten per groep

Clematissen zijn op basis van hun bloeitijd gegroepeerd in drie categorieën. Dit maakt het makkelijk te weten wanneer en hoe je ze moet snoeien.

▼ GROEP 1

Bloeit het vroegst.

Bloeit Januari-mei

Snoeien Alleen als het nodig is om te plant bij te werken of te lange stengels in te korten. Snoei meteen na de bloei.

- *C. Montana*-groep, waaronder 'Elizabeth' en 'Marjorie'
- *C. Armandii*-groep, waaronder 'Apple Blossom' en 'Snowdrift'
- *C. alpina*, waaronder 'Frances Ravis' en 'Frankie'
- *C. × cartmanii*, waaronder 'Avalanche'
- *C. macropetala*, waaronder 'Markham's Pink' en 'Lagoon'
- *C. Atragene*-groep, waaronder 'Amber'
- *C. Cirrhosa*-groep, waaronder 'Freckles' en 'Wisley Cream'

► GROEP 2

Vroege clematissen met zeer grote bloemen vanaf midden zomer.

Bloeit Half mei tot september, vaak in een vroege en een latere golf.

Snoeien Niet noodzakelijk, maar zorgt voor een heel seizoen bloei op ooghoogte. Snoei hem in maart tot op grote knoppen terug. Werk hem eind zomer, na de bloei, licht bij. Als hij sprietig wordt of uit zijn krachten groeit, snoei hem dan in het voorjaar drastisch terug. Begin in maart het jaar erna weer met terug snoeien tot op grote knoppen.

- 'Nelly Moser'
- 'Daniel Deronda'
- 'Marie Boisselot'
- 'The President'
- 'Vyvyan Pennell'
- 'Niobe'

Clematis armandii is een snelgroeiende groenblijver met naar amandel geurende bloemen.

De opvallende *viticella* 'Madame Julia Correvon' is klein genoeg om in een pot te kweken.

Groene school

De laatbloeiende 'Gipsy Queen' is een blijvende favoriet die al in 1877 werd gecultiveerd.

C. tubulosa is geen klimplant. De buisvormige bloemen splijten open in lange, krullende bloemblaadjes.

▲ GROEP 3

Snelgroeiend en laatbloeiend.

Bloeit Juli-oktober

Snoeien Tot 30-45 cm boven de grond.

- *C. viticella*, waaronder 'Alba Luxurians', 'Etoile Violette' en 'Madame Julia Correvon'
- *C. 'Gipsy Queen'*
- *C. Texensis*-groep, waaronder 'Princess Diana' en 'Gravetye Beauty'
- *C. rehderiana*
- *C. Flammula*-groep
- *C. Tangutica*-groep, waaronder 'Bill MacKenzie'
- *C. vitalba*

◀ KRUIDACHTIGE CLEMATISSEN

Kruidachtige vaste planten die geen steun nodig hebben en 's winters bovengronds afsterven.

Bloeit Juli-oktober

Snoeien Snoei eind winter dode stengels terug, net als bij Groep 3-clematissen.

- *C. Integrifolia*-groep
- *C. × durandii*
- *C. tubulosa*
- *C. Heracleifolia*-groep, waaronder 'Côte D'Azur'

meest spectaculaire bloemen hebben. Het is de grootste en vanwege de bloemen ook de populairste groep, met bijvoorbeeld 'Nelly Moser', 'The President' en 'Niobe', die ik allemaal in de tuin heb staan.

Deze grootbloemige clematissen zijn de lastigste om te snoeien, omdat ze twee bloeiseizoenen hebben: eind voorjaar en eind zomer. Als je ze in het voorjaar te sterk terugsnoot, zul je in juni geen grote bloemen zien. Maar dit wordt gecompenseerd door een golf veel kleinere bloemen in augustus en september. Ik snoei ze begin maart, waarbij ik de beschadigde en zwakke stengels tot op een gezond oog terugsnoot en alle stengels

inkort tot de bovenste dikke okselknop. Aan deze grote knoppen, die goed zichtbaar zijn, ontkiemen de vroege grote bloemen. De latere, kleinere bloemen ontkiemen aan nieuwe, zomerse aanwas. Als de plant te sprietig en onderaan kaal wordt, wat vaak gebeurt, snoei hem dan drastisch terug, accepteer het verlies van de eerste bloeigolf en geniet van de latere bloemen. Volgend voorjaar wordt het normale ritme weer opgepakt.

Late voorstelling

Groep 3 bevat alle grote, laatbloeiende clematissoorten die in juli beginnen te bloeien en daarmee doorgaan tot ver in het najaar.

De bekendste is *Clematis viticella*. Wij hebben er meerdere soorten van, vooral in de Jewel Garden, waar ze bloeien in allerlei intense blauwe en donkerrode kleuren. De blauwste die ik kweek is 'Perle d'Azur', die ook paarse tinten heeft. 'Honora' begint als een dieprode, gedraaide trechter, maar bij het rijpen wordt de rode bloem fel paars met prachtige, kastanjebruine helmknoppen. Hij groeit zeer snel en kan in de juiste omstandigheden wel 4,5 meter worden.

Met een maximale hoogte van drie meter is 'Gipsy Queen' wat bescheidener. Deze soort breekt met de algemene regel van laatbloeiende clematissen door zijn dieppaarse bloemen niet alleen aan stengels van dit jaar te produceren, maar ook aan de rijpere stengels van het vorige jaar. Verder heb ik 'Jackmanii Superba', die bloembladeren met een wijnrode ribbel langs de middennerf en lichtgroene helmknoppen heeft.

Sommige van deze snelgroeende clematissen zijn delicatesse, hoewel ze nog steeds heel rijk bloeien, en die kweek ik in de Cottage Garden. 'Betty Corning' is een geurende *viticella* die vanaf eind juni tot in september klokvormige, paarsroze bloemen draagt. 'Princess Diana' is een *texensis*-variëteit, met open, roze bloemen die meer op sierlijke lilies lijken dan op grote schotels. 'Chatsworth' is een andere *viticella*. Deze soort draagt kleine lichtpaarse bloemen die in al hun subtiliteit een grote indruk maken. In de Writing Garden heb ik 'Alba Luxurians' staan. Elke bloem verschilt licht van de andere, dankzij de bijzondere, gedraaide, wit met groene bloembladjes.

De populairste clematissen zijn de cultivars met unieke namen, waarschijnlijk omdat het

'Princess Diana' bloeit van midden zomer tot begin najaar en behoort dus tot Groep 3.

UITERST LINKS Elk jaar in februari snoeit Monty de bosrank (*Clematis vitalba*) in de Writing Garden. **MIDDEN** Om deze op ooghoogte te laten bloeien, snoeit hij de wirwar van stengels van het afgelopen jaar tot op ongeveer 30 cm boven de grond terug, elke stengel tot net boven een knop of oksel. **LINKS** In het voorjaar ontspruiten aan dit lage gestel nieuwe scheuten, die vanaf midden zomer geurige witte bloemen dragen, gevolgd door pluizige zaadhoofden.

Snoei alle verwelkte of zwart geworden stengels terug tot op een gezonde tak.

Verwelkingsziekte

Verwelkingsziekte bij clematissen ontstaat door een schimmel. Deze dringt de plant binnen via een wond, die is gemaakt door een insect of een beschadiging door bijvoorbeeld binddraad. De bovenkant van de clematis begint dan ineens te verwelken en sterft af.

Als het probleem in een blad is ontstaan, wordt de bladsteel zwart. Snoei aangetaste stengels terug tot op gezonde takken, zelfs als dit betekent dat je de plant tot onder het grondniveau moet terugsnijden. Ruim geïnfecteerde bladeren op, want de schimmel kan overleven in afval dat je op de grond laat liggen.

Als het probleem zich blijft voordoen, plant je de clematis opnieuw in rijke, vruchtbare, goed drainerende grond, met de bovenkant van de wortelkluut 8 cm onder het grondoppervlak. Maak het de plant zo makkelijk mogelijk door royaal water te geven en de wortels in de schaduw te houden. Doe dit laatste door de grond af te dekken met bijvoorbeeld leisteen of andere stenen.

makkelijker is om reclame te maken voor een plant met een oorstrelende naam of de naam van een beroemdheid. Maar ik houd ook van botanische clematissen, die met hun simpele Latijnse naam minder marketingkracht hebben. Botanische clematissen zijn sterk, makkelijk te kweken en zeer divers in hun gemeenschappelijke kenmerk: kleine bloemen. Je kunt kiezen uit vele soorten en de bekendste, zoals *C. montana* en *C. alpina*, zijn algemeen verkrijgbaar. Maar het is de moeite waard om op zoek te gaan naar soorten die minder bekend maar net zo mooi zijn.

waarvan ik er eigenlijk steeds meer wil hebben, zijn de kruidachtige soorten. Deze kweek ik in een border, omdat ze niet zozeer omhoog als wel opzij groeien en daarbij struiken als steun gebruiken. *C. integrifolia* heeft lichtpaarse bloemen en donkergroen blad, terwijl *C. × durandii* lager en inschikkelijker is, opengespreide bloemen heeft en heel geschikt is om in een roos te klauteren. De kruidachtige 'Côte d'Azur' staat in de fruitgaarbedden. Hij heeft bladeren die lijken op die van herfstanemonen en trossen met kleine, omkrullende bloemen. In deze groep heb je geen snoei problemen, want ze sterven in het

“Welke clematis je ook kweekt, ze hebben allemaal een hekel aan uitdrogen en moeten diep worden geplant.”

Zelf kweek ik twee soorten met een bijzonder rijke geur: de prachtige *C. rehderiana*, met primula-gele klokjes en brandnetelachtige bladeren – maar ongeschikt voor een kleinere tuin omdat hij wel negen meter hoog kan worden – en *C. flammula*, getooid met een wolk van stervormige witte bloemen. Ik heb *C. tangutica* in de Wildlife Garden staan en wanneer de zeer late bloemen met hun hangende gele kelkbladeren zijn uitgebloeid, wordt de plant een zee van pluizige zaadhoofden. Vervolgens snoei ik in het voorjaar alles tot de grond terug en begint de plant van voren af aan.

De laatste groep clematissen die ik kweek, en

najaar af en komen in het voorjaar weer op, net als andere kruidachtige vaste planten.

Er zijn veel soorten clematis, maar bepaalde behoeften hebben ze allemaal gemeen. Zo heeft elke clematis een hekel aan uitdrogen. Je kunt niet te veel organisch materiaal door de grond werken en de mulchlaag in het voorjaar mag lekker dik zijn. Als je een clematis in een pot kweekt, drenk die dan minstens een keer per week totdat de grond doorweekt is. En doe dit bij heel warm weer elke dag. Elke clematis moet diep worden geplant, zodat de bovenkant van de potgrond uit de oorspronkelijke pot een centimeter of vijf onder het grondoppervlak

komt. Dit is de beste verdediging tegen verwelkingsziekte, slakken en uitdrogen, want hij groeit het sterkst vanuit de scheuten die onder de grond uitlopen.

Tot slot nog even over de snoei, want daarover heerst nogal wat verwarring. Relax. Je hoeft maar één regel te onthouden. Bloeit de plant vóór juni, snoei hem dan gewoon niet. Bloeit hij na juni, dan kun je hem in het vroege voorjaar rustig tot de grond terugsnijden, maar werk hem verder alleen na de bloei wat bij met een heggenschaar.

VOLGENDE MAAND Monty vertelt het verhaal over de totstandkoming van Longmeadow.

Kweek cactussen uit zaad

Het is leuk en eenvoudig om cactussen uit zaad op te kweken, en voor een paar euro heb je tientallen planten. We leggen uit hoe je dat in slechts een paar stappen doet.

Een volwassen meloencactus vormt een cephalium, een stekelig bloemhoofd dat bloemen en vruchten draagt.

Cactussen uit zaad opkweken is een leuke bezigheid. De stevige zaailingen verschijnen snel en ontwikkelen binnen een jaar hun karakteristieke stekels. Cactuszaad is verkrijgbaar bij zaadhandelaren en gespecialiseerde bedrijven, maar als je iemand kent met een vruchtdragende plant, kun je de jouwe gratis krijgen. Je kunt ook een drakenvrucht (of pitahaya) bij de groentewinkel kopen. Deze exotische vrucht bevat duizenden kleine zaadjes die zich ontwikkelen tot klimmende cactussen.

Zo pak je het aan

1 Cactuszaad ontkiemt het beste als het vers is, dus win bij voorkeur zelf zaad van een vruchtdragende plant als de *Melocactus*. De rijpe vruchten zijn vlezig en kleurrijk. Splijt een vrucht open en haal de zaadjes eruit. Verwijder al het vruchtvlees, want dat kan gaan schimmelen. Leg de zaadjes een paar dagen te drogen op een stuk keukenpapier.

2 Neem een schone, steriele pot of zaaibak met gaatjes in de bodem. Ondiepe bakken zijn het beste, omdat daarin geen overtollig vocht blijft staan. Maak een half-half mengsel van cactuspotgrond en plantenkorrels of perliet. Vul hiermee de pot of bak tot net onder de rand. Begiet de grond vervolgens met water en laat goed uitlekken.

3 Zaai gelijkmatig over het grondoppervlak. Veel cactussen hebben zwarte zaadjes die op donkere grond moeilijk te zien zijn. Gebruik eventueel een zaklantaarn om ze beter zichtbaar te maken. Cactuszaailingen blijven lang klein, dus je kunt ze redelijk dicht op elkaar zaaien. Ongeveer één centimeter tussenruimte is voldoende.

4 Strooi een dunne laag vermiculiet of scherp zand over de zaadjes, net genoeg om ze te bedekken. Zet de pot in een transparante plastic zak of kweekbak. Cactuszaad heeft warmte en licht nodig. Zet de pot dus op een lichte vensterbank, maar uit direct zonlicht. Een verwarmingsmat versnelt de ontkieming.

5 De meeste cactuszaden ontkiemen binnen drie weken, maar er zijn soorten die meer tijd nodig hebben. In het begin heeft elke zaailing een paar kleine, gladde blaadjes. Pas wanneer die stekels krijgen, moet je de pot uit de plastic zak halen. Verspeen de zaailingen naar een pot met verse cactuspotgrond wanneer ze zo groot zijn als een vingernagel.

Je hebt nodig

- ☐ Plastic potten of zaaibakken (deze moeten steriel zijn, dus gebruik nieuwe potten of grondig schoon-gemaakte gebruikte potten)
- ☐ Cactuspotgrond (of andere potgrond met wat rivierzand en perliet of fijn grind)
- ☐ Fijn grind of perliet
- ☐ Cactuszaad
- ☐ Vermiculiet of scherpzand
- ☐ Transparante plastic zak of deksel van kweekbak
- ☐ Verwarmingmat (naar keuze)

1

2

3

4

5

Mini-helden

Breng inspirerende winterkleur in je tuin met deze mooie potten.

Aan het eind van de winter kan het soms stralend en onwinters warm weer zijn. Zulke dagen zijn een voorbode van de lente en naarmate dat drukke seizoen nadert, komen steeds meer planten in bloei.

Veel van deze aantrekkelijke winterbloeiers, zoals bollen, primula's en winterheide, zijn klein van stuk en zien er prachtig uit als je ze in potten bij elkaar zet. Zet ze op ooghoogte op een

tafel, bank of stapel bakstenen, dicht bij je huis of in een open portiek, en je kunt ze vanuit je luie stoel van dichtbij bewonderen.

Deze drie onderhoudsvriendelijke (en voordelige) combinaties zorgen wekenlang voor kleur en fleur. Als bijkomend voordeel kunnen alle planten na de bloei worden uitgeplant in de tuin, waar je er nog jarenlang plezier van zult gaan hebben.

De bloemen van *Helleborus* 'Silver Dollar' steken uit boven de zilvergrijze bladeren.

Koele elegantie

Halfhoge potten zijn ideaal om miniatuurplanten tot hun recht te laten komen, vooral bloeiende bollen. Denk bijvoorbeeld aan dwergirissen, die er met hun 10 cm hoogte broos uitzien, maar heel sterk zijn. Wij hebben hier gekozen voor de porseleinblauwe 'Katharine Hodgkin', maar er zijn er nog veel meer met lieflijke blauwe en gele tinten.

Winterheide is al net zo sterk en vormt met kruiptijd een tapijt

van kleine bloempjes. Hun blad accentueert de irissen en de statige zilverbladige helleborus.

Knip de uitgebloeide bloemen van de irissen weg om het geheel netjes te houden en zet alle planten in het voorjaar vooraan in een zonnige border.

Standplaats Zet deze combinatie op een open plek, waar avontuurlijke bijen en andere vroege bestuivers de bloemen makkelijk kunnen vinden.

Iris 'Katharine Hodgkin' x 6

Thymus pulegioides 'Foxley' x 2

Helleborus x sternii
'Silver Dollar' x 1

Erica carnea 'Pink
Spangles' x 3

Geglazuurde halfhoge pot
(klein, 26 cm)

De sneeuwklokjes steken mooi af tegen de dieprode sleutelbloemen.

Sneeuwwitje en Roodkapje

Deze combinatie van elegante bloeiende planten ziet er door de rijk gedecoreerde reliëfpot nog weelderiger uit.

De grootbloemige sneeuwklokjes steken fris af tegen de rij robijnrode sleutelbloemen. De steenbreek (*Saxifraga*) vormt een smaragdgroene rand waarin gedurende het voorjaar steeds meer roze bloemen verschijnen. Dankzij hun mooie bladeren blijven de sneeuwklokjes ook als ze uitgebloeid zijn mooi.

Haal na de bloei de pot voorzichtig leeg en plant de sneeuwklokjes onder een bladverliezende heester. Daar zullen ze zich geleidelijk verspreiden. Zet de steenbreek op een zonnige plek met goed doorlatende grond en plant de sleutelbloemen in de zon of in lichte schaduw.

Standplaats Een plek in de zon of heel lichte schaduw is voor deze planten het best. Je kunt ze ook een paar weken in een koele portiek of serre zetten.

De steenbreek valt losjes over de rand van de pot en bloeit het hele voorjaar.

Galanthus elwesii
'Polar Bear' x 2

Donkerrode sleutelbloemen x 3

Saxifraga 'Pixie' x 2

Verweerde
vierkanten stenen
plantenbak, 21 cm

Een krat vol kleur

Dit kleine kratje met vintage-uitstraling zit bomvol kleurige sleutelbloemen en anemonen. Als je ze aan het eind van de winter in bloei koopt, blijven ze tot ver in het voorjaar doorbloeien.

De relatief hoge anemoon vormt met haar bleke bloemen een elegant middelpunt. Daarom staan sleutelbloemen met complementaire tinten en een sierlijke dubbele primula dicht op elkaar. Alle planten zullen, als je ze uitplant naar een plek in de zon of

lichte schaduw, pollen vormen en goed bloeien. Het purperklokje vindt het niet erg om altijd in een pot te staan.

Knip oude anemoonstengels terug tot aan de voet om een continue bloei te stimuleren. Je kunt er zelfs een paar plukken om binnen in een vaas te zetten.

Standplaats Geef deze pot de warmste, zonnigste plek die je hebt om opeenvolgende bloei te stimuleren. Bescherm de pot tegen harde wind.

Stap voor stap

1 Bekleed de krat met een oude potgrondzak of een laag plastic, waar je gaten in prikt voor de drainage. Vul voor de helft met turfrijke, universele potgrond.

2 Zet de grootste plant (hier de anemoon) het eerst op zijn plek (achteraan of in het midden) waarbij je naar behoefte potgrond aanvult of weghaalt.

3 Voeg de andere planten een voor een toe en zet ze dicht op elkaar, zodat ze meteen indruk maken. Zet ze met de mooiste kant naar voren.

4 Vul eventuele gaten tussen planten op met potgrond en druk licht aan. Geef water zodat de potgrond inklinkt. Giet op de wortels, niet op de bloemen.

Primula 'Belarina Pink Champagne' x 1

Anemone coronaria
'Harmony Pearl' x1

Sleutelbloemen,
diverse kleuren x 5

Heuchera
'Marmalade' x 1

Vintage bruine
kruidenkist (35 cm
breed)

JOUW SNOEI- MAAND

Frances Tophill raadt je aan het wisselvallige februariweer te trotseren en de laatste snoeikans te grijpen voordat het voorjaar aanbreekt.

Februari biedt altijd meer dan een sprankje hoop. De natuur laat de eerste tekenen van het nieuwe leven zien in de vorm van bollen die uit de koude aarde opkomen en soms zelfs al bloeien, zoals krokussen en sneeuwkllokjes.

De afgelopen jaren was februari opvallend onbetrouwbaar. We kregen een paar keer 'de Russische beer' op bezoek, soms konden we zonnebaden en maar al te vaak zakten we weg in de modder na aanhoudende regenbuien. Dus februari is een wisselvallige, onvoorspelbare maand.

In februari is de tuin in diepe rust en stroomt het plantensap nog niet, dus is het onze laatste kans om bomen en struiken hun wintersnoeibeurt te geven. En ook voor druivenstokken dringt de tijd. Hoewel je veel bomen nauwelijks hoeft te snoeien, moet je wel alle dode, zieke en kruisende takken verwijderen. Fruitbomen, zoals appels, en knotbomen, zoals kastanjes, wilgen en hazelaars, reageren heel goed op snoeien. Struiken die laat vrucht dragen, zoals dwergmispel, *Euonymus europaeus* en *E. elatus*, kun je nu fatsoeneren. Van winterheide mag je nu de oude zaadhoofden verwijderen. Tot slot is dit de ideale tijd om kruidachtige vaste planten terug te snoeien.

Verwijder door vruchtboomkanker aangetaste takken in appelbomen zo snel mogelijk.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Snoei nu deze planten ook

Ruim de rommelige resten van vorig jaar op en maak plaats voor de groei van het nieuwe seizoen. Dit geldt voor vaste planten, struiken en bomen.

HAZELAAR Knot de boom door 20-30% van de takken bij de basis af te zagen. Bewaar de takken voor bonenstaken en grotere steunstructuren.

HORTENSIA Verwijder de zaadhoofden. Snoei terug tot een paar gezwollen knoppen, die eind zomer zullen bloeien.

VLINDERSTRUIK Reageert heel goed als je hem tot kniehoogte terugsnoot.

KORNOELJE Snoei cultivars met gekleurde winterstengels sterk terug.

Open het centrum

Dichtgegroeiende bomen zijn geen gezonde bomen. Dun de boom in winterrust nu uit om de luchtcirculatie te verbeteren en de kans op ziekten te verkleinen. Snoei altijd helemaal tot een hoofdtak terug.

Niet nu snoeien

Snoei dwergkwee pas na de bloei.

- X CORNUS MAS** Deze bloeit nu, in tegenstelling tot zijn neven met felgekleurde takken (zie p. 10).
- X FORSYTHIA** Nu snoeien betekent niet bloeien.
- X DWERGKWE** Bloeit nu of binnenkort. Snoei vroegbloeiende struiken pas na de bloei.
- X VORSTGEVOELIGE PLANTEN** Het is nog steeds te koud en nat om deze te snoeien. De kans is groot dat ze rotten en doodgaan. Deze planten zijn nu veel te kwetsbaar.
- X NIEUWE AANWAS VAN VASTE PLANTEN** Als je nieuwe aanwas nu snoeit, kunnen bacteriën en schimmels de sappige scheuten binnendringen. Snoei vaste planten behoedzaam terug.

Wintersnoei van appelbomen

Het is niet per se nodig om fruitbomen te snoeien. Maar als de ruimte beperkt is of je de boom in blakende gezondheid en zo productief mogelijk wilt houden, dan moet je de snoei zien als je bondgenoot. Gebruik altijd een scherpe, schone snoeischaar en zaag.

□ Tijdige snoei beschermt je planten tegen ziekten en ongedierte. Snoei appel- en perenbomen dus tijdens de rustperiode.

□ Zorg voor een boom met een open, vaasvormige kroon waar lucht en licht vrij toegang hebben. Dit houdt de boom gezond en laat het fruit rijpen.

Snoei appelbomen eind winter voor een goede oogst.

Stap voor stap

1 Verwijder alle takken die richting het centrum groeien. Uiteindelijk wil je een vaasvormige kroon, dat wil zeggen een gestel met rond de stam vier of vijf sterke takken die naar buiten groeien.

2 Zorg voor goede luchtcirculatie door het teveel aan takken uit te dunnen en alle dode, zieke en kruisende takken te verwijderen. Zo krijgen schimmels en bacteriën geen kans. Snoei de zijtakken tot op een hoofdtak terug.

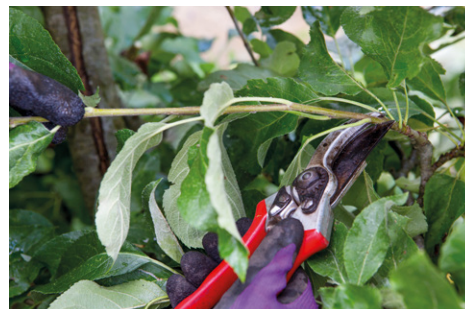

3 Vruchtsporen zijn de gezwollen, korte takjes met zijtakken die vol kleine knoppen zitten. Dit zijn de scheuten die je wilt stimuleren. Kort de scheuten van vorig jaar in tot ongeveer drie knoppen om vruchtsporen te bevorderen.

Tip

Voor een optimale productiviteit en gezondheid van je appelbomen snoei je ze ook in de zomer. Verwijder dan alle jonge, snelgroeiende aanwas die nooit vrucht zal dragen en open de boom.

Hierdoor kan het licht de rijpende vruchten bereiken en zal de boom al zijn energie in fruitproductie stoppen in plaats van in de groei van bladeren en takken. Dun na juni ook de appels uit, waarbij je maximaal twee vruchten per trosje laat zitten.

Een tweede snoeibeurt in de zomer is vooral belangrijk voor leibomen.

Ook zo snoeien

Op deze manier kun je veel fruitbomen nu snoeien. Maar snoei nu geen steenvruchten, zoals pruimen, abrikozen, perziken en kersen, want die worden extra gevoelig voor loodglans als je ze tijdens de rustperiode snoeit. Wacht met steenvruchten tot halverwege het voorjaar. Fruitbomen die je nu wel kunt snoeien:

- wilde appel
- peren
- mispel
- lijsterbes (slechts minimaal snoeien)

Appelbomen

	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoei												

VOLGENDE MAAND Ontdek hoe en waarom je siergrassen snoeit.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Vraag & Antwoord

In iedere tuin loop je wel eens tegen een vraag op – van vragen over plagen, ziekten en de beste planttijd tot het kweken van nieuwe soorten. Wij geven antwoord.

Wat zijn F1-zaden?

Zie je op een zakje met zaden de aanduiding 'F1' staan, dan heb je te maken met hybride zaden van een doorgekweekte (veredelde) plant. F1-zaad is ontwikkeld om de beste eigenschappen van twee planten te combineren – bijvoorbeeld om een plant te krijgen die grotere vruchten produceert of beter bestand is tegen ziekten.

Het veredelen van planten tot F1-hybriden heeft dus niets te maken met genetisch modificeren of niet-biologisch. F1-zaden zijn het resultaat van een jarenlang teeltproces waarbij de beste eigenschappen van twee ouderplanten worden versterkt en samenkomen in de nakomelingen van deze planten. Het veredelen is een ingewikkeld en kostbaar proces, en daarom zijn F1-zaden ook duurder dan gewone zaden.

Misschien denk je nu: dan bewaar ik toch gewoon de zaden uit deze gewassen en zaai ik die volgend jaar, zodat ik geen nieuwe zaden hoeft te kopen? Bereid je in dat geval voor op een teleurstelling. De zaden die worden geproduceerd door de nakomelingen van F1-zaden hebben niet dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke F1-zaden. Al wil dat natuurlijk niet zeggen dat je niet kunt proberen om deze nakomertjes te zaaien. Voor veel hobbytuiniers zit de lol hem immers ook in de onvoorspelbaarheid.

V Moet ik kiezen voor F1-zaden?

A Kies alleen voor F1 wanneer gewone zaden niet geschikt zijn voor jouw bodemsoort of grootte van je perceel. In alle andere gevallen kies je het beste voor niet-hybride zaden.

TIP

Bedenk wat je van een plant verwacht voordat je zaden koopt. Als het gaat om ziekteresistentie kan F1 een goede keuze zijn.

V Welke groenblijvende klimplanten kunnen mijn hoge schutting bedekken?

A Je plantenkeuze wordt mede bepaald door de hoeveelheid zon die ze zullen krijgen. Een goede keuze is de heerlijk geurende sterjasmijn of Toscaanse jasmijn (*Trachelospermum jasminoides*). Die houdt van een plek in de volle zon, maar hij kan ook overweg met halfschaduw. Hij krijgt dan wellicht minder bloemen, maar haalt nog steeds een hoogte van wel tien meter. Sterjasmijn is redelijk winterhard (tot -10 graden), dus bij strenge vorst kun je de

voet het beste goed afdekken om de wortels te beschermen. Vrijwel elke grondsoort is geschikt.

Een andere klassieke groenblijvende klimplant is de *Clematis armandii* 'Apple Blossom'. Je weet dat er warmere dagen op komst zijn wanneer je zijn geur begint op te vangen in de wind. Ook de vroegbloeiende, witte *C. armandii* 'Snowdrift' of de roze gespikkelde *C. cirrhosa* 'Advent Bells' zijn goede opties. Snoeien is niet echt nodig en doe je alleen om

Sterjasmijn produceert de hele zomer heerlijk geurende bloemen.

V Hoe en wanneer kan ik de omvang van mijn grote Viburnum inperken?

A *Viburnum tinus* is een sterke en groeiachtige struik die zelfs opnieuw aan zal groeien als je hem tot de grond toe snoeit. Wacht echter met snoeien tot er geen risico meer is op vorst, maar doe het voordat de vogels hun nesten beginnen te maken. Snoeien in de lente heeft als extra voordeel dat je niet lang tegen een kale struik en halve takken hoeft aan te kijken.

Bedenk eerst hoe hoog je de struik in de toekomst maximaal

wilt laten worden en snoei hem dan terug tot minstens 30 cm daaronder. Dan heeft je *Viburnum* nog genoeg ruimte om sterk te kunnen groeien. Verwen de struik na het snoeien met wat universele biomestkorrels, mulch de grond met een laag compost en geef tijdens droge perioden extra water. Snoei hem in de toekomst elke voorjaar terug om zijn omvang in toom te houden.

Kamperfoelie krijg mooie bloemen en groeit snel.

ze in vorm te knippen of om zijn omvang in te perken.

Voor een vrij zonnige plek is semi-wintergroene kamperfoelie ook nog een optie, bijvoorbeeld de klassieke *Lonicera japonica* 'Halliana' mooi. Of kies de minder sterk geurende *Lonicera x brownii* 'Dropmore Scarlet' met prachtige rode bloemen.

Plant de klimplanten in het voorjaar of de herfst, zolang de grond maar niet te nat of bevroren is. Verbeter de grond door een flinke hoeveelheid compost door de grond te mengen voor het aanplanten en geef in het eerste jaar regelmatig water, tot de planten echt gevestigd zijn.

Viburnum tinus is een sterke struik die goed kan omgaan met een flinke snoeibeurt.

V Mijn cyclamen breiden zich uit, maar bloeien niet. Hoe kan dat?

A Zolang je cyclamen niet worden aangetast door plagen (zoals larven van de taxuskever) of ziekten (zoals grauwe schimmel) is de meest waarschijnlijke oorzaak dat ze te dicht op elkaar staan. En daardoor concurreren ze te sterk met elkaar om voedingsstoffen. Je kunt het beste een paar plantjes verplaatsen wanneer het weer warmer en droger is. Voed al je cyclamen daarna met een kaliumrijke plantenvoeding.

Geef je cyclamen voldoende ruimte om te groeien.

V Hoe voorkom ik schimmelziekten in mijn kas?

A Een hoge luchtvochtigheid en dauw zijn ideale omstandigheden voor allerlei soorten schimmels, dus geef in deze tijd van het jaar spaarzaam water. Voeg verder aan je potten een mulchlaag van grind of split toe om de basis van je planten zo droog mogelijk te houden. Ventileer verder op warmere dagen zo goed mogelijk om de lucht in beweging te krijgen.

Houd grond droog in de winter om schimmelziekten tegen te gaan.

Geef de vioolbladplant veel licht en niet te veel water.

V Wat kan ik planten bij mijn vioolbladplant?

A De vioolbladplant (*Ficus lyrata*) is een aantrekkelijke kamerplant met groot, glanzend blad. Maar de verzorging kan een uitdaging vormen. Geef alleen water als de grond droog aanvoelt, want hij gruwelt van natte voeten. En probeer, net als bij de meeste andere kamerplanten, temperatuurschommelingen te voorkomen.

Het is over het algemeen geen aanrader om andere planten in dezelfde pot als de vioolbladplant te zetten, al zou je het kunnen proberen met vetplantjes die niet zo diep wortelen. Het is een beter idee om andere planten in aparte potten eromheen te zetten. Kies planten die van dezelfde omstandigheden houden, zoals de gatenplanten (*Monstera deliciosa*), vrouwentong (*Sansevieria trifasciata*) of zelfs een paradijsvogelbloem (*Strelitzia reginae*). Die houden allemaal van veel licht, maar geen direct zonlicht, en een redelijke luchtvochtigheid. Houd de plantenspuit dus bij de hand om ze af en toe wat de benevelen.

Gebruik aardappelmest of vloeibare smeewortelgier voor je aardappels in zakken.

V Ik kweek aardappelen in turfvrje potgrond. Moet ik dan nog mest toevoegen?

A Dat is een beetje afhankelijk van de samenstelling van de grond, dus kijk eerst op de verpakking van de potgrond en voeg alleen mest toe als het nodig is. Is het antwoord daarop 'ja', meng dan voor het planten 100 gram organische meststof voor aardappelen per 15 liter potgrond. Plant je pootgoed vervolgens zoals je gewend bent en aard de planten steeds aan met meer potgrond tijdens de groei. Een alternatief is om elke drie weken de planten te voeden met vloeibare smeewortelgier.

V Waarom hebben mijn narcissen vorig voorjaar niet gebloeid? Ik tuinier op zware klei.

A Wanneer je bloembollen plant in zware klei, kan het gebeuren dat overtollig water onderin het gat blijft staan, waardoor de groei en bloei belemmerd worden. Maar er zijn ook andere mogelijke oorzaken voor het gebrek aan bloemen. De bollen hebben wellicht een schok gehad waardoor ze zijn gestopt met groeien. Meestal is de oorzaak daarvan dat ze te nat of te droog staan tijdens de periode dat ze zich in het eerste jaar proberen te settelen. Beide extremen

onderbreken de aanvoer van voedingsstoffen en kunnen ervoor zorgen dat de planten zich niet goed ontwikkelen.

Probeer eens, wanneer de narcissen blad hebben, bladvoeding te geven. Voeg daarnaast een algemene organische meststof toe aan de grond en zorg ervoor dat die in de winter voldoende afwatert en tijdens het voorjaar niet uitdroogt. Hopelijk krijg je dan de volgende jaren wel een overvloed aan bloemen.

Zorg ervoor dat de grond niet te droog of te nat is, want daar houden narcissen niet van.

V Kan ik mijn stermagnolia stekken?

A De eenvoudigste manier om een stermagnolia (*Magnolia stellata*) te vermeerderen, is via een proces dat 'afleggen' heet. Het lijkt wel op 'gewoon' stekken, alleen blijft de stek hierbij aan de moederplant vastzitten.

Het werkt als volgt: kies in het voorjaar een gezonde, jonge tak die laag bij de grond hangt. Ongeveer 30 cm van het uiteinde maak je een ondiepe snede in een knoop, liefst door een bladknop waarvan je het blad hebt verwijderd.

Graaf een geul van 1-15 cm diep en leg wat grind of split op de bodem. Buig het gedeelte van de tak met de snede nu naar onder en zet het met wat krammen, ijzerdraad of iets dergelijks vast in de grond. Zorg ervoor dat het uiteinde van de tak boven de grond blijft. Zet er een stok bij en bind het

uiteinde hier losjes aan vast, zodat het omhoog groeit. Geef regelmatig tijdens het groeiseizoen water. De tak zal dan nieuwe wortels gaan maken en uitgroeien tot een nieuwe plant. Over ongeveer een jaar zal hij genoeg wortels hebben gemaakt en kun je hem lossnijden van de moederplant.

Maak een snede in de tak om wortelvorming te stimuleren.

V Waarop moet ik letten bij het kopen van zoden met wilde bloemen en hoe verzorg ik ze?

A Bij het kopen is het vooral belangrijk om te weten hoeveel zon je bloementapijt krijgt. Vraag daarnaast altijd of de zoden biologisch gekweekt zijn. Wilde bloemen zijn namelijk alleen maar goed voor bijen en andere bestuivers als er geen gif in zit!

Hoe en wanneer je je zoden legt, is afhankelijk van de omstandigheden in je tuin, de grondsoort en het weer. Aanbieders van de zoden zullen je daarvoor de beste instructies

geven. Wat betreft bewateren werkt het hetzelfde als gewone graszoden. Bovendien moet je na het leggen zeker vier tot zes weken niet erop lopen, totdat de zoden goed geworteld zijn in hun nieuwe grond. Halverwege het seizoen kun je een keer maaien voor een tweede ronde bloemen. Of je laat de zaadhoofden zitten voor vogels en ander dieren om in het najaar en de winter van te eten.

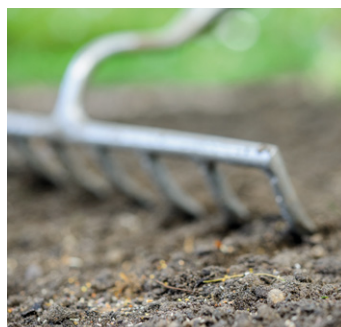

Het leggen van wildebloemenzoden is een snelle manier om een prachtige bloemenweide te maken.

V Help, mijn radijsjes lijken op roze touwtjes!

A De meest waarschijnlijke oorzaak van het niet dikker worden van je radijsjes is een gebrek aan water. Dus voordat je opnieuw zaait, moet je de grond verbeteren zodat die meer vocht vasthoudt. Dat doe je door er veel compost doorheen te mengen. Gebruik overigens

geen mest, want daar zit te veel stikstof in. Na het zaaien geef je regelmatig water, zodat de grond nooit helemaal uitdroogt. Een gebrek aan fosfaat kan ook zorgen voor matig ontwikkelde wortels, maar het tekort moet behoorlijk extreem zijn om voor erg dunne radijsjes te zorgen.

Bereid de grond goed voor en zaai je bloemen gelijkmatig.

V Hebben jullie tips voor het zaaien van wilde bloemen op kalkrijke rivierklei?

A De zuurgraad van kleigrond is van nature neutraal tot basisch, oftewel kalkrijk. Zoek dus naar speciale (inheemse) bloemenmengsels voor deze grond. Een goede voorbereiding van de grond is vervolgens het halve werk. Verwijder puin, grote stenen en de wortels van vaste onkruiden en hark de grond lichtjes door om hem losser te maken. Hark dan de bovenlaag met een fijne hark goed los.

Schud de zaden in het zakje flink door om ze goed te vermengen. Verdeel dan je in te zaaien veldje in vierkante meters met stokken en wat touw en zaai de juiste hoeveelheid volgens de instructies op de verpakking – de helft in één richting en de andere helft 90 graden de andere kant op voor een goede verdeling. Meng eventueel de zaden met wat zand, zodat je kunt zien waar je al gezaaid hebt. Geef tot slot water en houd je bloemenweide onkruidvrij.

Om dik te worden moeten radijsjes regelmatig en genoeg (regen)water krijgen.

V Waar kan ik mijn kastthermometer het beste plaatsen?

A De temperaturen kunnen in verschillende delen van de kas variëren. Voor een goed gemiddelde van de temperatuur kun je het beste een min/max-thermometer in het midden van de kas plaatsen – niet in direct zonlicht en weg van plekken met een koude afstraling of tocht. Zet hem bovendien tussen de planten. Wanneer je planten vermeerderd, leg je de thermometer op de kastafel om de temperatuur af te lezen die ongeveer overeenkomt met je zaaibakken.

Het is vooral belangrijk om de temperatuur te controleren tijdens de warmste en koudste perioden van het jaar. In de zomer moet de temperatuur niet hoger worden dan 27 °C, want dat kan planten die van een gematigd klimaat houden beschadigen. Open de ramen en deuren al vroeg, besproei de grond met water en zorg voor schaduw. In de winter is de ideale temperatuur afhankelijk van de planten die je kweekt. Sommige kunnen goed tegen kou en hebben niet veel extra warmte nodig. Maar voor sommige gevoelige planten moet je de temperatuur boven de 5 °C houden.

Controleer regelmatig de temperatuur en zorg dat die niet te hoog of te laag wordt.

V Welke struik kan ik op een helling op het westen planten?

A Zoek je iets ongewoons, probeer dan eens een knoptaxus (*Cephalotaxus harringtonia* 'Fastigiata'). Zijn blad lijkt op dat van een taxus, maar zijn eetbare schijnbessen lijken op pruimen. Vandaar dat hij in het Engels ook wel 'plum yew' wordt genoemd. Hij is groenblijvend, kan omgaan met zowel volle zon als halfschaduw en is zeer winterhard tot -20 °C. De knoptaxus wordt ongeveer een meter breed en twee meter hoog. Om vruchten te krijgen, heb je overigens wel

naast een vrouwelijke ook een mannelijke plant nodig.

Een bekendere optie is een mahoniestruik (*Mahonia aquifolium*). Die heeft glanzend groenblijvend blad en draagt in het voorjaar trossen lichtgele bloemen. Hij houdt van schaduw of halfschaduw, maar kan ook in de zon staan zolang de grond niet uitdroogt. De bloemen vormen een uitstekende bron van voedsel voor bestuivers. De daaropvolgende donkere bessen worden gegeten door de vogels.

Mahoniestruiken hebben hulstachtig blad en krijgen al vroeg gele bloemen.

Geef je winterbloeiende clematis in het voorjaar wat extra aandacht.

V Waarom zijn de bladpunten van mijn winterclematis zwart?

A Verkleurde of zwarte bladeren komen wel vaker voor bij winterbloeiende clematis. Om zijn uiterlijk weer te verfraaien moet je hem in het voorjaar wat extra vertroetelen. Dat doe je door hem te voeden met een gebalanceerde universele meststof, gevolgd door een dikke laag organische mulch, zoals compost. Zorg ervoor dat de grond nooit te droog wordt en dat de wintertemperaturen niet te laag worden. Bescherm in dat geval de voet van de plant met bijvoorbeeld een dikke laag stro.

Gaat het matig vriezen, bescherm de winterbloeiende Correa dan extra.

V Wanneer moet ik mijn leylandii-heg snoeien?

A De leylandii of leylandcypres (*x Cuprocyparis leylandii*) groeit snel uit tot een dichte heg die best drie keer per jaar een snoeibeurt kan gebruiken. Doe dat tussen eind maart (voordat vogels er hun nesten in bouwen) tot eind september. De snede moet tijd hebben om te drogen en genezen voor de winter, zodat hij niet door de vorst beschadigd raakt.

Geef de leylandii zijn eerst snoeibeurt voordat de vogels hun nesten beginnen.

V Wat is dit voor groenblijvende struik?

A Dit is de Correa 'Marian's Marvel', ofwel een Australische fuchsia. Deze compacte heester heeft zure grond nodig, is matig winterhard (tot ongeveer -5 °C) en houdt van veel zon. Niet al te koude winters zal hij meestal wel doorstaan en ook wind verdraagt hij goed. Een goede plant dus als je aan de kust woont. Hij bloeit van december tot april met bleekroze klokvormige bloemen die aan de onderkant lichtgeel-groen zijn.

Fruit in de moestuin

Ontdek hoe je zelfs in de kleinste tuin heerlijk fruit kunt kweken. Volg gewoon de ruimtebesparende adviezen van **Sally Nex**.

Het leven van een moestuinier draait niet alleen om kolen, maar ook om kersen op de taart. Maak ruimte voor fruit in je moestuin en ontdek hoe heerlijk het kan zijn om je eigen voedsel te telen. Er gaat niets boven de overtuigingskracht van een toetje om kinderen hun bord te laten leegeten en niets fleurder me na een dag hard werken meer op dan een stuk cheesecake met zwarte bessen uit eigen tuin.

Fruit is zo veelzijdig dat je er in de kleinste tuin een plekje voor vindt. En zelf kweken kan je veel geld besparen. Koop een paar bakjes frambozen of bosbessen bij de supermarkt en je bent zo een paar euro kwijt. Maar geef een paar euro uit aan planten en je kunt jaar in, jaar uit, schaal na schaal oogsten. Zo kun je jezelf en je gezin elke dag fruit voorzetten zonder dat je je blauw betaalt. Het is nu de beste tijd om fruit te planten en je kunt kiezen uit heel veel soorten. Een mooi moment om jezelf te trakteren.

In een kleine moestuin is het moeilijk te verdienen dat je ruimte voor je dagelijkse portie groenten opoffert voor zoiets frivools als fruit. Doe dat dus ook niet. Stop je groentebedden boordevol wortelen, courgettes en boerenkool, maar beplant daarna de randen met een fruitgaard vol zoete lekkernijen.

Je hoeft geen apart deel voor fruit te reserveren. Ik vind het geweldig om mijn groentebedden te omlijsten met aardbeien – een mooie en productieve manier om die strook tussen de groenten en de rand van het bed te benutten.

Je kunt tussen je groenten ook fruit op stam kweken, bijvoorbeeld kruisbessen, witte bessen en rode bessen. De bossige, met fruit beladen kronen op hoge, stevige, kale stammen torenen boven je groenten uit. Je kunt geleide fruitbomen op stam kopen of proberen zelf een plant te leiden. Ze worden wel vaak topzwaar, dus geef ze een steunpaal.

Plant nog meer fruit in je tuin met een eetbare heg van bramen, kerspruim (*Prunus cerasifera*), wilde peer (*Pyrus pyrastrer*) en wilde appel. Zwarte bessenstruiken kunnen ook als windbrekers dienen als je ze een meter uit elkaar plant. Naast beschutting voor je groenten geven ze je elk jaar een bessenbonus. Maar

als je echt zoveel mogelijk fruit wilt kweken, dan moet je de lucht in.

Tegen elke muur en schutting kun je fruit telen zonder veel ruimte op de grond in te nemen. Waar geen schutting staat, sla ik vrijstaande palen in de grond met 1,8 m tussenruimte. Daartussen span ik horizontale draden om bramen, loganbessen en zomerframbozen aan te binden.

Je kunt kruisbessen, rode bessen en witte bessen ook plat tegen een muur of schutting leiden. Verwijder de scheuten die richting de muur en van de muur af groeien om een vlak takkengestel te maken. Snoei daarna de zijscheuten elke zomer tot op twee of drie knoppen terug.

Fruit leiden

Zelfs in de kleinste tuin kun je allerlei fruitbomen kweken als je ze leidt, van appels, peren en pruimen tot kersen, vijgen en kweeperen. Start met een jonge boom die is geënt op een semidwergstam, zodat hij niet te groot wordt. Of koop gewoon een kant-en-klare leiboom.

Palmetten (voor appels en peren) en waaiers (voor steenvruchten, zoals kersen en pruimen) hebben een breedte van minstens 3,75 m per

Bosbessen gedijen goed in potten met potgrond voor heideplanten.

Kweek een appelboom in een pot. Kies een variëteit die is geënt op een dwergstam.

“Fruit is zo veelzijdig dat je er in de kleinste tuin een plek voor vindt. En zelf kweken kan je veel geld besparen.”

Benut ongebruikte ruimte tegen schuttingen en muren om fruitbomen zoals kersen en peren te leiden.

Zet aardbeien langs de randen als smakelijke verfraaiing van groentebedden.

boom nodig. Teel in een heel kleine ruimte snoeren (of cordons): enkele stammen met 75 cm tussenruimte die verticaal of onder een hoek van 45 graden groeien. Als je allemaal verschillende fruitsoorten kiest, kun je langs één hek een complete fruitgaard kweken.

Fruit voor potten

Als je slechts ruimte voor één boom hebt, houd het dan bij een zelfbestuivende variëteit als de 'Victoria'-pruim, 'Stella'-kers of 'James Grieve'-appel. Maar de fruitoogst wordt groter als je twee kruisbestuivende variëteiten kweekt. Informeer welke bestuivingspartner het beste bij jouw boom past.

En als je elke vierkante centimeter van de grond hebt gebruikt, kun je op potten overgaan. Aardbeien doen het goed in potten, waar ze buiten het bereik van slakken staan. En in potten kun je bosbessen de zure grond (potgrond voor heideplanten) geven die ze nodig hebben.

Ga op zoek naar compacte variëteiten, zoals de braam 'Black Cascade' en de framboos 'Ruby Beauty', die speciaal voor potten zijn gekweekt. Ballerina-appelbomen zijn van nature rechtopgaand, maar je kunt een boom ook zelf in een enkel snoer leiden en in een pot zetten.

Plant fruitbomen in royale potten (minstens 45 cm in doorsnee) en gebruik potgrond waar leem of klei in zit. Universele potgrond droogt te snel uit. Houd de grond vochtig maar zorg dat hij niet te nat wordt. Bemest vanaf de bloei elke twee weken met kaliumrijke, vloeibare tomatenmest. En verheug je op het moment dat je de vruchten van je werk mag plukken.

Kies voor potten compacte braamvariëteiten die je eind zomer een probleemloze oogst geven.

Plaats steunpalen naast kleinfruit op stam, zoals de kruisbes 'Invicta'.

Zo doe je het: een fruitboom met kale wortels planten.

Koop fruitbomen als het even kan met kale wortels en niet in potten. Deze zijn goedkoper en slaan beter aan, omdat ze tijdens de winterrust uit de grond zijn gehaald. Als je ze nu in je tuin plant, zullen ze nauwelijks iets merken van de verhuizing. Je gebruikt ook een plastic pot minder en je weet zeker dat de boom niet in potgrond met turf is gekweekt. Je kunt bomen met kale wortels tussen november en maart kopen en planten.

1 Drink de wortels van de boom meteen na aankomst een uur in een emmer water. Als je de boom niet onmiddellijk kunt planten, zet de boom dan tijdelijk in losse aarde.

2 Graaf een ondiep gat dat breed genoeg is om de wortels in uit te spreiden. De boom moet op dezelfde diepte komen als hij bij de kweker stond. Let op de aardesporen op de stam. Als die niet goed te zien zijn, plant de boom dan met de plek waar de wortels aan de stam ontspruiten net onder de grond. Leg een stok over het plantgat om dit te controleren.

3 Maak de aarde op de bodem van het gat los met een vork. Spreid de wortels gelijkmatig over de bodem uit, houd de boom op zijn plek en vul het gat met aarde. Druk rond de boom steeds voorzichtig aan.

4 Sla een paal in de grond onder een hoek van 45° ten opzichte van de stam, zodat de paal tot ongeveer een derde van de stam reikt.

5 Bind de boom aan de paal met een rubberen boomband en geef royaal water.

IN DE VOLGENDE NUMMERS

Maart Kweek groenten uit zaad. **April** Zo haal je het meeste uit groente in potten en bakken.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

In deze rubriek

- 58** De kiem voor succes
- 63** Alles over de jadeplant
- 68** Laat het voorjaar maar komen
- 74** Adams project voor het weekend
- 78** Orchideeën nieuwe stijl
- 84** Rogier en Marieke over bewegende planten
- 89** Inheemse held: gevlekt longkruid
- 90** Echte tuinen

p. 58

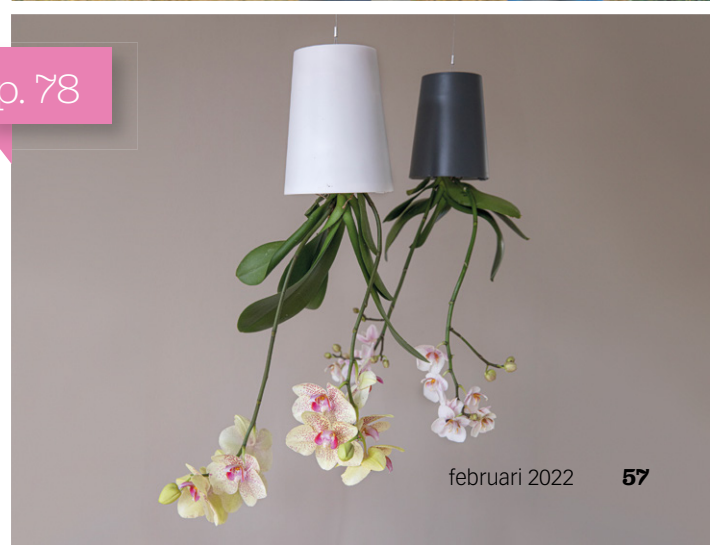
p. 68

p. 74

p. 78

De kiem voor succes

Dit is de perfecte tijd om zomerkleuren een vliegende start te geven. Hoe je dat doet? **Carol Klein** legt het uit aan de hand van haar favoriete planten die je nu kunt zaaien.

*“ We bootsen de
benodigde natuurlijke
omstandigheden na,
maar nemen een
voorsprong op de
natuur door vroeger
te zaaien. ”*

Het is leuk en
eenvoudig om
eenjarige klimplanten
zoals de Spaanse vlag
uit zaad op te kweken.

Hier op Glebe Cottage zaaien we het hele jaar door, maar februari is de maand dat we er serieus mee beginnen. Met het voorjaar voor de deur en vol optimisme ruimen we de kleine kas leeg en verhuizen we overwinterende salvia's en tuinananas naar de folietunnel om de kas voor te bereiden op de belangrijkste gebeurtenis van het tuinjaar. Maar voor deze onderneming heb je niet per se een kas nodig. Mijn moeder verrichtte hetzelfde ritueel in haar keuken en op de veranda, dus waarschijnlijk zit het me in het bloed. Of misschien hebben mensen gewoon de behoefte om vooruit te kijken en zich op het komende jaar voor te bereiden.

Waarom nu? De dagen lengen en hoewel februari nog bitter koud kan zijn, gaan de temperaturen geleidelijk stijgen. Om te ontkiemen hebben zaadjes licht, warmte, water en grond nodig. Wij kunnen ze dat allemaal geven en ze beschermen tegen slecht weer, of het nu in een kas, op een veranda of op een vensterbank is.

's Winters zullen in ons klimaat de meeste zaden buiten niet ontkiemen, met uitzondering van een paar harde tantes zoals goudsbloem, akelei en juffertje-in-het-groen. De meeste vaste, tweejarige en eenjarige planten, met name matig winterharde eenjarigen, hebben onze bescherming en verzorging nodig. We bootsen de benodigde natuurlijke omstandigheden na, maar nemen een voorsprong op de natuur door dat vroeger te doen om de zaadjes een vliegende start geven.

We kunnen het zaad gelijkmatig en op de juiste diepte zaaien, we kunnen ervoor zorgen dat de potgrond steriel en schimmel- en ziektevrij is, we kunnen het nodige licht en de juiste hoeveelheid water geven, op precies de juiste momenten. Wanneer ze klaar zijn voor de volgende stap, verspenen we ze met zachte hand, zodat ze alles krijgen om uit te groeien tot sterke en gezonde planten.

Zaai plezier

Er zijn veel plantensoorten die je uit zaad kunt opkweken, dus je bent niet beperkt tot wat je vindt in tuincentra of plantencatalogi. Met zaad kun je ook je hart ophalen aan royale beplanting in plaats van dat je een paar plantjes koopt en moet wachten totdat die wat groter worden.

Maar nog leuker dan de ruimere keus en de geldbesparing is de voldoening en de kick die het opkweken uit zaad biedt. Als je tuiniert, is er niets spannender dan het ontdekken van het eerste groen en te volgen hoe dat uitgroeit tot de eerste twee zaadlobben en dan geleidelijk een jonge plant wordt. Ik vind het nu nog net zo

6 zomersterren om nu te zaaien

Dahlia's

Er zijn zoveel wortelknollen en potplanten beschikbaar dat je wel eens vergeet dat je dahlia's ook uit zaad kunt opkweken. Hoewel het meeste zaad wordt gewonnen van bepaalde cultivars, is het moeilijk te voorspellen hoe de bloemen eruitzien. Deze onvoorspelbaarheid verhoogt de spanning. Bovendien geeft zaaien snel resultaat, want de meeste bloeien al het eerste jaar. In de toekomst kun je je favoriete dahlia's vermeerderen door stengelstekken te nemen.

Hoogte x Breedte

30-100 cm x 30-50 cm

Bloei Juli tot eerste vorst

Knautia macedonica

Zowel tuiniers als bestuivers zijn dol op deze beemdkroon. Hij bloeit meerdere maanden met dieprode pompons aan vertakkende stengels en gaat vele jaren mee. In tegenstelling tot dahlia's, cosmea en vergelijkbare bloemen die na de bloei zo snel mogelijk moeten worden gekopt, mag beemdkroon zijn kleine, ronde zaadhoofden produceren. De plant ziet er natuurlijker uit en bezorgt vogels een feestmaaltijd. Verzamel ook wat zaad om de plant te vermeerderen.

H x B 80 cm x 45 cm

Bloei Juni-september

Kruisdistel

Als je nog nooit kruisdistel hebt gezaaid, lijkt het wonderbaarlijk dat je zo'n bijzondere plant zo makkelijk kunt kweken. Als je de zaailingen verspeent en oppot zodra ze groot genoeg zijn om beet te pakken, bloeien de planten misschien het eerste jaar al. Ze ontwikkelen penwortels, dus verspeen ze zo snel mogelijk. Wij hebben pollen *Eryngium bourgatii* staan, allemaal opgekweekt uit zaad dat we zelf hebben verzameld. Ze staan zeker al tien jaar in een goed drainerend, verhoogd bed.

H x B 60 cm x 30 cm

Bloei Juli-augustus

Zonnehoed

Zonnehoed is een onmisbare plant geworden, vooral voor tuiniers die houden van de moderne weide- of prairiebeplantingsstijl. Hij gedijt het beste in lichtere, goed drainerende grond en heeft een zonnige plek nodig. Geef hem de juiste omstandigheden en hij zal je maandenlang belonen met een spectaculaire bloemenshow en elk jaar terugkomen. Omdat de plant beladen is met stuifmeel en nectar, vormt hij in de tuin vaak de eerste stop voor bijen, vlinders en andere bestuivende insecten.

H x B 50-120 cm x 25-50 cm

Bloei Juli-september

Ipomoea lobata

Klimplanten kweken is geweldig leuk, of het nu pronkerwten, klokwinden, of dagbloemsoorten (*Ipomoea*) zijn. Deze bijzondere dagbloem, die ook wel de Spaanse vlag wordt genoemd, is makkelijk te kweken. Laat de zaadjes een nacht weken en zaai ze in aparte modules. Verhuis de jonge planten naar grotere potten naarmate ze groeien en zet er een takje naast om ze tot klimmen te verleiden. Plant ze na de laatste vorst in de tuin aan de voet van een steunstructuur.

H x B 5 m x 1 m

Bloei Juli-oktober

“Om te ontkiemen, hebben zaadjes licht, warmte, water en grond nodig en wij kunnen ze dat allemaal geven.”

Potentilla thurberi

Als je een supersterke vaste plant wilt die gegarandeerd en lang bloeit, dan hoef je niet verder te zoeken. De bloemen van deze kruidachtige ganzerik variëren van wit en geel tot abrikoos en rood. De meeste variëteiten zijn botanisch, hoewel sommige mooie namen hebben gekregen. Maar het overgrote deel kan uit zaad worden opgekweekt. Het is moeilijk een favoriet te kiezen, maar *Potentilla thurberi* 'Monarch's Velvet' is schitterend en heeft intens rode bloemen.

H x B 60 cm x 50 cm

Bloei Juni-augustus

Als nu zaait, kun je de planten na de laatste vorst uitplanten.

opwindend als vroeger, toen we op Glebe Cottage kwamen wonen en ik mijn eerste zaaipogingen deed.

Omdat we dertig jaar lang een kwekerij hebben gehad, waar we bijna alle planten zelf opkweekten, zaaien we vaak te veel. En alles wat eenmaal is gezaaid, moeten we verzorgen – niet alleen als zaailingen, maar ook als volwassen planten. Het is verstandig (en ik zou mijn eigen raad ter harte moeten nemen) om zowel het aantal soorten als het aantal exemplaren te beperken, zodat ze uiteindelijk allemaal een plek in de tuin kunnen krijgen. Je kunt wel een paar extra zaaien voor het geval er iets misgaat en om te delen met vrienden.

Eenjarige favorieten

Het is nu de ideale tijd om matig winterharde eenjarigen te zaaien, zoals cosmea, Mexicaanse zonnebloem, afrikaantjes, wonderboom en nicotiana. Door deze in februari te zaaien en beschermd op te kweken, krijg je sterke planten die vroeg bloeien en maandenlang voor kleur zorgen.

Vroeg zaaien is ook goed voor winterharde eenjarigen: korenbloemen, goudsbloemen en de prachtige schermbloemigen akkerscherm en straalscherm. Deze laatste twee produceren wolken vrolijke witte bloemen om de zomerse beplanting te verzachten. En februari is ook een goede maand om overblijvende schermbloemigen te zaaien.

De onbetwiste koningin van de schermbloemigen is karwijselie (*Selinum wallichianum*), een statige vaste plant. Opgekweekt uit zaad levert karwijselie in het najaar sterke planten, hoewel hij misschien niet meteen het eerste jaar zal bloeien. Maar deze planten kweken we niet voor het directe resultaat. Veel vaste planten die uit zaad worden opgekweekt hebben meer dan een jaar nodig om goed op gang te komen, maar zullen daarna elk jaar groeien en al je moeite ruimschoots belonen.

Bij ons staat zelfgekte karwijselie naast pollen witte vlambloem van mijn moeder, vlakbij Zeeuwse knopjes die ook uit zaad zijn opgekweekt. Dit zijn de vaste bewoners van dit bloembed, maar ik geef ze elk jaar andere tijdelijke bedgenoten, zoals *Ammi majus* en haar zusje *Ammi visnaga*, de randbloeië *Orlaya grandiflora* of de elegante, witte *Cosmea 'Purity'*. Ze vormen een prachtige combinatie en hebben gemeen dat ze allemaal in februari zijn gezaaid.

De beste manier om te zaaien

Vaste planten uit zaad opkweken is heel eenvoudig. Het heeft niets met mystiek of expertise te maken, want het enige wat we doen is de natuur nabootsen. Maar we hebben wel het voordeel dat we het zaad de allerbeste kiemomstandigheden kunnen geven, terwijl dat in de natuur een kwestie van geluk is.

✓ Gebruik geen zelfgemaakte tuincompost, maar zaaigrond. Tuincompost is heel geschikt als mulchlaag buiten, maar bevat schimmels en andere ziektekiemen, waardoor de fragiele zaailingen in een pot of zaai-bak kunnen gaan rotten.

✓ Wees creatief met potten: gebruik liever gerecyclede plastic bakjes of oude plantenpotten en -bakken (grondig gereinigd) dan dat je nieuwe koopt.

✓ Zaai dun. Het is heel verleidelijk om 'voor alle zekerheid' veel te zaaien, maar probeer je te beheersen. De kiemplantjes kunnen er fris en groen uitzien, maar een dichte jungle van

groeizame zaailingen vormt een vruchtbare omgeving voor schadelijke schimmels, waardoor soms alle zaailingen in een pot of bak afsterven (zaailingenrot). Zaailingen hebben lucht en licht nodig, dus zaai met een royale tussenruimte.

✓ Verspeen zaailingen zo snel mogelijk nadat ze hun eerste echte blaadjes hebben. De meeste zaailingen produceren eerst twee zaadlobben (behalve eenzaadlobbigen, zoals grassen en lissen). Met dit eerste bladpaar is de plant meteen in staat tot fotosynthese. Kort daarna verschijnen de eerste echte bladeren. Dat is het moment om de zaailingen te verspenen en te verhuizen

naar een ruimer onderkomen in een eigen module, kleine pot of grotere bak. Ik gebruik een eetstokje om de wortels voorzichtig uit de grond te tillen. Pak zaailingen altijd beet bij de zaadlobben, want die zijn niet onontbeerlijk, in tegenstelling tot de stengel.

✓ Geef royaal water en dezelfde omstandigheden als in de eerste zaai-bak.

✓ Plant de jonge planten uit zodra hun wortels de pot vullen en ze sterk en stevig zijn. Het beste is om hiermee te wachten tot de laatste vorst, wat voor matig winterharde en vorstgevoelige planten zelfs essentieel is.

VOLGENDE MAAND Carol vertelt welke planten je het langste op bloemen trakteren.

Alles *over* kamerplanten

Tover je woning om tot een groene oase met onze maandelijkse gids voor kamerplanten.

Jadeplant

Van deze plant, ook wel dubbeltjes- of geldplant genoemd, wordt gezegd dat hij voorspoed en geluk brengt. Vandaar dat het een populair housewarmingcadeautje is. *Crassula ovata* kent weinig problemen en dus kun je er zeker van zijn dat hij er altijd goed uitziet, zelfs als je worstelt om andere kamerplanten in leven te houden. De ronde blaadjes worden vergeleken met muntstukken, vandaar zijn reputatie dat hij rijkdom bezorgt.

Als vetplant heeft de jadeplant maar af en toe water nodig. Hij groeit langzaam en door zijn dikke stengels kan hij op een miniatuurboom gaan lijken. Als volwassen plant produceert hij zelfs kleine, witte bloemen.

TIP

Voeg perliet toe aan cactus-
potgrond om de drainage te
verbeteren en stekken
beter te laten groeien.

3

Deze makkelijke plant hoef je alleen maar water te geven als de grond helemaal droog aanvoelt. 's Zomers is dat om de paar weken. Geef 's winters net genoeg water om te voorkomen dat de blaadjes gaan rimpelen. Een veelvoorkomende oorzaak van afsterven is te veel water. Als de grond vochtig is, maar de blaadjes geel worden en loslaten, zijn de wortels gaan rotten. Stop dan een paar weken met water geven, zodat ze weer kunnen uitdrogen.

De glanzende bladeren van deze variëteit, 'Hummel's Sunset', hebben geel-rode randen. De kleuren worden feller als je de plant op een lichtere plek kweekt. Hij is het meest tevreden als de wortels dicht op elkaar zitten, dus je hoeft hem maar eens in de drie jaar te verpotten om de potgrond te verversen. Gebruik potgrond voor cactussen en vetplanten. Naarmate de plant groeit, kan hij topzwaar worden. Verhuis hem dus na een paar jaar naar een zware pot om te voorkomen dat hij omvalt. Afgebroken stengels kun je als stengelstek gebruiken om nieuwe planten te kweken. Of volg onze instructies hieronder om bladstekken te nemen.

■ **Standplaats** Zet hem op een lichte plek. Hij kan redelijk tegen lagere temperaturen, maar niet tegen vorst.

■ **Verzorging** Meng in voorjaar elke tweede of derde keer dat je water geeft wat vloeibare plantenvoeding voor groene planten door het water om de groei te bevorderen. Stop in het najaar met bemesten en geef minder water om de bloei te stimuleren.

■ **Bijzonderheden** Pas op, want het sap is giftig voor mensen en honden en katten worden er misselijk van. Gooi afgevalen blaadjes dus in de vuilnisbak.

Plant vermeerderen

1 Trek een gezond blad van de plant. Laat dat een paar dagen drogen. Je kunt ook blaadjes gebruiken die zelf hebben losgelaten.

2 Vul een bak met een halfhalf mengsel van vochtige cactuspotgrond en perliet. Druk aan.

3 Duw elk blaadje met de stengelkant in het mengsel en druk de grond rondom voorzichtig aan. Zet de bak op een warme, zonnige plek en houd de potgrond licht vochtig. De komende weken zullen aan de basis van de blaadjes nieuwe plantjes verschijnen.

VOLGENDE MAAND Maak je eigen tropische paradijs met een kentiapalm.

De beste tuintips op het perfecte moment

Gardeners' World wordt gemaakt met een passie voor tuinieren. Je krijgt op het juiste moment de juiste tips, zodat je tuin er nu perfect bij ligt, maar ook dat je het volgende seizoen weer kunt genieten van je tuin in bloei.

**Gardeners'
World**

Ontvang 12x
Gardeners' World
van €83,88 voor

€49,95

- ✓ Praktische uitleg om lekker te gaan tuinieren
- ✓ Inspiratie en tips wat je nú in de tuin kunt doen
- ✓ Altijd de duurzame oplossing: tuinier met de natuur

Abonneer je nu via

www.gardenersworldmagazine.nl

Deze actie is geldig t/m 1 maart 2022 of zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

*“In februari, wanneer
alles rustig lijkt, hebben we
de kans om een voorsprong
op de natuur te nemen.”*

Laat het voorjaar maar komen

Alan Titchmarsh helpt je om je tuin in acht eenvoudige stappen op het voorjaar voor te bereiden.

Doe nu eenvoudige klussen, zoals gazonranden afsteken en borders opruimen.

Wat is het makkelijk om in deze tijd van het jaar somber te worden ... behalve als je een tuinier bent. Tuiniers zijn geboren optimisten. Ze leggen altijd de kiem voor toekomstig moois en weten zeker dat het komende jaar beter zal zijn dan het vorige. Tenminste, dat is het plan. En in februari, wanneer alles rustig lijkt en alleen sneeuwkllokjes en nieskruid ontwaken, hebben we de kans om een voorsprong op de natuur te nemen. Het voorjaar staat voor de deur en met een paar slimme trucjes en wat vooruit plannen hoeft ons optimisme niet misplaatst te zijn.

Verzorg het gazon

Februari is niet vriendelijk voor gazons. Ze hebben de afgelopen maanden heel wat klappen moeten incasseren. Belucht de gedeeltes die snel drassig en modderig worden en strooi scherp zand in de beluchtingsgaten om drainagekanaaltjes te maken. Loop bij vorst niet over het gazon. Als je dat wel doet, dan zie je een paar dagen later bruine afdrukken waar de bevroren grashalmen zijn gebroken en afgestorven.

Bij mild weer kun je de gazonranden opnieuw afsteken, want daar knapt een gazon altijd van op, zelfs als het er verder povertjes bij ligt. Met opnieuw inzaaien wacht je liever tot het voorjaar. In gedeeltes die echt op zijn, kun je nieuwe graszoden of een pad van stapstegen leggen.

Met een tuinvork of gazonbeluchter verminder je verdichting.

Zet een boom met voorjaarsbloesem op een opvallende plek.

Ruim borders op

Het is goed om verdorde vaste planten voor vogels te laten staan, maar er breekt een tijd aan waarin hun berijpte uiterlijk lelijk wordt. Die tijd is nu zo'n beetje. Voel je niet schuldig als je de dorre delen van vaste borderplanten afknijpt en rottend materiaal uit je borders haalt. Het geeft ongelooflijk veel voldoening, vooral wanneer je de aarde daarna licht aanharkt. Houd je de komende maand nog niet bezig met bemesten en mulchen. Ruim nu alleen maar op en gooi rottend materiaal resoluut op de composthoop.

Snoei en verwijder dode stengels en bladeren van vaste planten.

Plant een boom

Dit is een goede periode om bomen te planten. Je kunt ze kopen in potten of met 'kale wortels', wat wil zeggen dat ze rechtstreeks uit de grond van de kwekerij komen. Als je tuin wat saai overkomt, moet je daar nu verandering in brengen. Plant bomen als opvallend middelpunt of zet ze op andere strategische punten, bijvoorbeeld waar een pad van richting verandert. Groenblijvers kun je het beste later in het voorjaar planten, maar bladverliezende bomen laten zich goed verplanten tussen november en maart.

Informeer wel hoe hoog en breed de boom van je keus uiteindelijk wordt, zodat je zeker weet dat hij genoeg ruimte krijgt zonder je hele tuin te overschaduwen of de fundering van je huis te ondermijnen. Ik weet dat treurwilgen mooi zijn, maar ze staan niet voor niets meestal langs meren in statige parken ...

In een kleine tuin is een Japanse esdoorn (*Acer palmatum*) elegant zonder opdringerig te zijn. En een wilde appel, die zowel bloesem als fruit geeft, is meerdere seizoenen mooi en voorziet vogels van voedsel. Wil je nu bloesem, neem dan een *Prunus x subhirtella* 'Autumnalis'.

Met bollen in potten creëer je vrolijke voorjaarscomposities.

Gebruik bollen in potten

Oké, je hebt er in het najaar dus niet aan gedacht om tulpen en narcissen voor het voorjaar te planten. Maar niet getreurd: bij een kwekerij of tuincentrum in de buurt zijn ze nu ook beschikbaar. Helaas kosten ze wel wat meer dan de slapende bollen die je in het najaar had kunnen kopen, maar de kweker heeft de klus voor je geklaard en jij hebt iets kleurigs om naar uit te kijken.

Soorten als *Narcissus* 'Tête-à-tête' hebben zelfs in pot een redelijke prijs. Je kunt ze opnemen in de beplanting van een grotere pot of ze gebruiken om lege plekken aan de voorkant van perken en borders op te vullen. Het is belangrijk te beseffen dat de bollen met hun 'neuzen' boven de grond zijn geplant. Als de bollen daarna aan strenge vorst zijn blootgesteld,

zijn ze bevroren geweest en kunnen ze gaan rotten.

Verzeker je er daarom van dat ze stevig aanvoelen en de topjes van de scheuten niet bruin zijn. Verder is het belangrijk dat je ze op hun definitieve plek dieper plant, zodat ze ook de komende jaren goed groeien. Als je dat doet, kun je tot ver in de toekomst van je voorjaarsbloemen genieten.

FOTO: JASON INGRAM / SARAH DUTTE

Creëer structuur met een groenblijvende struik zoals *Mahonia* 'Soft Caress'.

Beplant een pot

De rest van de tuin heeft nog wel wat werk nodig om in de voorjaarsstemming te komen, maar een pot is snel en eenvoudig te beplanten. Op een plek die je elke dag ziet, bijvoorbeeld naast de deur of voor een raam, bezorgt hij je meteen een zonnig gevoel.

Neem een grote pot die bij warm weer niet zo snel uitdroogt. Controleer of er een drainagegat in de bodem zit en vul de pot tot 5 cm onder de rand met turfrijke universele potgrond. Plant één permanente plant, bijvoorbeeld een gesnoeiide buxuskegel of andere mooie struik, en zet daaromheen stralende seizoensplanten die je kunt vervangen wanneer ze hun beste tijd hebben gehad.

Kijk of de plaatselijke kwekerij of het tuincentrum iets heeft staan wat meteen kleur geeft, zoals winterbloeiende heide, *Cyclamen coum*, nieskruid en voorjaarsbloeiende bloembollen in potten.

Snoei rozen

In de zomer geven rozen alles en in het najaar dragen sommige soorten decoratieve rozenbottels. Maar nu zijn ze allemaal in rust en kun je ze dus goed snoeien.

Ontdoe alle rozenplanten van dode, zieke en zwakke stengels, ongeacht hun groeiwijze. Floribunda's en grootbloemige theehybriden mogen tot boven naar buiten gerichte ogen op kniehoogte worden teruggesnoeid. Het resterende gestel bestaat uit gezonde en gelijkmatig verdeelde takken.

Dun de takken van heesterrozen uit (verwijder elk jaar een paar oudere takken) en kort de uiteinden van de takken in omdat die vaak afsterven. Oude en dichtgegroeide heesterrozen mag je tot een halve meter boven de grond terugsnijden. Dun de scheuten uit om een nieuw en levenskrachtig takkengestel te creëren.

Verwijder één of twee oudere takken uit leirozen en ramblers tegen muren en schuttingen, en kort zijscheuten tot vingerlengte in. Verheug je maar op het voorjaar!

Snoei rozen nu voor een rijkere zomerbloei.

FOTO'S: GETTY/MACHINEHEADZ, SARAH CUTTLE

Gebruik een hogedrukreiniger en ontdoe paden van wintervuul en algen.

Reinig paden

Het terras rond mijn huis is bestraat met zandsteentegels die bij nat weer dodelijk glad worden als we ze niet algenvrij houden. Het is een vervelend en lastig klusje, maar het is verstandig om een hogedrukreiniger te kopen of te huren en in deze periode alle bestrating schoon te spuiten (tenzij je een getalenteerde schaatser bent die wel van een uitdaging houdt).

Je kunt de hogedrukreiniger ook gebruiken voor het schoonmaken van tuinmeubels, mits die de hoge druk verdragen. Hoewel ik een paar tuinbanken heb die ik bemoest juist mooi vind.

Laat je tuin 's winters geuren met struiken als *Viburnum x bodnantense*

Zorg voor geur

Wintergeur wordt vaak onderschat, maar er zijn sterke planten die zelfs in deze kille tijd van het jaar heerlijk ruiken en je een hart onder de riem steken. De allerbeste (hoewel de bloemen niet spectaculair zijn) is de vleesbes (*Sarcococca*).

Er zijn verschillende soorten, zoals de *S. confusa* en *S. hookeriana* var. *digyna*, maar ze ruiken allemaal krachtig genoeg om je even je pas te laten inhouden. De bloemen zijn wit en sprietig en raken absoluut niet onder de indruk van vorst. De groenblijvende bladeren zijn ovaal en glanzend. *Viburnum farreri* en *V. x bodnantense* zijn twee oude

favorieten, met hun trossen witte, zoetgeurende bloemen die in de knop roze zijn. Ze bloeien aan kale takken en hoewel ik ze mooi vind, hebben ze het bij vriesweer vaak erg zwaar te verduren.

Dit in tegenstelling tot de toverhazelaar (*Hamamelis*) met zijn spinachtige bloemen. De variëteit 'Pallida' heeft gele bloemen (zo licht dat je ze in een mistige wintertuin meteen ziet), 'Jelena' heeft oranje bloemen en 'Diane' rode. Blaas tegen de bloemen en ze zullen een intense citrusgeur afgeven. En vergeet de steenroosjes niet, want geur is hun specialiteit.

VOLGENDE MAAND Alan onthult de kneepjes van het vak die iedere tuinier zou moeten kennen.

*“Ik blijf me
verbazen over
hoeveel verschillende
soorten mijn tuin
bezoeken en ik
blijf zoeken naar
manieren om er
meer te lokken.”*

NIEUWE SERIE

Adams project voor het weekend

Voedertafel

Maak een mooie en handige voedertafel voor vogels.

FOTO: NEIL HEWORTH

Wat eten vogels graag?

Het is belangrijk om vogels op het juiste moment het juiste voer te geven. Ik weet inmiddels welke soorten mijn tuin het vaakst bezoeken en daar stem ik het voedsel op af.

In de winter kies ik voor een calorierijke zadenmix met zonnebloempitten, maisvlokken, gesneden gepelde haver en gehakte pinda's. Ik koop geen mixen waar bonen, linzen of spliterwten in zitten. Vetbollen zijn ook een goede voedselbron en eenvoudig zelf te maken.

In de zomer hebben vogels eiwitrijk voedsel nodig, dus schotel ik ze smakelijke meelwormen voor. De kwikstaarten in mijn tuin smullen ervan! En denk ook aan de vogels wanneer je eten weggooit, bijvoorbeeld restjes van gekookte aardappelen of rijst zonder zout.

“Vogels zorgen voor vrolijkheid en ze werken het hele jaar hard voor ons.”

Ruim restjes vogelvoer op om ongedierte uit je tuin te houden.

■ Geef vogels nigerzaad. Deze kleine, zwarte zaadjes zijn vetrijk en hebben een hoog oliegehalte. Vinken en mezen zijn er dol op!

■ Pas op met hele pinda's, want jonge vogels kunnen zich hierin verslikken. Koop bij voorkeur gehakte pinda's of hak hele pinda's zelf alvorens ze klaar te leggen.

■ Zwarte zonnebloempitten zijn een goede voedselbron voor het hele jaar. Het oliegehalte van zwarte pitten is hoger dan van gestreepte.

■ Zorg dat je voedersilo's gevuld blijven. Zodra je vogels begint te voeren blijven ze in je tuin terugkomen.

■ Zet altijd een bakje vers water neer zodat vogels kunnen drinken en badderen. Zorg dat het niet bevroert.

■ Maak de voederplaats en de grond eronder regelmatig schoon. Spoel de tafel enkele malen per jaar even goed af. Dit houdt ongedierte op afstand.

Voedertafel

Stappenplan

Er gaat iets kalmerends uit van de aanblik van vogels in je tuin, met name in de koude wintermaanden. Of het nu gaat om mijn roodgeborste vriendjes (zij vinden mijn gezelschap net zo leuk als andersom, lijkt wel) of een vluchtig bezoek van een zwerm kramsvogels. Vogels zorgen voor vrolijkheid en ze werken het hele jaar hard voor ons. We moeten dus nooit vergeten dat deze gevederde vrienden het in deze tijd zwaar hebben. Hun natuurlijke voedselbronnen zijn schaars en beschutting wordt steeds kariger. Bij het onderhouden en inrichten van mijn tuin heb ik altijd vogels en andere dieren in gedachten.

Ik blijf me verbazen over hoeveel verschillende soorten mijn tuin

bezoeken en ik blijf zoeken naar manieren om er meer te lokken. En om heel eerlijk te zijn: ik vind het ook gewoon leuk om dingen te maken. Het doet me denken aan het knutselen vroeger in de schuur van mijn opa.

Natuurlijk kun je een kant-en-klare voedertafel kopen, maar als je even de tijd hebt deze maand maak je er toch gewoon zelf één?

Je hebt nodig

- ☐ Potlood, verstelbare geodriehoek
- ☐ Onder druk behandelde houten plank (800 mm x 200 mm x 45 mm)
- ☐ Zaag
- ☐ Klem
- ☐ Werkbank
- ☐ Gatenzaag 50 mm
- ☐ Paal van 50 mm x 1,8 m
- ☐ Rolmaat
- ☐ Boor met bit van 5 mm
- ☐ Roestvrij stalen schroeven (4 x 80 mm)
- ☐ Schuurpapier
- ☐ Verfkwast en verf (ik gebruikte lijnolie)

1 Pak de plank van 800 mm en teken met een potlood een lengte van 300 mm af voor het platform en 380 mm voor het dak. Zaag dit af op de marking.

4 Klem de paal in de werkbank. Zet een marking in een hoek van 30° op 185 mm van het uiteinde van de paal. Gebruik hiervoor de geodriehoek. Zaag langs deze lijn om de daksteun en steunpaal te maken.

7 Leg de tafel op de zijkant en steek de paal in het gat. Klem de andere kant van de tafel vast om het dak op zijn plaats te houden. Schroef het dak vast met een schroef van 80 mm.

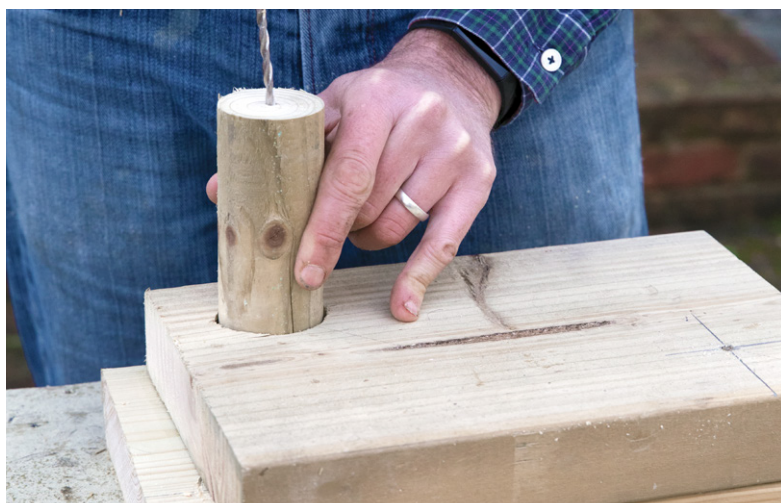
8 Zet de andere kant ook vast. Controleer of de schroeven in het dakhout evenwijdig zijn aan de schroef die in de voorgeschaafde gaatjes gaat. Schroef door tot de punt net door het hout is.

2 Klem de planken voor het platform en het dak in de werkbank. Zet een markering op 50 mm van de rand en zet een streep naar beneden van 50 mm. Hier komt de paal.

3 Stel de zaag in op 50 mm en controleer of die net iets groter is dan de paal. Plaats het bit op de markering uit de vorige stap en zaag een gat in het platformdeel van de plank voor de paal.

5 Boor een gaatje voor in het midden van de daksteun met het bitje van 5 mm. Gebruik het zaaggat om de steun stabiel te houden. Boor een gaatje voor in de hoek er tegenover, op 50 mm van de rand en bovenzijde.

6 Zet het platform op zijn kant en schroef de daksteun van onderaf vast. Zorg dat de schuine bovenkant van de steun naar de korte kant van het platform wijst.

9 Wanneer alle delen van de voedertafel evenwijdig aan elkaar zijn, bevestig je een schroef door de zijkant van het platform aan de paal. Hierdoor blijft deze goed vastzitten aan de paal.

10 Schuur de ruwe delen van de paal en het dak glad en verf de voedertafel. Ik gebruikte lijnolieverf waardoor het hout langer meegaat. Zet de paal goed vast in de grond op de gekozen plek.

FOTO'S: GETTY IMAGES/ISTOCKPHOTO, SARAH CUTTLE, NEIL HEPWORTH

Orchideeën nieuwe stijl

Maak je orchideeën nog grotere blikvangers met deze aantrekkelijke combinaties.

Je kunt met orchideeën zoveel meer doen dan ze in hun eentje op de salontafel zetten. Je kunt vlinderorchideeën (of *Phalaenopsis*) met andere planten in exotische combinaties aan de muur of

zelfs aan het plafond hangen, waardoor hun natuurlijke vorm zichtbaar wordt. De orchideeën in deze opvallende arrangementen staan in hun oorspronkelijke pot, waar je ze makkelijk uit kunt halen om ze

water te geven. Dompel ze onder in de gootsteen en laat het water weglopen voor je ze weer in hun pot zet. En controleer altijd of er geen water onderin de buitenpot staat.

Juwelenkistje

- ❶ *Hoya polyneura*
- ❷ Drakenbloedboom (*Dracaena marginata*)
- ❸ Vlinderorchidee (*Phalaenopsis*) 'Dover'
- ❹ Vlinderorchidee 'Pink Clouds'
- ❺ Vlinderorchidee 'Flirtation'
- ❻ Tiengebodenplant (*Maranta leuconeura*)
- ❼ Begonia 'Little Brother Montgomery'
- ❽ Vlinderorchidee 'Brazilian Fever'
- ❾ Plantentafel

Een spectaculaire, maar harmonieuze mix van verschillende kleuren en bladvormen. De planten staan in hun oorspronkelijke potten en de plantentafel zorgt voor hoogte.

Luchtige ondergroei

- ❶ Vlinderorchidee 'Red Asian'
- ❷ Spaans mos (*Tillandsia usneoides*)
- ❸ Grijs keramische bloempot, 25 cm

In deze stijlvolle combinatie bedekt de luchtplant Spaans mos de voet van de orchidee. Zet twee orchideeën, in hun eigen pot, in de bloembak en spreid dan het Spaans mos uit onder hun blad. Zorg dat luchtwortels van de orchideeën tussen het mos kunnen uitsteken. Sproei het mos wekelijks.

Onderste- boven

- ❶ Vlinderorchidee 'Gin and Tonic'
- ❷ Vlinderorchidee 'Florida Sun'
- ❸ Sky Planters van Boskke, vanaf €19

Orchideeën op hun kop hangen lijkt misschien raar, maar zo groeien ze vaak in het wild. De meest orchideeën zijn epifyten, wat wil zeggen dat ze op andere planten groeien, vaak omlaag. De pot houdt de plant en de potgrond op hun plek. Haal de plantensteun weg voor een natuurlijk effect.

Stoere selectie

- ❶ Vlinderorchidee 'Miraflor'
- ❷ Bostonvaren (*Nephrolepis exaltata*) 'Fluffy Ruffles'
- ❸ *Vriesea splendens*
- ❹ Grijsze keramische bloempot, 25 cm

Deze planten houden van de vochtigheid van een badkamer, maar hebben verschillende grond nodig. Zet ze dus in hun oorspronkelijke pot in de bloembak. Houd de grond van de Bostonvaren gelijkmatig vochtig. De *Vriesea* moet water krijgen via de centrale rozet.

Harts- vriendinnen

- ❶ Vlinderorchidee
'Chapeau Blanc'
- ❷ Vlinderorchidee
'Brazilian Fever'
- ❸ *Philodendron scandens*
- ❹ Ovalen spiegelschaal,
28 cm

Dit regenwoudtrio kan het goed met elkaar vinden. De orchideeën en de *Philodendron* met zijn hartvormige bladeren staan in hun eigen potten in de buitenschaal. Het is prachtig hoe de bladvorm van de *Philodendron* terugkomt in die van de orchideeën en het geheel een weelderige uitstraling geeft.

Opbeurende orchideeën

- ❶ Vlinderorchidee 'Miraflor'
- ❷ Vlinderorchidee 'Optymistik Fantasy'
- ❸ 2 hangpotten, 16 cm

In een hangpot kunnen orchideeën pronken met hun natuurlijke vorm. Haal de plantensteun weg zodat de stengels vrij kunnen hangen. Ophangen is ook een mooie oplossing als je geen ruimte hebt om ze neer te zetten.

In een flesje

- ❶ Vlinderorchidee 'Grenoble'
- ❷ Bostonvaren (*Nephrolepis exaltata*) 'Fluffy Ruffles'
- ❸ Schildpadplant (*Callisia repens*)
- ❹ Zenuwplant (*Fittonia albivenis*) 'Red Flame'
- ❺ Set voor flessentuin

Plant orchideeën in terrarium-potgrond en zorg dat de luchtwortels boven de grond uitsteken. Combineer met planten die ook van vochtige omstandigheden houden, zoals varens en zenuwplanten. Geef spaarzaam water – meestal is een lepel water per maand genoeg.

Een orchidee op kurkschors

Een originele manier om je orchidee te showen, is hem op een stuk kurkschors aan de muur hangen.

JE HEBT NODIG

- Orchidee
- Kurkschors
- Ophanghaak
- Visdraad
- Mos uit je tuin of duurzaam geoogst veenmos

Stap voor stap

1 Kies een stuk kurkschors met een platte achterkant en schroef een ophanghaak achterop bovenaan.

2 Neem je orchidee uit zijn pot en haal voorzichtig alle schors/potgrond tussen de wortels vandaan.

3 Maak met visdraad een laag mos vast aan de schors, bind daarop de orchidee vast en voeg nog wat mos toe.

4 Geef wekelijks water door de schors en de orchideewortels in water onder te dompelen. Laat uitdruipen voor je de schors terughangt. Benevel de plant regelmatig.

In hun natuurlijke habitat hechten orchideeën zich vaak aan bomen, dus een orchidee op schors geeft je interieur een aantrekkelijke, natuurlijke uitstraling.

Wat beweegt planten?

Kamerplanten zijn erg in trek, en terecht. Ze veranderen onze leefruimtes in een mooie groene jungle en hoe meer je over ze weet, hoe interessanter ze worden. Marieke van der Eerden (plantenkenner en -verzamelaar, stekt en zaait zo veel mooie planten dat ze zelfs in een lokale winkel verkocht worden) en Rogier van Vugt (conservator van de kassen van de Hortus Botanicus Leiden en plantenkenner pur sang) gaan in gesprek.

FOTO'S: PETRA SONIUS

De Venus
vliegenva
(*Dionaea
muscipula*).

Marieke: In de zeventiende eeuw gebeurt er iets opmerkelijks: botanicus Rumphius deelt een plantje in tussen het dierenrijk en het plantenrijk. Waarom? Omdat het bewoog bij aanraking. Dergelijke gevoeligheid was destijds enkel toebedeeld aan organismen in het dierenrijk. Maar dit was een plant! Rumphius brak zijn hoofd erover.

Het gaat hier om *Biophytum sensitivum*, een plantje dat op vergelijkbare wijze werkt als het bekendere kruidje-roer-me-niet (*Mimosa pudica*). Er blijkt een scala aan bewegende planten te zijn, met verschillende soorten beweging. Van de langzaam bewegende zonnebloem tot het snel dichtvouwende kruidje-roer-me-niet.

Rogier: Allereerst is het natuurlijk niet zo dat gewone planten totaal bewegingsloze wezens zijn. Veel planten bewegen, zij het op een snelheid die wij gewoon niet kunnen waarnemen. We kunnen de soorten beweging grofweg indelen in vijf categorieën.

- **Planten die bewegen met zon**

Dit is de meest algemene vorm van bewegen bij planten – en ook het type dat het minste opvalt. Het bekendste voorbeeld is de zonnebloem die zijn bloemhoofd iedere dag steeds naar de zon draait.

- **Planten die gaan slapen (*Calathea*, *Oxalis*, diverse planten uit de bonenfamilie)**

Deze vorm van beweging lijkt op de vorige, maar is wel zichtbaar omdat het twee keer per dag in een redelijk korte tijd gebeurt. Mensen die een van de bovenstaande planten als kamerplant hebben, zullen het vast niet zijn ontgaan dat de blaadjes zich in de nacht dichtvouwen. Dit is een reactie op duisternis.

- **Planten die bewegen met warmte (sneeuwklokjes, krokus)**

Zet in het vroege voorjaar maar eens een potje met dichte krokusjes of sneeuwklokjes binnen en je zal zien dat ze binnen een uur open staan. Dit is een reactie op warmte, want ze doen dit ook in het donker.

- **Planten die reageren op aanraking (*Mimosa*, *Biophytum*, venusvliegenvall)**

Dit zijn de planten waar dit artikel echt over gaat: de planten die reageren bij aanraking. Planten die zichtbaar bewegen zijn echt iets bijzonders – niet voor niets zijn deze plantjes populair in cultuur. Kruidje-roer-me-niet en de venusvliegenvall zijn de bekendste, maar er zijn er meerdere en deze worden langzaam steeds bekender.

- **Telegraafplant**

De telegraafplant is een heel bijzondere plant, omdat deze uit zichzelf beweegt in een snelheid die met het blote oog te zien is. Elk blad bestaat uit een groot middenblad en twee kleine zijblaadjes, en deze zijblaadjes 'dansen' de hele dag heen en weer.

De telegraafplant is steeds in beweging. Tussen de twee foto's zit slechts een paar minuten verschil.

Zoals hiernaast is beschreven is het duidelijk dat planten bewegen om verschillende redenen. Daarom focussen we ons even op de planten die bewegen op basis van aanraking. Bij de venusvliegenvall is dat duidelijk: zijn val klapt dicht om de prooi te vangen en vast te houden. Maar kruidje-roer-me-niet en de *Biophytum* vangen geen insecten. Deze bewegen puur uit zelfbescherming. Vooral bij kruidje-roer-me-niet is dat in de natuur mooi te zien. Deze planten groeien vaak op zonnige, open plekken. Plantenetters zouden daar kunnen grazen, maar deze kijken wel naar wat ze eten. Als het groene struikje waarvan ze eten ineens geen blaadjes meer heeft, lopen ze door naar een volgende plant. Ook bij regen of hagel vouwen de blaadjes in. De bladeren blijven zo niet alleen heel, maar zorgen er ook voor dat het water makkelijker bij de wortels terecht kan komen.

Voor planten die in de nacht hun bladeren dichtvouwen geldt datzelfde ook. Er is dan toch geen licht, dus hoeven de bladeren niet uitgevouwen te zijn. Een ander voordeel van een dicht bladerdek is dat je weinig concurrentie van andere planten onder je hebt. Als je er dan door middel van beweging voor kunt zorgen dat je op bepaalde momenten

je bladerdek in volume kan doen afnemen zodat de regen goed bij je wortels komt, heb je het beste van twee werelden.

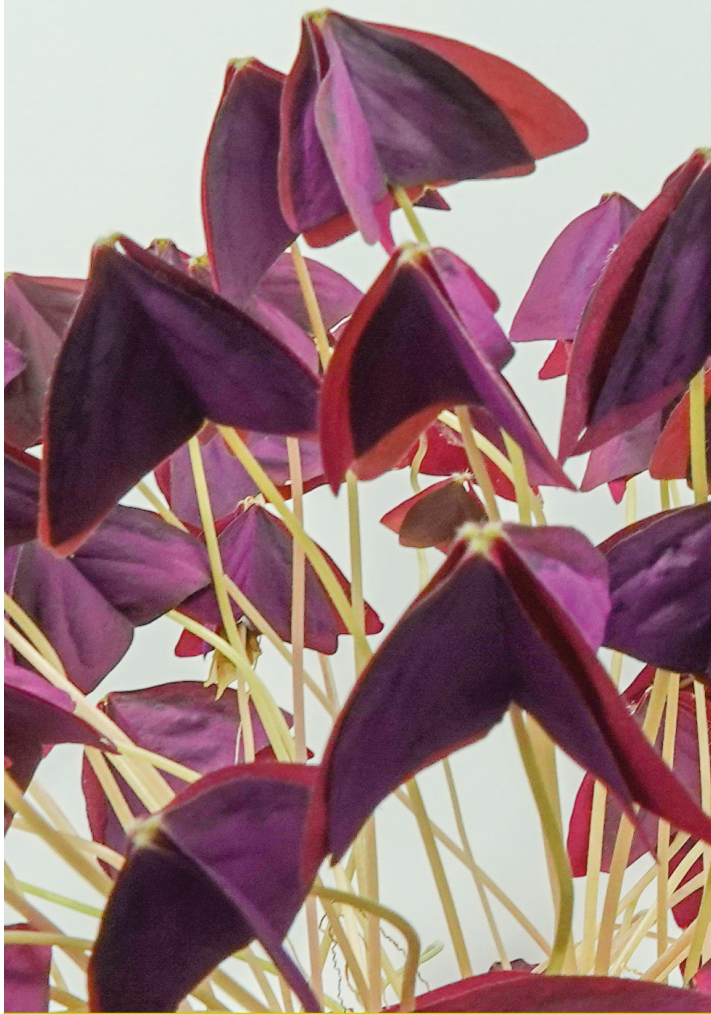
Botanische tekening van *Biophytum sensitivum*, uit het boek van Rumphius. Uit de Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek Leiden.

De *Mimosa pudica* bloeit prachtig. Links zie je zijn zaailingen.

“ Er blijkt een scala aan bewegende planten te zijn, met verschillende soorten beweging. ”

De *Oxalis triangularis* vouwt zijn blaadjes 's nachts (links) samen en opent zich overdag (rechts).

“ Hoe toevallig het ook mag zijn dat al deze planten kunnen bewegen, houdt daar de gelijkenis ook op. ”

M: Planten die specifiek worden aangeboden voor hun beweging zijn vooral kruidje-roer-me-niet en de venusvliegenva, in mindere mate *Biophytum sensitivum* en de telegraafplant. Hoe toevallig het ook mag zijn dat al deze planten kunnen bewegen, houdt daar de gelijkenis ook op. Ze kunnen dus helaas niet allemaal op dezelfde manier verzorgd worden.

De venusvliegenva is een echte vlees-etende plant die voedselarme grond en koude winters nodig heeft. De andere genoemde soorten zijn echte tropische planten en moeten warm gekweekt worden. Ook is zon belangrijk voor met name het kruidje-roer-me-niet en de telegraafplant. Ze doen het het beste op een zuidvenster. Duisternis en kou zijn funest!

Vaak sneuvelen deze planten dan ook in de winter in onze huiskamer. Zorg er dus voor dat je deze soorten in het voorjaar zaait of koopt, dan heb je er het langst plezier van.

Heb je een warmtemat en een groeilamp? Dan hou je ze een stuk makkelijker in leven.

R: Het is goed om je te realiseren dat planten zoals kruidje-roer-me-niet en de telegraafplant vaak kort leven, ook als je ze onder ideale omstandigheden kweekt. Gelukkig zijn ze makkelijk uit zaad op te kweken. Op internet kun je zaadjes van beide kopen. Het beste is deze in april te zaaien op een warme, lichte vensterbank. Niet ingewikkeld, gewoon in vochtige potgrond en de zaadjes net onder de grond. Als de planten eenmaal aan de groei zijn, moeten ze regelmatig mest hebben voor groene kamerplanten.

Wist je dat ook de bekende stervrucht of carambola (*Averrhoa carambola*) beweegt bij aanraking? Deze plant is verwant aan de *Biophytum* en soms als vrucht te koop in de winkel. Het is die vrucht waarvan plakjes eruitzien als een ster. De zaadjes uit deze vrucht kun je zaaien en groeien uiteindelijk uit tot een boom.

KRUIDJE-ROER-ME-NIET OF DE TELEGRAAF- PLANT ZELF ZAAIEN

Zaadjes kun je bijvoorbeeld kopen bij www.onszaden.nl. Venusvliegenva, kruidje-roer-me-niet en vaak ook *Biophytum* zijn te koop bij het tuincentrum.

Meer plantenpraat?

Volg ons op instagram: [@rogiervanvugt](https://www.instagram.com/rogiervanvugt) en [@nimmaplants](https://www.instagram.com/nimmaplants). Kijk ook op www.nimmaplants.com/nl/beweging voor filmpjes (timelapses) van bewegende planten.

Tot slot nog een laatste tip. Het is zeker leuk om de planten te laten bewegen maar de bladeren verliezen na veelvuldig aanraking hun reactievermogen. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat dit een soort leerproces is. Je hebt dus het meeste plezier van deze planten als je ze niet te slim maakt.

**Stichting
NL Bloeit!**

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

www.nlbloeit.nl

Gevlekt longkruid

Pulmonaria officinalis

Ik, gevlekt longkruid, ben een aantrekkelijke en langdurig bloeiende plant voor schaduwrijke plekken. Ik ben een vaste plant met een hoogte van 10 tot 30 cm en behoor tot de ruwbladigenfamilie (*Boraginaceae*). Mijn bladeren zijn donkergroen met (zilver)witte vlekken en zijn evenals mijn stengel behaard.

Mijn botanische naam *Pulmonaria* stamt van het Latijnse woord pulmo, wat long betekent. Het verwijst naar het historische gebruik bij de genezing van onder andere longkwalen. De soortnaam *officinalis* is afkomstig van het Latijnse woord officinale in de betekenis van geneeskrachtig of als verwijzing naar een werkplaats, in het bijzonder de apothekerswerkplaats. Mijn Nederlandse naam longkruid verwijst ook naar de specifieke medicinale toepassing.

Ik groei bij voorkeur in de halfschaduw op vochthoudende bodems die lemig, voedzaam en humusrijk zijn. Op een vochtige bodem kan ik ook zonniger staan. In Zuid-Limburg kom ik voor in vochtige loofbossen en holle wegen en onder heggen. Elders in Nederland ben ik verwilderd, met name op buitenplaatsen waar ik tot de zogenaamde stinsenflora behoor. Andere plantensoorten die je in mijn natuurlijke habitat kunt tegenkomen zijn onder andere daslook, slanke sleutelbloem, grote muur, maarts viooltje, glad walstro en bosanemoon.

Ik ben ook een fantastische tuinplant vanwege de vroege bloei van maart tot en met mei en vooral ook vanwege de prachtige verkleuring van mijn bloemen. Mijn trompetvormige bloemen zijn eerst rozerood, maar verkleuren naar paarsblauw. Wanneer mijn bloei voorbij is verschaft mijn gevlekt blad nog een prachtige bodembedekking.

Voor de insecten ben ik een belangrijke plant, aangezien mijn bloeitijd is afgestemd op het verschijnen van de eerste wilde bijen. Met name voor vroeg vliegende wilde bijen, zoals gewone sachembij en tweekleurige zandbij en diverse soorten hommels ben ik een belangrijke voorjaarsbron van nectar en stuifmeel.

Onder aan mijn zaden (nootjes) zitten vlezig ahangsels, zogeheten mierenbroodjes. Mieren worden hierdoor gelokt. Ze verslepen mijn zaden en dragen zo bij aan mijn verspreiding. Daarnaast breid ik me ook uit via horizontale wortelstok. Ik ben dan ook door middel van scheuren goed te vermeerderen, bij voorkeur in oktober.

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

VOLGENDE MAAND: Maarts viooltje (*Viola odorata*)

“Tuinieren helpt je om helemaal in het moment te zijn – je laat dingen gewoon van je afglijden.”

Een kijkje in de tuin van James en Claire Eckersley in Cornwall, die een cruciale rol heeft gespeeld voor hun gezin in coronatijd.

**Claire & James Eckersley,
Cornwall**

Voordat Claire en James hun tuin aanlegden, was er alleen maar een helling van modder en puin.

De tuin van Claire en James Eckersley kenmerkt zich door hoogteverschillen en een zorgvuldige en gevarieerde beplanting. Claire werkt in de palliatieve zorg en James is arts bij de marine. Beiden werken ze in de frontlinie van de strijd tegen Covid-19, waardoor hun tuin voor hen – en hun twee kinderen – een toevluchtsoord is geworden.

In 2013 verhuisden ze – met een heleboel planten – vanuit het noordoosten naar Cornwall en sindsdien werken ze hard aan hun prachtige tuin. Ze begonnen vanaf nul, leerden hoe ze de meer tropische planten die het goed doen in het klimaat van Cornwall moesten verzorgen en voegden plekjes toe om zich buiten te ontspannen.

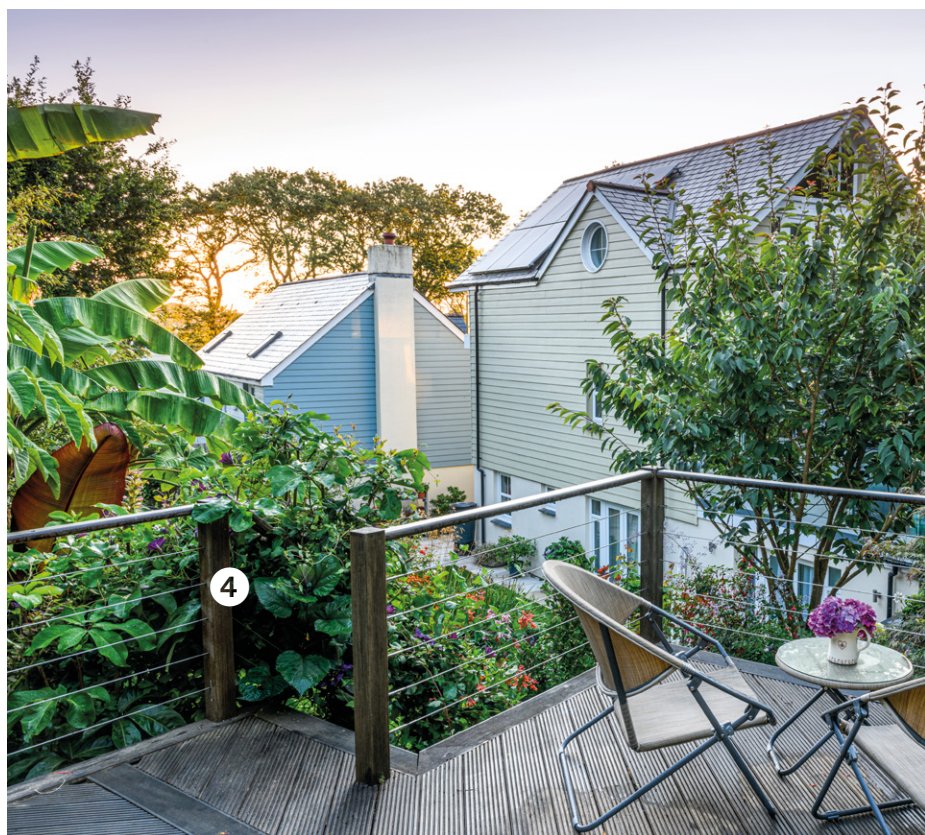
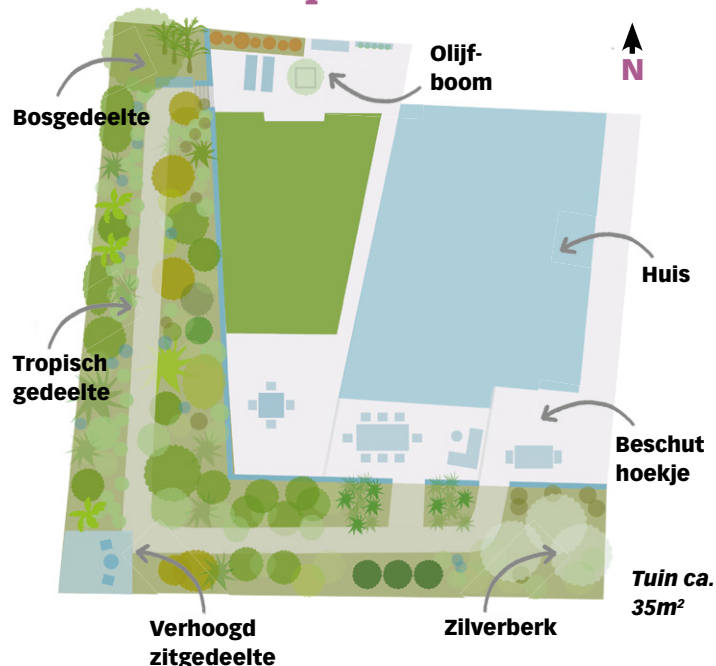
Hoe zag de tuin eruit toen jullie net verhuisd waren?

Het was alleen maar modder en puin, op een grote helling met twee verschillende hoogtes. De hoveniers kwamen om een gazon te maken, maar moesten de zoden uiteindelijk op rotsgrond leggen en eigenlijk zijn we al acht jaar bezig het gras geleidelijk te vervangen door borders, planten en heesters.

We hadden veel planten meegenomen van ons vorige huis. Dat doen we altijd als we verhuizen. Sommige planten hebben we gekregen en die herinneren ons dus elke keer als we ernaar kijken aan de gevers. Ik leg veel huisbezoeken af en dan krijg ik ook vaak stekjes.

Tuinontwerp

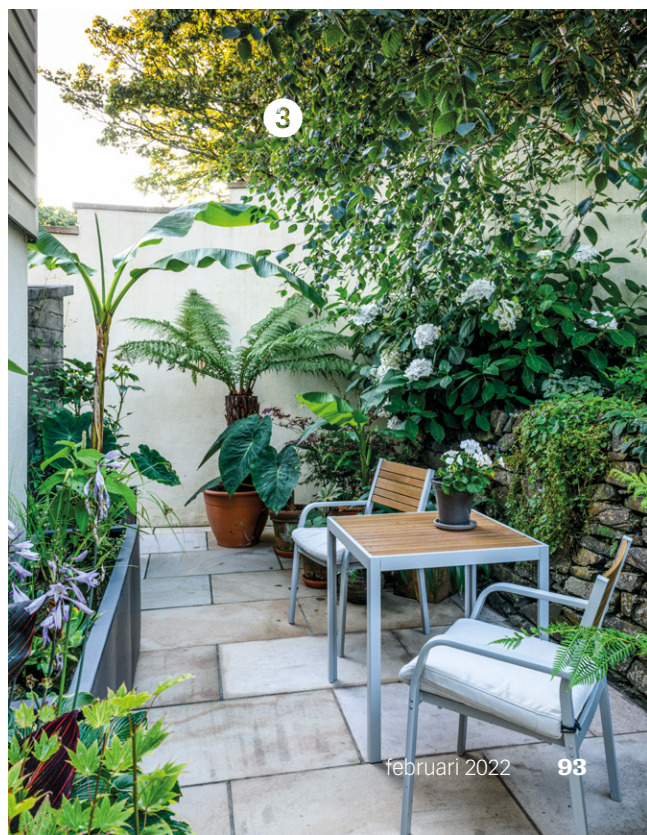

We proberen steeds één deel van de tuin helemaal af te krijgen voordat we weer verdergaan met het volgende stuk.

Had je een alomvattend plan voor de tuin?

In het begin denk ik niet – we wisten alleen dat we niet te veel gras wilden, maar wel veel verschillende planten en heesters. We zijn plantaholics, dus we vinden het moeilijk paal en perk te stellen aan wat er in de tuin komt, maar we hebben gemerkt dat beplantingsthema's goed werken. We zijn bijvoorbeeld dol op de boomvarens in het bosgedeelte. Als iemand die uit Noordoost-Engeland komt, vond ik het geweldig om keuze te hebben uit al die nieuwe planten die het hier goed doen.

- 1 Dit lange pad vormt het hart van de tuin, met links de tropische border en rechts meer traditionele planten.
- 2 Recentelijk is een schaduwrijk bosgedeelte met boomvarens toegevoegd.
- 3 Claire zit graag in dit hoekje met zijn waterelement en eigentijdse beplanting.
- 4 James heeft veel van de harde structuur zelf aangelegd, te beginnen met dit zitgedeelte dat boven de tuin uitsteekt.

“Tuinen in Cornwall zijn een grote inspiratie geweest – een breed scala aan planten doet het hier goed.”

Zou je kunnen zeggen dat de planten bepalend zijn geweest voor de indeling van de tuin?

Ja, de aanleg van de tuin is grotendeels gebaseerd op welke planten waar kunnen staan, en we wilden in elk gedeelte zo veel mogelijk planten. We hebben schaduwrijke stukken en zonnige stukken, vochtige en droge – een beetje van alles wat. Veel planten waren in het begin maar heel klein. De banaan was een kleine potplant toen we hem planten en nu is hij 5,5 meter hoog!

Het lagere deel, met de olijfbomen, heeft een mediterrane thema en we zitten daar vaak. We moesten zorgen dat het stuk achter het huis er altijd goed uitzag, omdat je er het hele jaar op uitkijkt. We hebben ook een gedeelte in Japanse stijl, met esdoorns en de pluimhortensia *Hydrangea paniculata*.

Tuinen hier in Cornwall zijn absoluut de grootste inspiratie geweest.

De subtropische Trebah Garden is hier maar een paar kilometer vandaan. Maar ook het brede scala aan planten die het hier goed doen is enorm inspirerend.

Waar komt jullie liefde voor tuinieren vandaan?

Voor mij (Claire) begon het toen we ons eerste huis samen kregen. Dat had een kleine cottagetuin. Maar James tuinert al sinds zijn kindertijd – hij had zelfs een stukje tuin voor zichzelf dat vol stond met rijen kleurige petunia's!

Onze families hielden al van tuinieren of zijn er nu heel erg in geïnteresseerd – vaak spreken we af op tuinevenementen of in bezoektuinen. Mijn broer werkt ook in de zorg en tuinieren is dus voor ons allemaal een soort uitlaatklep. Het is zo belangrijk dat je als je uit je werk komt de overgang kunt maken een meer ontspannen bewustzijn.

1 Vlak bij het huis is een groot eet- en ontspanningsgedeelte en de Eckersleys zitten daar zo vaak ze maar kunnen.

2 Een olijfboom trekt de aandacht en creëert een ontspannen, mediterrane sfeer in dit zonnige deel van de tuin.

Heeft tuinieren een positieve invloed op zowel jullie werk als jullie privéleven?

James: Ik vind dat tuinieren je echt helpt om helemaal in het moment te zijn – je hoeft alleen maar in de tuin te zijn om andere dingen heel makkelijk van je af te laten glijden. En planten heen en weer slepen, het gras maaien en al je dagelijkse klusjes doen is prima lichaamsbeweging. Het werkt in elk geval voor een heleboel van mijn patiënten. Ik heb veel oudere patiënten, die over het algemeen graag tuinieren. Ze blijven bovendien vaak fit en actief dankzij het werk in hun tuin.

Claire: Ik werk in de palliatieve zorg en vind het enorm waardevol als mensen hun tijd kunnen besteden aan het zorgen voor planten. Het is heel goed voor mensen om naar buiten te gaan om te zien wat er groeit. Voor zowel onszelf als anderen in de zorg en patiënten is tuinieren heel belangrijk. En er is tegenwoordig steeds meer aandacht voor het sociaal voorschrijven van tuinieren.

Kun je uitleggen hoe 'sociaal voorschrijven' werkt?

Ja, het wil zeggen dat je patiënten positieve activiteiten voorstelt, en dingen die hen kunnen helpen, in plaats van alleen maar medicijnen voor te schrijven, die in feite vaak niet de oplossing zijn. Elke activiteit met lichaamsbeweging, veel frisse lucht en een doel is goed voor de gezondheid, dus tuinieren voldoet aan alle eisen.

De voordelen van dit alles waren duidelijk tijdens de lockdowns die we gehad hebben: mensen konden in de buitenlucht structuur geven aan hun dag door te tuinieren.

- 1 Ook deze slimme etagère heeft James zelf gemaakt, van oude pallets.
- 2 De tuin wordt omgeven door volwassen bomen, wat zorgt voor privacy en extra doorkijkjes achter de beplanting.
- 3 Een aantrekkelijke stenen muur langs de lagere helft van de tuin zorgt qua structuur voor een mooi contrast met het zachte groen dat eroverheen valt.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op de
online cursus 'Ontwerp je eigen pluktuin' t.w.v. € 89,-

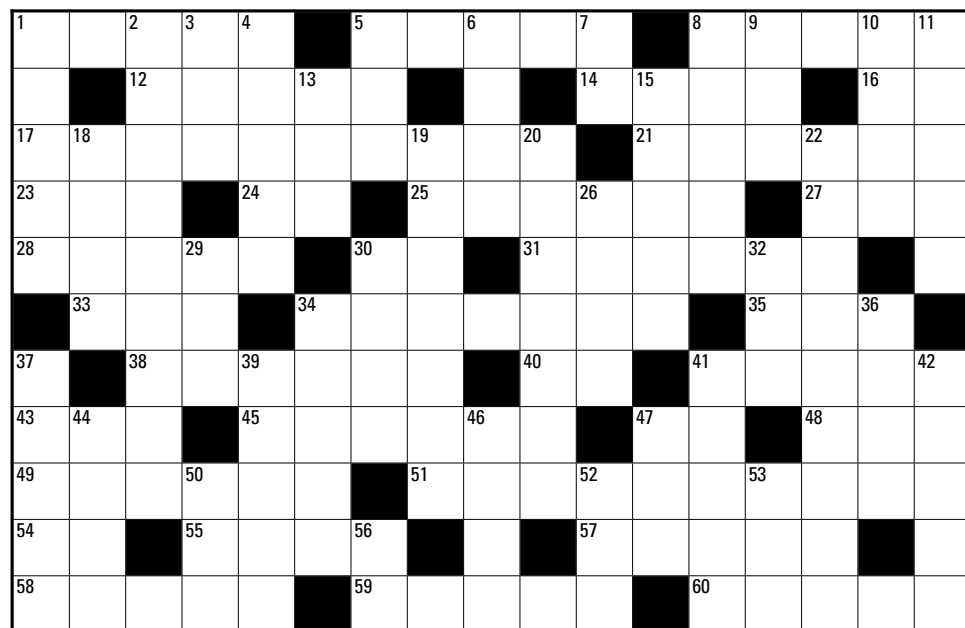
KRUISWOORDPUZZEL

HORIZONTAAL

1 haaksteek **5** speelgoed **8** mythologische koning **12** oponthoud door motorpech **14** edelgas **16** Ruth (afk.) **17** onnodig **21** gezamenlijk **23** december **24** daar **25** windjack met capuchon **27** Nederlands Kamerorkest (afk.) **28** deel van een auto **30** Verenigde Naties (afk.) **31** tegen de kosten opwegend **33** boom **34** geul waardoor een rivier stroomt **35** seconde **38** onzinnig **40** anno Domini (afk.) **41** panel **43** Europese ruimtevaartorganisatie **45** type wegdek **47** uitroep van afkeer **48** hoger beroepsonderwijs (afk.) **49** aanval **51** aula **54** mij **55** roeispaan **57** zuidvrucht **58** rivier in Frankrijk **59** oude naam van Indonesië **60** het zij zo!

VERTICAAL

1 goederenopslagplaats **2** sinterklaaskoek **3** plaaggeest **4** eenjarig dier **5** duinvallei **6** steenafval **7** niet deelbaar door twee **8** moedertje **9** ingenieur (afk.) **10** rijst drank **11** tegenvaller **13** gevangenis **15** hafachtig zoutmeer **18** durende vijandschap **19** nationale jaarvergadering **20** Bijbelse figuur **22** telwoord **26** cirkelvormig **29** universele stekker **30** kleurmiddel **32** naschoolse opvang (afk.) **34** borstbeeld **36** Caraïbische staat **37** plaats in Frankrijk **39** keukenkruid **41** omslag met los schriftpapier **42** maalinrichting **44** verwonding **46** smart **47** wurmslang **50** aarden vaas **52** lofdicht **53** vorm van het boeddhisme **56** muzikant

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

35	21	40	23	11	21	50	59	13
----	----	----	----	----	----	----	----	----

Cursus 'Ontwerp je eigen pluktuin'

Marjolein Lanfermeijer

Het invullen van een pluktuin met veel bloemen op een klein stukje grond vraagt een andere aanpak dan een bloementuin of border. Met de online cursus 'Pluktuinontwerp' leer je hoe je jouw pluktuin start en heb je binnen drie à vier maanden resultaat. Tijdens deze online workshop, bestaande uit tien modules, leer je hoe je een pluktuinontwerp maakt. Marjolein vertelt onder andere hoe je kunt zaaien, poten, verspenen, voorzaaien en ook wanneer je het beste planten kunt kopen. Tijdens de workshop ga je zelf een ontwerp maken op basis van de bloemenkaartjes met plukbloemen en alles wat je nodig hebt om zelf een pluktuin te starten.

Vul het antwoord vóór 22 februari 2022 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel

Arits combinatie van violen, cycloam, helleborus en klimop zorgt voor kleur tot in het voorjaar.

“Een pot maken, is een geweldige manier om te experimenteren met verschillende plantcombinaties, kleuren en texturen.”

Warm welkom

Vrolijk je voordeur of terras maandenlang op met deze prachtige maar eenvoudige pot. Arit Anderson laat stap voor stap zien hoe je hem maakt.

In februari kan de tuin wel wat kleur gebruiken en deze pot staat perfect bij de voordeur of op een opvallende plek.

Als je hem op een beschutte plek in de winterzon of in de halfschaduw zet, kunnen de planten wel zes tot acht weken overvloedig bloeien. De violen bloeien lang door, vooral als je ze regelmatig kopt, en ook de cycloam gaat lang mee. De helleborus en de klimop blijven groen en zorgen maandenlang voor structuur.

Ik heb gekozen voor een lichtgrijze pot, omdat die kleur prachtig samengaat met groen

blad, maar ook met het zilverachtige blad van de helleborus, en het tere roze van alle bloemen mooi laat uitkomen. Een pot zoals deze is een geweldige manier om te experimenteren met plantcombinaties, kleuren en texturen. Als je je planten goed kiest, kunnen vroege bestuivers die bij zachter weer op zoek gaan naar voedsel er terecht voor waardevolle nectar.

Als je de pot later wilt gebruiken voor een voorjaarscombinatie, plant dan de helleborus (en eventueel de klimop, als je die niet nodig hebt) uit in de tuin.

Arit gebruikte

- ❶ *Helleborus x sternii* 'Silver Dollar'
- ❷ *Viola* 'Pineapple Crush'
- ❸ Cycloam
- ❹ Groene klimop
- ❺ Pot, diameter ca. 30 cm

1 Check of je pot drainagegaten heeft waar het water uit kan lopen. Zo niet, boor dan een paar gaatjes. Vul de pot tot de helft met turfrijke potgrond.

2 Haal de plant die het middelpunt vormt – in dit geval de helleborus – uit zijn pot. Maak opeengepakte wortels voorzichtig los en zet de plant in de pot.

3 Beslis welke kant de voorkant gaat worden en rangschik de planten zo dat ze vanaf die kant op hun mooist zijn. Laat de klimop over de rand heen vallen.

4 Vul de gaten tussen de planten met potgrond en druk aan, zodat er geen luchtballen achterblijven. Geef ruim water, zet de pot op zijn plek en genieten maar!

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. En als je even niet oplet, loopt het in de groeimaanden al snel uit de hand. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

In deze rubriek

103 De maand van Monty

106 Bloemen in februari

108 Groente & fruit

109 In de kas

110 Algemene tuintaken

p. 103

p. 106

p. 108

p. 110

Momento
Gusto

De beste producten uit de Méditerranée

momentogusto.nl

Bestel makkelijk en
snel online de beste
producten uit het
mediterraans gebied.

*Geniet van een
momento gusto*

Verwijder dood materiaal voorzichtig uit groenblijvende grassen zoals fazantenstaartgras, *Anemanthele lessoniana*.

Monty's maand

Je kunt je tuin zonder nadelige gevolgen met rust laten vanaf het planten van de laatste tulp in november tot eind januari, maar in februari valt er veel te doen en veel te genieten. Sneeuwkllokjes, irissen, krokussen, de eerste narcissen, helleborussen, camelia's, toverhazelaars en nog veel meer staan in bloei. Binnen moet er gezaaid worden en het is ook tijd om te snoeien en planten. Maar een van de ingrijpendste februariklussen hier op Longmeadow is het terugsnijden van de

siergrassen in de Grass Borders. Ze zien er zo langzamerhand ingezakt en gehavend uit en deze klus moet worden geklaard ofwel voordat de nieuwe groei verschijnt, ofwel zodra die zichtbaar is. Alleen bij de bladverliezende grassen, zoals prachtriet, molinia of struisriet, kun je stevig terugsnijden en alle topgroei weghalen. Bij groenblijvende grassen zoals vedergras, zwenkgras of anemanthele hoef je alleen maar met je handen dood materiaal weg te 'kammen'.

Pot primula's op

Ik ben dol op alle soorten sleutelbloemen en een tapijt van de inheemse *Primula vulgaris* onder een groep hazelaars of op een bemoste oever onder een haag doet qua schoonheid niet onder voor de mooiste border. Maar ik pot er ook graag een paar op – die ik uit de tuin haal of speciaal koop om

hun talloze hybride kleuren – zodat ik ze van dichtbij kan bewonderen. Ze zien er altijd goed uit in terracotta potten of schalen en afgezien van universele, turfvrije potgrond hebben ze geen speciale behandeling nodig.

Een mulch van uit het gazon geharkt mos maakt het helemaal

af. Het staat niet alleen mooi, maar houdt de wortels van de sleutelbloemen koel en vochtig, en daar houden ze van. Vroege voorjaarsbollen willen alle zon en al het licht dat februari maar kan geven. Primula's zijn echter ook tevreden met lichte schaduw, dicht bij het huis, waar ik van ze kan genieten.

Sleutelbloemen kunnen na de bloei worden uitgeplant in de tuin om kracht te verzamelen voor het volgende voorjaar.

Verspeen peterseliezaailingen naar modules voor sterke planten.

Plant nu modules peterselie uit voor een vroege oogst.

Peterselie kweken

Peterselie is een van de nuttigste veelzijdige kruiden die we kweken. Ik zaai het twee of drie keer per jaar, in januari, in april en in augustus. Zo heb ik in alle seizoenen een eindeloze aanvoer.

Vroeger zaaide ik peterselie rechtstreeks in de vollegrond, waarna ik het flink uitdunde, maar nu zaai ik in zaaiakken en plant ik de zaailingen uit in modules. Peterselie heeft warmte nodig om te ontkiemen en wij gebruiken een verwarmde werkbank, maar een vensterbank boven een radiator werkt ook. Als de kiemplanten opkomen, hebben ze geen extra warmte meer nodig.

De plantjes kun je het beste in een kas of folietunnel zetten. Je kunt de peterselie ook uitplanten in de tuin, onder stolpen. Zet ze dan steeds 15-25 cm uit elkaar, zodat ze zich echt tot grote, gezonde planten kunnen ontwikkelen.

Vanaf eind maart kunnen de blaadjes geplukt worden. Deze vroege oogst zal ook het snelst zaad zetten, maar dat is geen probleem: de kas moet begin juni uitgeruimd worden om plaats te maken voor tomaten en in de tussentijd kan de in april gezaaide peterselie, die in de warme aarde is uitgeplant, het snel overnemen.

ZAAI TUINBONEN

Tuinbonen zijn de eerste zaden die je gerust buiten kunt zaaien. Ik probeer er altijd wat te zaaien in februari en daarna nog in maart en april. Ik verbeter de grond met een laag compost en zaai de bonen 20 cm uit elkaar in dubbele rijen, met 30 cm tussen de lijnen en 90 cm tussen de rijen. Zaai in een geultje of duw elke boon gewoon in de voorbereide grond.

Zaai tuinbonen zoals 'Aquadulce Claudia' nu in de vollegrond voor een vroege oogst.

Checklist

- ☐ Zorg voor potgrond om volgende maand planten in te vermeerderen.
- ☐ Zaai wintersla zoals mizuna om op te kweken in een koude kas.
- ☐ Verwijder helleborusblad dat zwarte vlekken of schimmelschade heeft.
- ☐ Plant pootuien in modules onder glas.

Snoei vaste planten

Snoei de laatste bloemstengels terug van groepen vaste planten die je in de winter hebt laten staan. Knip ze met een snoeischaar terug tot aan de voet. Bij sommige vroegbloeiende planten kunnen nu al de uitlopers van dit jaar tevoorschijn komen, dus zorg dat je die niet beschadigt. Wied tussen de planten en laat de vogels zich, voordat je een laag mulch aanbrengt, een paar dagen tegood doen aan verstoorde slakkeneitjes en overwinterend ongedierte.

Snoei vaste planten terug zonder nieuwe groei te beschadigen.

Checklist

- ☐ Knip winterheide na de bloei bij om hem netjes en compact te houden.
- ☐ Bewerk nieuwe borders voor zodat je ze kunt beplanten als het warmer wordt.
- ☐ Snoei winterjasmijn (*Jasminum nudiflorum*) na de bloei en bind eventueel lange stengels aan.
- ☐ Strooi biologische mest rond de voet van overblijvende vaste planten.
- ☐ Bewaar de stengels van planten die je snoeit, zodat je ze in borders als steunen kunt gebruiken.

Zorg ervoor dat je heesters op dezelfde diepte als in hun pot plant.

Plant bloemheesters

Vul grote gaten in borders met bloemheesters. Op het veld of in potten gekweekte planten of planten met kale wortel zijn nu verkrijgbaar. Dompel voor het planten de wortels onder. Graaf een gat dat wijder, maar niet dieper is dan de wortels van de

nieuwe plant. Hark er wat compost doorheen, maak het gat goed nat en voeg wat beendermeel toe. Plant de nieuwe heester op dezelfde diepte als in de pot en druk de aarde goed aan. Geef weer water en breng een mulch van compost aan rond de voet.

Geef de sneeuwklokjes in je tuin een boost door ze nu te verplanten.

Verplaats sneeuwklokjes na de bloei

Graaf pollen sneeuwklokjes na de bloei op om ze te verplaatsen nu ze nog groen zijn. Dat is een goede manier om ze door de tuin te verspreiden en een wintertapijt van

bloemen te creëren voor de komende jaren. Splits ze voor het beste resultaat in pollen ter grootte van een hand en plant ze rechtstreeks in vochtvasthoudende grond.

PAS OP VOOR Zaailingen van onkruid

Zaailingen zoals deze wilde vlier vallen nu meer op. Verwijder ze voorzichtig met een vork en graaf zo veel mogelijk wortels op. Graaf diep om te voorkomen dat het onkruid terugkomt.

SNELLE OPLOSSINGEN

Vaste planten die je online bestelt, worden vaak met kale wortel geleverd. Pak ze meteen uit na ontvangst om rotten te voorkomen en zet ze, als je ze niet direct plant, tijdelijk op een koele plek in een pot met (turfvrije) potgrond.

STAP VOOR STAP Neem wortelstekken

Neem wortelstekken van potplanten zoals artemisia, zonnehoed, acanthus en ossentong. De plant lijkt in rust, maar stekken groeien snel. Halverwege de zomer kun je de nieuwe planten dan verpotten.

- 1 Tik de plant uit zijn pot en snij door de massa wortels heen. Kies de dikste wortels aan de buitenkant van de wortelkluit.
- 2 Knip 3 cm lange stekken van de dikke, vlezig wortels en leg ze op stevige, korrelige stekgrond of steek ze erin.
- 3 Strooi een laagje fijn grit over de stekken en maak nat met een gieter. Zet op een plek die beschermt tegen regen en vorst.

Kop viooltjes

Blijf viooltjes koppen. Ze hebben een ongelooflijke energie, waardoor ze de hele winter blijven bloeien, en ze blijven veel langer mooi als je de oude bloemen weghaalt. Je stelt zo ook het moment uit waarop ze zaad zetten. Dit voorkomt dat je volgend jaar honderden zaailingen moet wieden in potten en borders of op paden. Pluk beschadigde blaadjes weg om schimmelrot tegen te gaan.

Kop je viooltjes zodat ze de hele winter blijven bloeien.

5
MINUTEN
OVER

Verwijder slordige oude hel-leborusbladeren. Ze zien er lelijk uit en kunnen de blad-vlekkenziekte in zich dragen.

Zaai je zaden nu zodat je in het voorjaar jonge planten kunt uitplanten.

Zaai *Lathyrus*

Zaai nu *Lathyrus*-zaden (pronk-erwten) om ze dit voorjaar uit te planten in borders.

Vul een paar potten met turfrijke universele potgrond, druk goed aan en zaai dan per pot één zaadje in het midden. Bedek het zaad met 1 cm potgrond en maak de grond van bovenaf nat met een gieter.

Muizen zijn dol op de zaden van de peulvruchtenfamilie (erwten en bonen), dus zet de zaden in een koude kas of op een beschutte plek met ter bescherming wat fijnmazig kippengaas. Ze zullen ontkiemen en zich tot sterke zaailingen ontwikkelen voor je ze later in het voorjaar uitplant naast hun steunen.

TIP

Als zich sneeuw ophoopt op heesters, kunnen takken door het gewicht buigen en afscheuren. Veeg sneeuw regelmatig af voordat deze bevroert tot een solide massa die nog meer schade aanricht.

Bestel je zaden

Bedenk welke bloemzaden je dit jaar wilt zaaien. Winterharde eenjarigen kun je dit voorjaar rechtstreeks in gaten in borders zaaien. Blijf wieden en uitdunnen om te zorgen dat ze zich tot sterke planten kunnen ontwikkelen. De meeste niet-winterharde eenjarige en vaste planten hebben wat meer zorg nodig: zaai ze binnen en bescherm ze tot het niet meer vriest.

Planten opkweken uit zaad is goedkoper dan planten kopen.

Zaai nu buiten sla onder stolpen om in het voorjaar te oogsten.

Zaai nu slazaad

Zaai de eerste sla van een hele reeks waarvan je het komende jaar doorlopend kunt blijven oogsten. Zaai de slazaden binnen of in een koude kas voor in modules of kweekpotjes onder een deksel. Over vier tot zes weken kun je de planten buiten uitplanten. Je kunt ook buiten zaaien, maar gebruik in dat geval stolpen of vliesdoek tot volgende maand, als de grond meer is opgewarmd.

De stolp beschermt tegen vogels die komen snoepen van de verse zaailingen, maar begin je plantjes ook alvast te beschermen tegen slakken. Goede variëteiten om nu mee te beginnen zijn pluksla zoals 'Salad Bowl' en bindslasoorten, die beide goed zullen groeien.

SNELLE OPLOSSINGEN

Zaai erwten in universele potgrond in een afvoerpijp met drainagegaten, en bedek de pijp. Als de erwten eenmaal kleine planten zijn, kun je ze makkelijk buiten onder stolpen uitplanten. Graaf gewoon een geul van dezelfde grootte als de pijp en schuif de planten daar met hun potgrond in.

Checklist

- ☐ Zaai nu spruitjes, spinazie en zomerkolen onder glas.
- ☐ Zaai kardoelen in een verwarmde kweekbak als je de grote planten buiten kwijt kunt.
- ☐ Snoei herfstframbozen als je dat nog niet gedaan hebt.
- ☐ Laatste kans om appels te snoeien – zie p. 46.

Graaf een 10-15 cm diep gat als je aardperen plant.

Plant aardperen

Plant nu een paar aardperen (*Helianthus tuberosus*), zodat je in de herfst en winter kunt oogsten. De planten zullen tegen de zomer twee meter hoog zijn – ze vormen dus goede windbrekers. Maar zet ze wel op een plek waar andere gewassen niet volop in hun schaduw komen te staan.

Bewerk de grond voor door onkruid te wieden. Het is het beste om een laag goed verteerde stalmest aan te brengen, die planten tijdens hun groei van voedingsstoffen voorziet. Plant de knollen 10-15 cm diep en 30 cm uit elkaar. Bescherm de planten om te voorkomen dat de jonge uitlopers worden opgegeten.

Bereid groentebedden voor

Maak je groentebedden klaar voordat het zaai- en plantseizoen echt van start gaat. Als de bedden in de winter bedekt waren, haal de hoezen er dan af en verwijder slakken die aan de onderkant zitten. Ze rusten 's winters graag op de vochtige hoezen.

Wied onbedekte bedden met een troffel of vork en hark daarna het

oppervlak egaal. Verwijder eventuele stenen. Hark dan wat universele mest of verteerde stalmest gelijkmatig door het oppervlak.

Nu is je bed klaar om te worden ingezaaid, maar voor de meeste gewassen is het nog te vroeg. Een doorzichtige plastic hoes helpt de grond op te warmen.

Maak je groentebedden nu onkruidvrij en egaal.

Plant sjalotten voor de zomer

Plant nu de laatste sjalotten zodat je ze later in de zomer kunt oogsten. Zet met een schepje de bollen 25 cm uit elkaar in de grond, met hun neuzen net boven de grond uit. Duw de grond stevig aan om de bollen te beschermen tegen nieuwsgierige vogels of tegen vorst. Duw de bollen terug als vogels hebben toegeslagen. Breng een laag universele mest aan als ze beginnen uit te lopen.

Houd de grond rond opgepotte dahliaknollen vochtig.

Zet dahliaknollen in potten

Bereid dahliaknollen voor, zodat ze vroege uitlopers maken die je kunt stekken. Plant ze in diepe potten met turfrijke potgrond. Na het aandrukken van de grond moet het uiteinde net boven het oppervlak uitsteken. Geef water en zet op een warme plek.

Checklist

- ☐ Ventileer de kas op warme dagen midden op de dag, zodat schimmelziekten minder kans krijgen.
- ☐ Zorg dat zaailingen maximaal licht krijgen door de ramen aan de binnen- en buitenkant schoon te maken.

Snoei fuchsia's tot een sterk gestel dat de groei van deze zomer kan dragen.

Zorg voor vorstgevoelige fuchsia's

Fatsoeneer vorstgevoelige fuchsia's die in de kas overwinterd hebben en maak ze klaar voor het komende groeiseizoen. Verwijder oud blad: daarin kunnen nog ziekten en ongedierte van vorig jaar zitten. Snoei de overgebleven uitlopers terug tot een sterk, nieuw gestel. Haal zwakke scheuten helemaal weg en knip de rest terug tot zo'n 10 cm.

Controleer de wortels. Als ze de pot vullen, verplant de fuchsia's dan naar iets grotere potten met verse potgrond. Laat ze in dezelfde pot als je van plan bent ze voor de zomer in een hangmand te gebruiken of in een border. Geef spaarzaam water. Als de planten eenmaal krachtig groeien, kun je ze gaan bemesten en normaal water geven.

Zorg voor je saladezaailingen

Geef saladezaailingen zoals rucola zo veel mogelijk licht. Rucola groeit goed bij lage temperaturen en als je het te veel verwarmt bij lage licht-niveaus, kan het pierig en bleek worden en doorschieten. Controleer de zaai bak regelmatig op beschadigde of gele blaadjes en pluk die weg, zodat schimmelrot je planten niet aantast. Oogst de buitenste blaadjes zodra ze groot genoeg zijn.

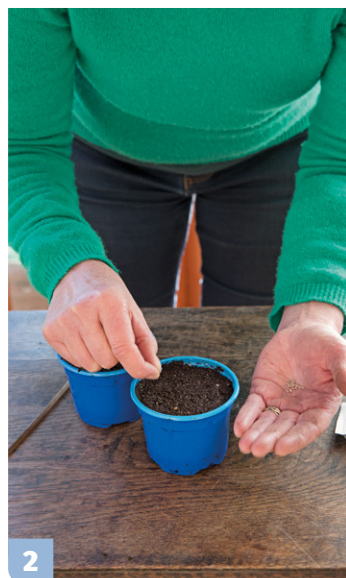

Dun de zaailingen geleidelijk uit tot ze ca. 15 cm uit elkaar staan.

STAP VOOR STAP Zaai nu kastomaten

Als je nu tomaten zaait, krijg je vroege planten en daarmee een vroege oogst. Om betrouwbaar te ontkiemen hebben ze in de zaai kas 22 °C nodig; je kunt ze het beste verwarmd opkweken.

- 1** Vul een pot van 9 cm met zaai-grond en druk die aan tot het oppervlak stevig en egaal is.
- 2** Zaai vijf zaden in een cirkel met steeds dezelfde tussenruimte en ongeveer 1 cm van de rand van de pot. Doe er dan in het midden nog eentje bij. Bedek met een laag gezeefde potgrond, druk voorzichtig aan en begiet met een fijne broes.
- 3** Label je potten en zet ze in een verwarmde zaai bak op een plek waar ze zo veel mogelijk licht krijgen.

STAP VOOR STAP Heesterrozen snoeien

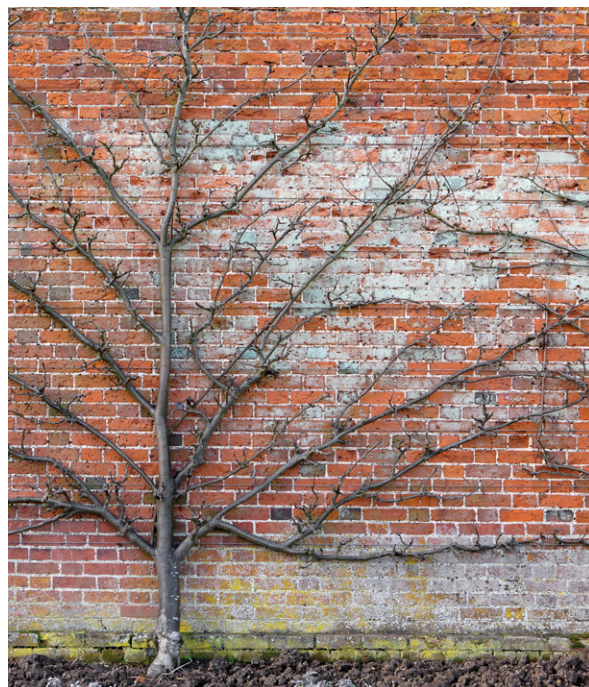
Snoei heesterrozen voordat ze uitlopen. Houd een takkenschaar bij de hand, al zal een snoeischaar voor het meeste werk genoeg zijn. Maak scherpe sneden en ruim al het snoeisel op, om het risico op schimmelsiekte te beperken. Deze voorjaars snoei is extra belangrijk voor heesterrozen die je vanwege late bloei of rozenbottels in de winter niet gesnoeid hebt.

1 Kijk of er uitlopers het hart in groeien en snoei die helemaal terug tot een hoofdstengel. Zo krijgt de plant meer ruimte en wordt de groei bevorderd doordat lucht en licht het hart kunnen bereiken.

2 Snoei van kruisende takken de zwakste van de twee of de tak die de vorm het meest aantast. Houd de totale balans van de heester in het oog, zodat hij niet naar één kant gaat hangen.

3 Verminder de hoogte met maximaal een derde door alle buigzame uitlopers van de vorige zomer terug te snoeien tot een sterke knop.

4 Snoei alle resterende afgestorven en verkeerd groeiende uitlopers, zodat je de voorjaars snoei eindigt met een open, sterk takkengestel dat deze zomer veel bloemen zal dragen.

In een kleine tuin kun je een appelboom tegen een muur leiden.

Controleer steunen bij leifruit

Het is tijd om te controleren of het leifruit nog goed aangebonden is. Leid jongere stengels in de gewenste richting en bind ze aan – leg knopen daarbij altijd aan de voorkant, nooit tussen steunraden en de muur. Verwijder en vervang jute binddraad. In oud garen en zelfs rubber binddraad kunnen zich ongedierte en ziekten verbergen. Jonge dopluizen kunnen zich in groten getale verzamelen op de bindraden aan wijnranken. Check in dat geval of zich daar niet nog meer insecten schuilhouden.

Checklist

- ☐ Snoei buigzame uitlopers van blauweregen terug tot twee knoppen.
- ☐ Neem nu houtstekken, als het niet te hard vriest en voordat de knoppen over een paar weken zich openen.
- ☐ Bestel bomen en haagplanten op kale wortel. Zet ze in een kruiwagen met potgrond in een schuur of garage tot je gaat planten.
- ☐ Check of zaaigrond in een zak niet te nat is om te gebruiken.

Checklist

- ☐ Houd voedersilo's gevuld en zorg dat vogelbadjes niet bevriezen.
- ☐ Verpot citrusbomen die een oppepper nodig hebben voordat ze beginnen met uitlopen.
- ☐ Bescherm de bloesem van abrikozen, nectarines en perziken tegen vorst.
- ☐ Snoei klimop en vijfbladige wingerd voordat het broedseizoen begint.

Zet de messen op een hoge stand voor je het gras maait.

Maak je gazon in orde

Mits het niet te koud is, groeit gras het hele jaar, hoewel minder hard in de winter. Maai het gazon, als het er rommelig uitziet, met de messen op een hoge stand.

Onkruid in het gazon gaat altijd de concurrentie aan met het gras. Haal het dus met een wiedenwieg weg voordat het de overhand krijgt. Belucht bij droog weer samengeperste stukken met een vork of een beluchter met holle tanden, maar mijd het gazon als het vriest of erg nat is.

Een mulch van grit voorkomt dat laaggroeiende planten zoals cyclamen spetters natte potgrond over zich heen krijgen.

Geef potten een nieuw laagje grond

Vul in potten met vaste beplanting de potgrond bij. Dit voorziet de plant van nieuwe voedingsstoffen en stimuleert de wortelgroei.

Schraap een eventuele mulch van schors of steentjes weg en maak de

bovenlaag van de potgrond voorzichtig los met een troffel. Zorg dat je de wortels niet beschadigt. Haal de losse grond eruit en voeg verse potgrond toe. Druk goed en stevig aan met je vingers en geef

water met een gieter met een fijne broeskop. Breng dan een verse mulchlaag van steentjes of schors aan op het oppervlak, zodat onkruid niet van de nieuwe potgrond kan profiteren.

Leeg je compostbak zodat je alles door elkaar kunt husselen voor je de bak weer vult.

Keer compost regelmatig om

Elke maand je composthoop omspitten en keren zorgt voor lucht en stimuleert microben om het materiaal sneller te verteren. Het midden van de composthoop is het meest verteerd, dus moeten de buitenste lagen daarmee gemengd worden.

Schep de gehele inhoud van de bak in een kruiwagen en hussel het door elkaar als je de bak weer vult. Geef water om de composthoop, als die is uitgedroogd, vochtig te houden en bedek de hoop na het keren om de temperatuur te laten stijgen.

Volgende maand

- ☐ Monty plant zijn pootaardappelen in voorbereide bedden.
- ☐ Maak nieuwe begonia's met een simpele bladstek.
- ☐ Neem stengelstekken van overblijvende vaste planten.
- ☐ Bescherm je jonge planten en zaailingen tegen slakken.

Gardeners' World

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

www.gardenersworldmagazine.nl/contact

Telefoon

We zijn er maandag tot vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.

+31 (0)24-2027827

E-mail

Stel je vraag eenvoudig per e-mail aan een van onze service medewerkers.

**klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl**

Abonnementsinformatie

Gardeners' World kost € 6,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 66,- en in België € 69,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.fnlnl.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

Copyright

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World

Managing Director – Catriona Bolger
Editor-in-Chief – Lucy Hall
Deputy Editor – Kevin Smith

BBC Studios, UK Publishing

Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK Publishing Co-ordinator – Eva Abramik
uk.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

Immediate Media Co Ltd

Chairman – Martin Weiss
CEO – Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication – Tim Hudson
International Partners Manager – Molly Hope-Seton

Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Head of Content

Daan Jeuken

Hoofredactie

Anne Wiegers

Redactie

Jos Heijmans, Helga Kluiters, Linda Passies en Maurice Snijders

Met medewerking van

Berthe Bogers, Milly Born, Jaap Molenaar, Sylvia van den Top, Stichting NL Bloeit! Rogier van Vugt, Marieke van der Eerden en redactie Gardeners' World UK

Vormgeving

Nick Groenewold, Mylène Nales, Tom Gerrits, Susan Gerbrands-Derksen, Orlando Koper en Ellen Willemsen

Sales

Thijs de Hoogh
+31 (0)24 24 04 641
tdhoogh@fnlnl.nl

Marketing

Anouk Tolboom
+31 (0)24 24 04 595
atolboom@fnlnl.nl

Drukkerij

Habo DaCosta bv, Vianen

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie?
redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl
of adresgegevens zie hieronder o.v.v.
F&L Media, redactie Gardeners' World

Bezoekadres F&L Media

Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

februari Groeigids

Dit kun je deze maand allemaal zaaien en planten voor een smakelijke en gezonde oogst.

Planten/zaaien ■ Uitplanten ■ Oogsten ■

De beste keuzes voor februari		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Chilipepers Het ontstekingsremmende capsaïcine geeft deze pepers zijn pittigheid. Langer houdbaar indien ingevroren of gedroogd.												
	Tips Zaai bij 18-21°C, liefst in een verwarmde kweekbak. Laat de zaailingen op een warme vensterbank of in de kas verder groeien. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 45 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
	Erwten Deze peulvruchten bevatten eiwit, magnesium en kalium, maar ook vitamine B. Bewaar de erwten in hun peulen.												
	Tips Zaai deze maand binnen en in het voorjaar buiten. Zet op een zonnige plaats en verrijk de bodem met veel tuincompost. Zaai ↓ 4 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 70 cm tussen rijen												
	Knoflook Goed voor de bloeddruk en de bloedsomloop en is tevens een antibioticum. Voor een betere werking de tenen eerst stampen en na tien minuten bereiden.												
	Tips Voor een goede bol moet knoflook eerst een maand van koude krijgen (onder 10°C). Plant ze dus nog deze maand. Plant ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Prei Bron van voedingsvezels voor een gezonde spijsvertering. Prei bevat ook vitamine B en ijzer. Gebruik de gehele prei bij bereiding.												
	Tips Zaai nu binnen en plant uit vanaf maart. Aard de grond aan tijdens de groei voor mooie witte stelen. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Sjalotten Sjalotten hebben een milde smaak en bevatten drie keer zoveel antioxidanten dan rode uien. Bewaar de sjalotjes op een droge, goed geventileerde plek.												
	Tips Bedek met vliesdoek na het planten om vogels op afstand te houden. Zodra ze flink groeien kan het doek weg. Plant ↓ met het puntje net bovengronds Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Spinazie Rijk aan luteïne en zeaxanthine, dat veroudering van het netvlies kan tegengaan. Oogst naar behoefte of vries in voor later.												
	Tips Zaai deze maand onder vliesdoek of stolpen. Kies een zomervariëteit en kweek in lichte schaduw. Zaai steeds kleine hoeveelheden. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Spruiten Spruiten bevatten kaempferol, een fyto-oestrogeen dat cardio- en neuroprotectieve effecten heeft. Eet ze gestoomd, gesauteerd of geroosterd.												
	Tips Zaai deze en volgende maand binnen en plant uit in april. Gebruik de ruimte ertussen voor snelgroeiende slasoorten. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 60 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
	Tuinbonen Tuinbonen zijn zeer gezond en bevatten eiwit, folaat en oplosbare vezels. Daarnaast is het rijk aan fosfor en koper.												
	Tips Zaai nu binnen en plant uit in maart. Blijf in het voorjaar kleine hoeveelheden zaaien en je kunt de hele zomer oogsten. Zaai ↓ 8 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Tomaten Een van de beste bronnen van lycopene, dat goed is voor het hart, de huid en botten. Niet in de koelkast bewaren maar op het aanrecht.												
	Tips Zaai binnen en laat daarna in een kas of buiten op een warme, zonnige plek verder groeien. Kweek kersvariëteiten voor een grote oogst. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 40 cm uit elkaar ↗ 80 cm tussen rijen												
	Uien Boordevol gezonde voedingsstoffen, de rode meer dan de witte. Niet te veel pellen, want net onder de schil zit het meeste quercetine, dat goed is voor het hart.												
	Tips Plant plantuien (onvolgroeide bollen) buiten of zaai binnen in februari. Wied regelmatig, want ze houden niet van concurrerende planten. Plant ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 18 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												

In de volgende editie

Het maartnummer ligt vanaf **22 februari** in de winkel.

Tuinier voor bestuivers

- Help de bijen, vlinders en andere bestuivende insecten
- Leg je eigen (kleine) bloemenweide aan

en nog veel meer ...

Monty blikt terug op 30 jaar Longmeadow.

Alan vertelt hoe je een (nog) betere tuinier kunt worden.

De beste tomatensoorten voor een overvloedige oogst.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM
*AANKONDIGINGEN ONDER VOORBEHOUD

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar **www.gardenersworldmagazine.nl/abo**
of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Gardeners' World

Nieuw van Gardeners' World De 100 beste planten

Hoe kies je nu de allerbeste soorten, voor een mooie tuin het hele jaar door? Gardeners' World schiet je te hulp! In deze speciale editie vind je een overzicht van de 100 beste planten, ingedeeld in prachtige kleurencombinaties. De ultieme gids voor het hele jaar door een prachtige tuin!

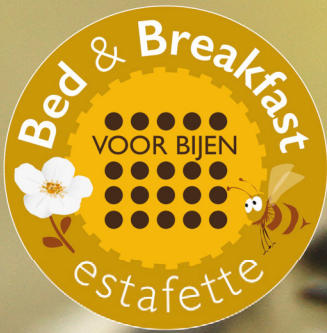

€9,99

Bestel nu op
www.gardenersworldmagazine.nl/planten

**Gardeners'
World**

Doe jij ook mee met de Bed & Breakfast actie van de Bijenstichting?

Open een Bed & Breakfast voor bijen in je eigen tuin of op je balkon. Koop hiervoor wat duurzaam zaaigoed en een bijenhotel via de Bijenstichting. En zaaien maar... Je zult zien: als het voedsel er is, zijn de bedden zo gevuld. Laat de gasten maar komen!

**10%
KORTING**

Bestel de B&B pakketten met de code **GW2022** in onze webshop en krijg **10% korting!**
<https://bijenstichting.nl/>

